

KOLOVESI

Kansallispuiston muinaisjäännösinventointi

Enonkoski, Heinävesi ja Savonranta

SATU KOIVISTO

METSAHALLITUS

MUSEOVIRASTO

SISÄLLYS

1. ARKISTOTIEDOT	1
2. JOHDANTO	2
3. ALUEEN LUONNE JA TUTKIMUSHISTORIA	3
3.1. <i>Sijainti ja topografia</i>	3
3.2. <i>Asutus</i>	5
3.3. <i>Aikaisemmat tutkimukset</i>	7
3.3.1. <i>Heinävesi</i>	7
3.3.2. <i>Enonkoski</i>	8
3.3.3. <i>Savonranta</i>	8
4. MUINAISJÄÄNNÖSINVENTOINTI 2006	9
4.1. <i>Inventoinnin toteutus</i>	9
4.2. <i>Inventoinnin tulokset</i>	10
5. LÄHTEET	14
6. HAKEMISTOT	17
6.1. <i>Luettelo Koloveden kansallispuiston alueella sijaitsevista inventointi-kohteista peruskarttalehdittäin</i>	17
6.2. <i>Luettelo Koloveden kansallispuiston läheisyydessä sijaitsevista inventointikohteista peruskarttalehdittäin</i>	18
7. KOHDEKUVAUKSET	19
7.1. <i>Koloveden kansallispuiston alueella sijaitsevat inventointikohteet</i>	
1. ENONKOSKI HUUHTNIEMI	19
2. HEINÄVESI KOTALAHTI	24
3. ENONKOSKI ISO-JUSSI	28
4. ENONKOSKI HUUHTSAARI S	31
5. ENONKOSKI HUUHTSAARI W	34
6. ENONKOSKI KÄMPPÄLAHTI	36
7. SAVONRANTA KÄRÄNKÖ	40
8. HEINÄVESI KUHAKANTA	43
9. SAVONRANTA VETOKANTA (MÄNTYSALO)	45
10. HEINÄVESI VIERUNVUORI	47
11. HEINÄVESI PIRUNVUORI	51
12. ENONKOSKI VETOKANTA (KÄKÖVESI)	54

13. ENONKOSKI UKONVUORI	57
14. ENONKOSKI UKONKANTA	62
15. SAVONRANTA HAVUKKALAHTI	65
16. SAVONRANTA NAHKIAISSALO	68
17. ENONKOSKI VALKEALAMPI	69
18. ENONKOSKI AHOLAHDENNIEMI	72
19. ENONKOSKI AHOLAHTI	75
20. ENONKOSKI PIENI KAMPUKKALAHTI	77

7.2. Koloveden kansallispuiston läheisyydessä sijaitsevat inventointikohteet

21. ENONKOSKI HAUKKALAHDENVUORI	80
22. ENONKOSKI KÄTKÖTAIPALE A	86
23. ENONKOSKI KÄKÖLAMPI A	89
24. ENONKOSKI KÄKÖLAMPI B	92
25. ENONKOSKI KÄKÖLAMPI C	94
26. ENONKOSKI VALKEISLAMPI	96
27. ENONKOSKI VALKEISNIEMENTIE	99
28. ENONKOSKI KARJALANLAHTI	102
29. ENONKOSKI VALKEALAHTI	105
30. ENONKOSKI VALKEISLAHTI	108
31. ENONKOSKI HALKOLAHTI	110
32. ENONKOSKI KOLVEENLAHTI	113

LIITTEET

115

1. ARKISTOTIEDOT

<i>Kohde:</i>	Koloveden kansallispuisto
<i>Kunnat:</i>	Enonkoski, Heinävesi ja Savonranta
<i>Tutkimus:</i>	Koloveden kansallispuiston muinaisjäännösinventointi
<i>Ajoitus:</i>	yleisinventointi
<i>Perus-/maastokartat:</i>	4212 04 HÄRKKI 4212 05 PYYLINSAARI 4212 06 PILPPA 4212 07 IHAMANIEMI 4212 08 LEIPÄMÄKI
<i>Tutkimuslaitos:</i>	Museovirasto, arkeologian osasto
<i>Inventoija:</i>	Satu Koivisto, FM
<i>Yhteistyötaho:</i>	Metsähallitus
<i>Kenttätyöaika:</i>	4.–22.9. ja 24.10.2006
<i>Tutkimusalueen laajuus:</i>	n. 5 500 ha
<i>Tutkimuksen rahoitus:</i>	Metsähallitus
<i>Löydöt:</i>	KM 36033 diar. 11.10.2006
<i>Mustavalkonegatiivit:</i>	f. 141 989–142 055
<i>Diapositiivit:</i>	d. 58 249–58 298
<i>Digitaalinen kuva-aineisto:</i>	kuvat 1.–49. (säilytetään cd-levyllä Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa)
<i>Aiemmat tutkimukset:</i>	Bilund, Antti 1992. <i>Enonkosken muinaisjäännösinventointi</i> . Savonlinnan maakuntamuseo. Kertomus Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa. Miettinen, Timo 2004. <i>Heinäveden muinaisjäännösten inventointi</i> . Heinäveden kunta. Ei kertomusta. Pohjakallio, Lauri 1975. <i>Kalliomaalauksen tarkastus Heinäveden kunnan Hasumäen kylän Vieruvuorella</i> . Kuopion museo. Kertomus Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa. Poutiainen, Hannu 1993. <i>Enonkosken Ukonvuoren kalliomaalauksen tarkastus</i> . Kertomus Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa. Sepänmaa, Timo 1991. <i>Enonkosken osainventointi</i> . Savonlinnan maakuntamuseo. Kertomus Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa. Sepänmaa, Timo 1995. <i>Savonrannan inventointi</i> . Savonlinnan maakuntamuseo. Kertomus Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa. Raike, Eeva & Nurminen, Teija 1991. <i>Heinäveden inventointi</i> . Savonlinnan maakuntamuseo. Kertomus Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa.
<i>Aiemmat löydöt:</i>	saviastian paloja kadonneet (suull. tiedonanto Siivonen, Matti 16.10.2006)

2. JOHDANTO

Koloveden kansallispuiston ja sen laajennusalueen muinaisjäännösinventointi liittyy Saimaan alueen virkistyshankkeeseen. Metsähallitus tulee ottamaan huomioon muinaisjäännöskohteet kansallispuistoon suunniteltavissa luontopoluissa ja rakennelmissa. Muinaisjäännöksiä pyritään hyödyntämään myös nähtävyyksinä osana alueen reitistöä ja ne varustetaan tarpeen mukaan opastauluin. Tämän lisäksi Koloveden aluetta esitetään kansainväliseen Delos-hankkeeseen, joka listaa teollisuusmaiden kansallispuistoissa olevia suojeltavia uskonnollisia kohteita maailmanperintökohteiden tapaan, sikäli kun alueelta katsotaan löytyvän uskontoon tai uskonnollisiin rituaaleihin liittyviä jäännöksiä. Laajemmassa mittakaavassa Koloveden inventointi liittyy myös Saimaa–Pielinen -alueen Unescon maailmanperintöhankkeeseen. Aluetta tarjotaan listalle geologisin perustein, joista määräävimpiä ovat Saimaa–Pielinen -alueen järvisyys, maisemallinen vaihtuvuus sekä kallioperän rikkonaisuus, jotka luovat yhdessä omintakeisen geomorfologisen kokonaisuuden. Koloveden osuus koko laajan järvalueen 193 280 hehtaarin pinta-alasta tulisi olemaan n. 8000 ha. Tästä suuri osa on vesialuetta. Saimaa–Pielinen -alueen geologiset maailmanperintökriteerit katsotaan jo täyttyneiksi; kulttuurin painoarvoa pyritään vielä lisäämään. Hanketta käsitellään maailmanperintökomiteassa aikaisintaan vuonna 2010.

Koloveden kansallispuisto sijoittuu Enonkosken, Heinäveden ja Savonrannan kuntien alueelle. Uudet laajennusalueet mukaan lukien puiston pinta-ala on nykyisellään n. 5 500 ha. Kunnissa ja osittain kansallispuiston alueella on viimeksi tehty muinaisjäännösinventointeja 1990- ja 2000-luvuilla. Itse kansallispuiston osalta erillistä selvitystä ei aiemmin ole tehty. Erilaisia luonto- ja alueen ihmistoimintaan liittyviä arkistoselvityksiä on kuitenkin useita. Lähialueiden arkeologisten perusinventointien yhteydessä on koettu ongelmalliseksi kulkeminen kansallispuiston alueella siellä vallitsevan moottoriveneily- ja osittaisen liikkumiskiellon vuoksi. Tämän inventoinnin yhteydessä alueella saatiin liikkua vapaasti Metsähallituksen moottoriveneellä myös saimaannorpan pesimärauhaksi sulje-
tuilla suoja-alueilla.

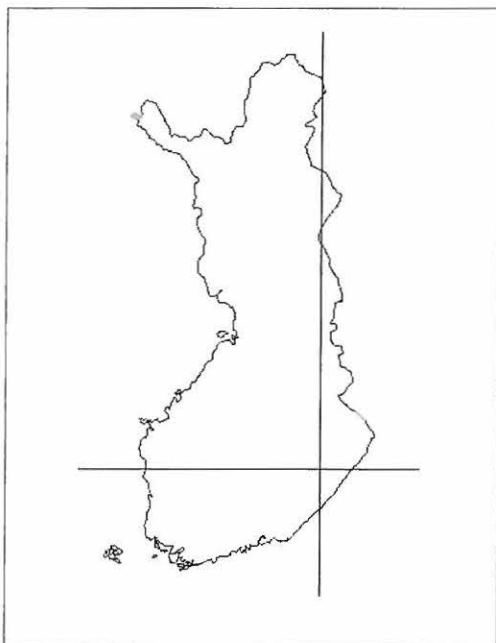
Koloveden kansallispuiston alueelta tunnettiin ennen inventointia ainoastaan kaksi esihistoriallista tai pyyntikulttuuriin liittyvää kohdetta; Vierunvuoren ja Ukonvuoren kalliomaalaukset. Inventoinnin yhteydessä kansallispuistosta ja sen lähialueilta löytyi yhteensä 23 uutta kohdetta, joista valtaosa ajoittuu historialliseen aikaan. Myös muutamia luonnonmuodostelmia dokumentoitiin, jos niihin liittyy ihmiseen toimintaan liittyvää perimätietoa tai tarinoita. Yhtään irtolöytöä ei kansallispuiston alueelta edelleenkään tunneta; tietoja yhdestä mahdollisesta esihistoriallisesta löytöpaikasta saatiin vasta inventoinnin maastovaiheen päätyttyä, lokakuussa 2006. Kansallispuiston laajennusalueiden läheisyydessä on muutamia kalliomaalauksia, kivikautisia asuinpaikkoja ja pyyntikuoppakohteita jotka tarkastettiin inventoinnin yhteydessä. Myös Metsähallitukselta saatuja mahdollisesti ihmisen toimintaan liittyviä tietoja otettiin vastaan ja niitä tarkastettiin. Inventointi kattoi kaikki maastossa näkyvät ilmiöt sekä aikakaudet kivikaudelta nykypäivään saakka. Maastossa todettujen kohteiden hoitotarve arvioitiin myös inventoinnin yhteydessä.

Helsingissä 9.1.2007

Satu Koivisto, FM

3. ALUEEN LUONNE JA TUTKIMUSHISTORIA

3.1. Sijainti ja topografia

Kuva 1. Koloveden kansallispuiston sijainti.

Koloveden kansallispuisto sijaitsee Etelä-Savossa, Itä-Suomen läänissä, Enonkosken, Savonrannan ja Heinäveden kuntien alueella. Puiston maapinta-ala on n. 55 km², josta n. 1 000 hehtaaria on vesialuetta.

Koloveden kansallispuisto on perustettu vuonna 1990. Puiston pinta-alasta pääosan muodostavat Vaaja- ja Mäntysalon saaret. Lisäksi puistoon kuuluu pieniä saaria ja kallioluotoja sekä muutamia manneralueita. Uudet laajennusalueet mantereella ympäröivät kansallispuistoa ja sijaitsevat lännessä ja lounaassa Ruokosalossa, luoteessa Ruokoveden rannoilla sekä koillisessa Lapinniemessä. Kolovedessä on syvimmillään vettä n. 47 metriä. Kansallispuistoa ympäröivät vesi- ja ranta-alueet kuuluvat rantojensuojeluohjelmaan. Syyskuussa 2006 Koloveden rantaviiva oli ennätysmäisen matalalla vähäsateisen kesän vaikutuksesta.

Kallioperän muodot jäsentävät Koloveden alueen maisemaa. Kallioperä on halkeillut suoraviivaisesti ja kapeat lahdet sekä pienten selkävesien väliset väylät ovat tyypillisintä alueen vesimaisemaa. Vesialueiden rannat ovat usein jyrkkiä kalliopintoja tai laajoja avolouhikoita. (Lyytikäinen 1994:3.)

Maaperältään alueella vallitsee ohut pohjamooreniipeite, joka verhoaa kallioperälaaksoja ja kalliokohoumien suojasivuja. Kohoumien rinteille on muodostunut suhteellisen vaikeasti havaittavia muinaisia rantamuodostumia. (Lyytikäinen 1994:3.) Ne eivät ole yhtä selväpiirteisiä kuin harjumuodostumien yhteydessä esiintyvät muinaisrannat, esim. puiston eteläpuolella sijaitsevalla Karjalanlahden–Käkötaipaleen–Ruunaveden harjajaksolla.

Kansallispuisto on korkeussuhteiltaan erittäin vaihteleva. Suuret korkeusvaihtelut ovat tyypillisiä hyvin lyhyillä etäisyyksillä ja keskimääräiset relatiiviset korkeudet voivat olla jopa 40–50 m. Alueen korkeimmat mäet sijaitsevat Nahkiaissalossa ja Vaajalammella. (Lyytikäinen 1994:4.)

Kuva 2. Koloveden kansallispuiston kartta.
© Metsähallitus 2006.

Alueen kallioperän koostumus ja päämuodot ovat muodostuneet svekocarjalaisessa poimutuksessa n. 1,9 miljardia vuotta sitten. Kallioperän suuret murroslaaksot ovat tällöin saaneet alkunsa. Rapautuminen ja jäätiköitymisten aiheuttama kulutus ovat tasanneet alun perin ehkä korkeatkin vuoret nykyiselle tasolle. (Lyytikäinen 1994:5.)

Paksu mannerjäätikkö peitti seudun viimeisen jääkauden aikana. Jäätikön virtaus on suuntautunut luoteesta kaakkoon jääpeitteen laajenemis- ja sulamisvaiheiden aikana. Tämä suuntaus on edelleenkin selkeästi havaittavissa alueen kallioperässä ja vesistöjen muodossa. Voimakkain virtaus on raivannut luode-kaakko-suuntaisia kalliolaaksoja puhtaisiksi rapautuneesta kiviaineksesta ja maaperästä.

Kalliomäkien suojasivut ovat rikkoutuneet louhikoiksi. Alueen silokallioissa erottuu jään virtaussuuntaa kuvaavia uurteita. (Lyytikäinen 1994:5.)

Jääkauden päättyessä n. 12 000 vuotta sitten, seutu oli vielä osaksi jäätikön peitossa. Sulamisvesivirrat muovasivat maisemaa. Koloveden lounais- ja eteläpuolella sijainneeseen jäätikköjoen uomaan on kerrostunut Karjalanlahden–Käkötaipaleen–Ruunaveden harjujakso. (Lyytikäinen 1994:5.)

Perääntyvän jäätikönreunan mukana seuranneen Yoldiavaiheen, n. 11 300–10 900 BP, rannat sijaitsevat Koloveden alueella n. 115 m mpy tasolla. Voimakas maankohoaminen kallisti maankuorta kaakkoon ja edisti Etelä-Saimaan kuroutumista Yoldiamerestä Savonlinnan kohdalla n. 10 900 vuotta sitten. Tämän jälkeen Etelä-Saimaa muodostui useista pikkujärvistä ja joista, joiden vedenpinta oli suhteellisen alhaalla verrattuna etelässä ja kaakossa tapahtuvaan Ancylysjärven transgressioon liittyvään voimakkaaseen vedennou-suun. Litorinameren aikaan, n. 6 500 eKr., alkoi Saimaan pinta kohota, joka johti lopulta muinaisen Suursaimaan syntymiseen. Koloveden alueelle maankohoamisesta johtuva jär-vialtaan kallistuminen ja sen vedenpinnan kohoaminen jätti selviä rantamerkkejä, ranta-kivikoita ja huuhtoutumisrajoja mm. Vaajasalon ja Mäntysalon rinteille sekä Nahkiaissa-lon länsiosaan. (Lyytikäinen 1993:6, Jussila 2000.)

Veden nousu päättyi lopulta Vuoksen puhkeamiseen n. 3 700 eKr. Tämän rantamaksimin jälkeen, joka oli Koloveden alueella n. 85–89 m mpy, Saimaan pinta laski vähitellen nykyiselle tasolle. (Jussila 2000.) Mäntysalon ja Vaajasalon sisäosissa sijaitsevat lammet

ja muutamat suot olivat kuitenkin kuroutuneet omiksi pikkuvesistöikseen jo ennen Suursaimaata ja näin ollen niillä on ollut oma itsenäinen kehityshistoriansa. Ne kuroutuivat Yoldiamerestä heti jään vetäydyttyä alueelta. Useimmat nykyiset kapeat lahdet ovat ulottuneet pidemmälle sisämaahan ja salmet ovat olleet huomattavasti nykyistä vuolaampia. Kansallispuiston koillispuolella on Saimaa ulottunut Savonrannan Paasselästä Vihtarin kautta Kermajärvelle ja muodostanut näin yhtenäisen salmen. (Sepänmaa 1995:4, Jussila 2003). Koloveden alue on näin ollen muodostanut luontaisen kulkuyhteyden Käkövedeltä tähän suurempaan väylään.

3.2. Asutus

Ihminen on jääkauden jälkeisistä ajoista lähtien hyödyntänyt myös Koloveden erämaita. Ensimmäiset merkit ihmisen toiminnasta väistyvän jäätikön vapauttamilta alueilta nykyisen Saimaan alueella löytyvät viimeistään 10 000 vuoden takaa. Suurin osa Muinais-Saimaan asutuksesta ajoittuu kuitenkin Vuoksen puhkeamisen, n. 3 700 eKr., jälkeiseen ja tätä nuorempiin asutusvaiheisiin. Suursaimaan vedennousu huuhtoi alleen tätä vanhemmat, alemmilla rantatasoilla sijaitsevat asuinpaikat. Joitain mesoliittiseen kivikauteen ajoittuvia kohteita on säilynyt Saimaan tulvahiekan alaisissa kerroksissa mm. Pohjois-Savossa (Matskainen 1993:44). Mesoliittiseen kivikauteen, n. 8 600–5 000 eKr., liittyviä irtolöytöjä tunnetaan mm. Kerimäeltä. Mesoliittista kivikautta seuraa kampakeraaminen aika, n. 5 000–3 200 eKr. Varhaiskampakeraamiset asuinpaikat ovat kuitenkin jääneet Suursaimaan tulvan tuhoamiksi. Muutamia paloja tätä keramiikkaa on saatu talteen satunnaisesti Saimaan tulvahiekkakerrosten alta. Saimaan alueen tyypillisimmän kivikautisen löytöaineiston muodostavat tyypillisen kampakeramiikan aikaiset, n. 4 100–3 600 eKr. ajoittuvat, asuinpaikat. Tähän vaiheeseen ajoittuvat kohteet sijoittuvat pääasiallisesti Suursaimaan ylimmän rantavaiheen alapuolelle huuhtoutuneelle tasaiselle terassille. Luokusten asuinpaikkojen ja irtolöytöjen perusteella Saimaan alue on ollut tuolloin suhteellisen tiiviisti asuttu. Tyypillisen kampakeramiikan ajan asuinpaikkoja tunnetaan Koloveden läheisyydestä mm. Ruokoveden, Käköveden ja Ruunaveden rannoilta. Koloveden ympäristöstä tunnetaan myös muutamia varhaismetallikaudelle, n. 3 600–600 eKr., ajoittuvia asuinpaikkoja, mm. Enonkosken Ihamaniemessä ja Heposaassa. Nämä kohteet ajoittuvat n. 1 000 eKr.

Alueen kalliomaalauksia on ajoitettu Saimaan pinnan korkeuden perusteella. On oletettu, että maalaukset on tehty jäällä tai veneessä seisten. Tämän perusteella Koloveden alueen kalliomaalaukset ajoittuisivat kampakeraamiseen aikaan tai varhaismetallikaudelle (mm. Carpelan 1975:137). Kaikki Koloveden ja sen lähialueiden kalliomaalaukset sijaitsevat vesillä kulkijan kannalta keskeisten risteyskohtien tuntumassa. Näin ollen maalaukskallioiden sijainnilla on varmasti ollut niin alueellista kuin strategista merkitystä. Toisaalta sopivien maalausseinämien löytyminen ei ole täysin yksiselitteistä. Täytyy ottaa huomioon se seikka, että mahdollisesti vain murto-osa kalliomaalauksista on säilynyt meidän päiviimme. Säilyneiden maalaukskallioiden pinnan ominaispiirteet ovat sellaiset, että maalaukset ovat olleet kalliopintaa kuluttavien tekijöiden ulottumattomissa.

Alueen historiallisen varhaisasutuksen katsotaan alkaneen jo rautakaudella, n. 500 eKr.–1150 jKr., Itä-Suomessa n. 1300 jKr., eränautinnan muodossa. Eränkäynti on toiminut

asutuksen tieraiavaajana ja sen avulla asumattomat seudut tulivat talouselämän piiriin jo ennen pysyvän asutuksen muodostumista. Eräkauden varhaisimpina aikoina hyvät kalavedet ja kaskimaat kartoitettiin ja kun rintamaille syntyi liika-asutusta, voitiin siirtyä uudisviljelijäksi ennalta vakiintuneille eräalueille. Vakiintuneiden erämaiden tärkeimpänä perusteena olivat luonnollisesti hyvät kulkuyhteydet. Laatokankarjalaisten eräreittejä on kartoitettu tärkeimpiä vesireittejä myötäillen aina Heinäveden erämaihin ja kalavesille. Heinäveden reitillä eränkävyn suunnan katsotaan tapahtuneen pääosin ylävirtaan alueen vuolaiden vesistöjen ja koskien takia. Täyteen kuormatut veneet oli helpompi kuljettaa rintamaille myötävirtaan. Myös Koloveden alueen rikkaat kalavedet sijoittuvat näiden reittien varrelle. Tähän eränautintaan katsotaan liittyneen myös kaskeamista. (Hämynen 1986:61.) Toisaalta alue on ollut myös hämäläisen eränautinnan kohteena. Hämäläisten osuus Savon varhaishistoriassa on ollut viime aikoihin saakka kiistanalaista. (Hämynen 1986:61, Mielonen 1993:17, Kumpulainen 2006:5.) Tuoreiden arkeologisten kaivauslöytöjen perusteella ainakin Puruveden alueella on ollut mahdollisesti länsisuomalaista perua olevaa rautakautista kiinteää asutusta jo 800–900 -luvulla jKr.¹ Paleoekologisten siitepölytutkimusten perusteella kaskiviljely on alkanut Kerimäen seudulla jo 590-luvulla jKr., Punkaharjun Tervalammella n. 940 jKr.; Enonkosken Puutienlammella taas vasta 1250-luvulla (Huttunen & Simola 1986:45, Mielonen 1993:17). Kun viljelyksiltä saatiin riittävä toimeentulo, erämaan antimet tarjosivat vaurautta.

Pähkinänsaaren rauhan vuoden 1323 rajalinjassa Heinävesi jäi karjalaisten nautinta-alueeksi. Muutamassa sadassa vuodessa alueet vakiintuivat kuitenkin savolaisten hallintaan. Vanha karjalaisten vesitie katkaistiin savolaisten toimesta 1400-luvulla. (Hämynen 1986:51.) 1500-luvun puoliväliin mennessä Savo oli jakaantunut kuuteen hallinnolliseen yksikköön, joista pääosa Heinävettä kuului Rantasalmen hallintopitäjään. Varhaisimmat historialliset lähteet Koloveden alueesta ovat 1500-luvun puolivälissä laadittuja Rantasalmen ja Säämingin maantarkastusluetteloja. Sääminkiin ovat aikoihin osittain kuuluneet Rantasalmi, Puumala, Sulkava sekä Kerimäki, josta myöhemmin erotettiin Enonkoski. Verotusta varten laadituista luetteloista käy selvästi ilmi tiettyjen kylien ja talojen nautinta-alueet. Koloveden aluetta on hyödynnetty kaukokaskina ja -niittyinä asiakirjojen perusteella jo 1500-luvulla. Ukonlahden rantaniittyjen nautinnan lisäksi Joutsenmäen kylän talonpoikien tiedetään kaskenneen Koloveden Huhuhtiniemessä jo 1500-luvulla. Tiedot Koloveden alueesta täydentyvät 1600-luvulla laaditun ns. Habermanin maakirjan avulla, jossa on yksityiskohtaisia selvityksiä kaskien ja niittyjen koosta, tuottavuudesta, kaskikierrosta sekä alueiden valtapuulajeista. Osa kaskista oli useamman miehen muodostaman kaskiyhtiön hallussa. Kalasaunat ja verkkokorsut ovat olleet varhaisimpia merkkejä pysyvistä takamaaomistuksesta. Huhuhtiniemessä kaskettiin viiden miehen kaskiyhtiön voimalla, jonka lisäksi niitettiin heinää Ukonlahdesta. Koloveden itäpuolisilla Lapinjärvien alueella kaskesi myös viiden miehen muodostama kaskiyhtiö. (Kumpulainen 2006:3–4.)

¹ Kesä-syyskuussa 2006 Kesälahden Hiidenniemen kaivauksilla saatiin viitteitä Puruveden Hiidenlahdella olevasta kiinteästä rautakautisesta asutuksesta. Löytöaineistossa oli mm. runsaasti yleisemmin Länsi-Suomessa esiintyvää rautakaudentyypin keramiikkaa, merkkejä raudanvalmistuksesta sekä pronssinvalannasta sekä perinteisesti naisten esinemuodoiksi katsottuja löytötyyppejä. Petro Pesosen kaivausraportti tekeillä keväällä 2007 Museoviraston arkeologian osastolla.

Koloveden ja lähiseudun paikannimistön perusteella alueella on ollut myös vahva lappalaisperäinen asutuskerros. Savolaisperäiseen eränautintaan liittyvien *-taival*, *-taipale* -nimien lisäksi Koloveden kansallispuiston itä- ja koillispuolella esiintyy vahva *lappi*-alkuinen nimistö. Asutuksen alkuperästä ja synnystä on edelleen toisistaan poikkeavia teorioita. Jotkut tutkijat valottavat myös väestön etnistä taustaa ja puhuvat saamelaisista (esim. Mielonen 1993:15). Kyseessä lienee pikemminkin eränkävintiin ja tiettyyn vuotuiskiertoon liittyvä talousmuoto. Ruotsin oikeuskielen ilmaus ”leva som lapp”, *elää lappalaisittain*, merkitsi kiertävää elämäntyyliä, jota saattoi harjoittaa muikin kuin saamea puhunut henkilö. Tietyt suvut saattoivat harjoittaa lappalaista elintapaa ympäristössä, jossa enemmistö eli toisin. Tämän rinnakkaiselon katsotaan olleen luonteeltaan rauhanomaista. Lappalaisten väistyminen eränkävijöiden kaskisavujen tieltä ja osittainen sulautuminen valtaväestöön tapahtui kuitenkin vähittäisesti, todennäköisesti usean vuosisadan kuluessa. Kirjallisten lähteiden perusteella viimeiset lappalaiset ovat poistuneet maakunnasta 1652–1664 välisenä aikana. (Hämynen 1986:36.)

3.3. Aikaisemmat tutkimukset

Heinäveden, Savonrannan ja Enonkosken kuntien muinaisjäännösinventointeja on tehty 1990- ja 2000-luvuilla pääosin Savonlinnan maakuntamuseon toimesta. Savonlinnan maakuntamuseon inventoinnit liittyivät Etelä-Savon muinaisjäännösinventointi 2000 -projektiin, jonka tarkoituksena oli saada suurin osa museon toiminta-alueesta inventoiduksi vuoteen 2000 mennessä (Lehtinen 1993:4). Kunnissa ei ollut aiemmin tehty vastaavia perusselvityksiä. Resurssit olivat kuitenkin niin vähäiset, että esim. Savonrannan kuntainventointiin oli varattu ainoastaan kuusi maastopäivää. Aiempi arkeologinen toiminta alueella käsitti lähinnä yksittäisiä tarkastuskäyntejä tai suppeita osainventointeja. Heinävedellä on inventoitu vuosina 1991 (Raike & Nurminen) ja 2004 (Miettinen: ei raporttia), Enonkoskea vuonna 1991 (Sepänmaa) ja 1992 (Bilund) ja Savonrantaa vuonna 1995 (Sepänmaa).

3.3.1. Heinävesi

Aarni Erä-Esko suoritti vuonna 1956 tarkastusmatkan Heinävedelle, missä C. A. Gottlundin mukaan ”pitäisi Ilohovin maalla ¼ peninkulmaa talosta olla vuori, jota sanotaan Pirunlinnaksi. Tässä pitäisi oleman kaksi yli 4 kyynärää pitkää kalliopiiirrosta” (Appelgren 1891:120). Toisen tiedon mukaan Heinäveden Sompasaarella olisi salaperäinen luola sinne kätkeytyine aarteineen. Erä-Eskon johdatteli läheisen Pohjantaipaleen isäntä kuitenkin Vaaluvirran Loikansaareen, jossa sijaitsee Ryöskän tuvaksi kutsuttu luola. Näin ollen itse Pirunlinna ja Sompasaari jäivät tarkastamatta. Loikansaaren luolalla ei katsottu olevan mitään muinaistieteellistä merkitystä. (Erä-Esko 1963.)

Heinäveden Vierunvuoren kalliomaalauksen löysi geologi Ari Lyytikäinen keväällä 1975 kartoittaessaan paikalle suunnitellun Koloveden kansallispuiston kallioperää. Löytötieto vaikutti niin varmalta, että heti seuraavana päivänä ilmoituksesta maalauksen kävi tarkastamassa Kuopion museon amanuenssi Lauri Pohjakallio. (Pohjakallio 1975.)

Eeva Raiken ja Teija Nurmisen Heinäveden inventoinnin yhteydessä 1991 tarkastettiin Koloveden kansallispuiston läheisyydessä ainoastaan Vierunvuoren kalliomaalaus. Itse kansallispuiston puolelle ei inventoinnin yhteydessä tultu. (Raike & Nurminen 1991.)

Timo Miettinen suoritti Heinävedellä muinaisjäännösten inventointia kesällä 2004. Inventoinnista on valitettavasti toimitettu ainoastaan yleisluontoinen raportti maastotutkimuksesta ilman karttaliitteitä tai kohdekuvauksia. Inventoinnilla oli perusinventoinnista poikkeavat, normaalia laajemmat kulttuuriset ja sosiaaliset tavoitteet. Uutena aluevaltauksena oli etsiä uudentyypisiä muinaisjäännöksiä, kuten lappalaiskulttuuriin liittyviä seita- ja uhrikiviä.² Miettinen suoritti inventointia myös Koloveden kansallispuiston alueella. Valitettavasti Heinäveden inventointitulokset eivät olleet käytettävissä tätä työtä suunniteltaessa. Yleisluontoisen raportin perusteella alueelta löytyi useita ”uudentyypisiä” muinaisjäännöksiä, joiden tarkastaminen maastossa olisi ollut mielenkiintoista.

3.3.2. Enonkoski

Pekka Sarvas ja Jussi-Pekka Taavitsainen löysivät Haukkalahdenvuoren kalliomaalaukset vuonna 1975. Retki Heinäveden Vierunvuoren maalauksille jatkui Käkövedelle ja ”matkamuistoina” löytyivät uudet maalaukset Haukkalahdenvuorelta. (Sarvas & Taavitsainen 1975.)

Timo Sepänmaa on inventoinut Enonkosken eteläisiä osia 1991 suorittamansa Kerimäen inventoinnin yhteydessä. Samana vuonna Leena Lehtinen, Teija Nurminen ja Timo Sepänmaa tarkastivat kaavoitettavia alueita Enonkosken kirkonkylän läheisyydessä sekä Ihamaniemen Kuoppasalossa. Enonkosken muinaisjäännösinventoinnissa 1992 Antti Bilund tarkasti peruskartan perusteella sopivalla korkeudella olevia hiekkamaita. Eräät otollisimmista alueista olivat Ihamaniemen läheisyydessä sijaitsevat harjumuodostumat ja niiden reunat. Nämä alueet koekuopitettiin suhteellisen tiheästi. Kokonaan tutkimatta jäivät kuitenkin Koloveden ja Joutenveden saaristoalueet. Bilund kävi kuitenkin rekisteröimässä Ukonvuoren kalliomaalauksen savonlinalaisen Matti Siivosen ilmoituksesta. Paikalla havaittiin väriläikkiä luolan seinämässä. Myöhemmin Pekka Kivikäs kävi kuvaamassa Ukonvuoren ”ukon” ylemmältä luolan seinämästä. (Bilund 1993:9–11.) Martti Koponen, Risto Kupiainen ja Hannu Poutiainen tarkastivat Ukonvuoren maalaukset 1993 ja laativat maalauksista peitepiirroksia (Poutiainen 1993).

3.3.3. Savonranta

Timo Sepänmaan suorittaman Savonrannan kuntainventoinnin yhteydessä vuonna 1995 etsittiin uusia kohteita peruskartta-analyysin perusteella valituilta otollisilta alueilta. Esihistoriallisia asuinpaikkoja etsittiin totuttuun tapaan pääasiassa hiekkaperäisiltä alueilta muinaisrantojen tuntumasta. Lapinraunioita etsittiin varhaismetallikautisilta rantakallioilta. Muutamia sopivalta vaikuttavista kalliiojyrkänteistä tarkastettiin uusien kalliomaalauksien

² Liite Heinäveden kunnanhallituksen kokoukseen 16.5.2005 § 195 nro14; Metsähallituksen arkisto 82/023/2004.

toivossa. Maastopäivien vähyden vuoksi inventointia ei ehditty suorittaa Koloveden kansallispuiston alueella lainkaan. (Sepänmaa 1995.)

4. MUINAISJÄÄNNÖSINVENTOINTI 2006

4.1. Inventoinnin toteutus

Koloveden kansallispuiston muinaisjäännösinventoinnin esitöihin, aineiston käsittelyyn ja raportin laadintaan varattiin aikaa yhteensä kuusi viikkoa. Esitöiden yhteydessä käytiin läpi tutkimusalueeseen ja sitä ympäröiviin alueisiin liittyvä aineisto Museoviraston arkeologian osaston topografisesta arkistosta sekä Metsähallituksen arkistosta. Historiallisen ajan arkistoaineisto oli jo varsin perusteellisesti inventoitu (esim. Vauramo 1993 ja Kumpulainen 2006), joten tämän inventoinnin esitöissä keskityttiin erityisesti entuudestaan läpikäymättömien aineistojen analysoimiseen. Esityövaiheessa käytiin tutustumassa Metsähallituksen Tikkurilan toimipisteeseen erikoissuunnittelija Anu Vauramon opastuksella, jossa käytiin läpi Metsähallituksen hallussa olevaa Koloveden aineistoa. Kansallispuiston ja lähialueen maastokartat (mk 1:20 000) hankittiin yksityiskohtaisempaa kartta-analyysia sekä kenttätöiden toteuttamista varten. Metsähallituksen Savonlinnan toimipisteestä toimitettiin sähköistä kartta-aineistoa tutkimusalueesta, mm. kansallispuiston laajennusosien sekä maisema- ja kulttuurikohteiden kartat sekä ilmakuvia alueesta.

Maastotyö tehtiin yleispiirteisesti koko kansallispuiston ja sen laajennusalueilla sekä tunnettujen muinaisjäännösten osalta lähialueilla yhteensä kolmen viikon ajan 4.–22.9.2006. Metsähallitus järjesti majoituksen Huuhtiniemen vanhalla metsänvartijatilalla. Inventointi kattoi kaikki maastossa näkyvät ilmiöt ja ajanjaksot kivikaudelta nykypäivään kuitenkin siten, että uusien kohteiden etsimisessä pyrittiin ensisijaisesti esihistoriallisten muinaisjäännösten löytymiseen. Historiallisen ajan kohteita etsittiin ajan sallimissa puitteissa ja niitä maastossa kulkiessa eteen sattuessa. Inventoinnin yhteydessä tarkastettiin myös viiheitä, joita saatiin Metsähallituksen työntekijöiltä, mm. Ola Jääskeläiseltä, Esko Hyvöselältä, Tuula Turikalta ja Arto Viléniltä. Näiden lisäksi käytiin tarkastamassa muutamia kohteita kansallispuiston kesäasukkaan, Heikki Loikkasen, opastuksella. Kansallispuistoon tehtiin tämän lisäksi yhden päivän tarkastusmatka 24.10.2006 Matti Siivoselta lokakuussa 2006 saadun mahdollisen löytötiedon innoittamana. Aineiston kokoaminen ja raportin laadinta aloitettiin välittömästi maastovaiheen jatkoksi syys-lokakuussa 2006 sekä tammikuussa 2007 yhteensä viiden viikon ajan.

Maasto kansallispuistossa on vaikeakulkuista, joten helpoin tapa kulkea on luonnollisesti alueen vesistöt. Metsähallitus antoi inventoijan käyttöön pienellä perämootorilla varustetun soutuveeneen. Koska työ suoritettiin yksin vesillä ja vaativassa maastossa, sovittiin Metsähallituksen Savonlinnan toimipisteen kanssa, että inventoija ilmoittautuu aamuin illoin Savonlinnaan tekstiviestin välityksellä. Suurimmassa osaa kansallispuistoa on moottoriveneilykielto saimaannorpan pesimärauhan takaamiseksi, mutta inventoinnissa saatiin erityislupa perämootorin käyttämiseksi. Vähävetisen kesän takia vesillä kuljettiin myös paljon soutaen sekä kuiville jääneissä salmissa ja kapeikoissa sauvoen. Paikoin oli mahdollista lähestyä mielenkiintoisia alueita jalkapatikassa, mutta suurimmassa osaa kansallispuistoa rannat ovat hyvin louhikkoisia, jyrkänteisiä ja sisämaassa ryteikköisiä van-

hoja metsiä. Kantapään kautta löytyivät oikeat toimintamallit maastotyön tehokkaaksi suorittamiseksi ja loppujen lopuksi alue tuli suhteellisen kattavasti inventoiduksi. Kansallispuiston laajennusalueiden läheisyyteen pääsi osin autollakin. Näistä menetelmistä tehokkaimmaksi osoittautui veneen ja jalkapatikan yhdistelmä, eli vesistöjen rantoja käytiin systemaattisesti läpi moottoriveneellä tai soutaen ja tarpeen tullen rantauduttiin ja tarkastettiin alue perusteellisemmin jalan. Alueelta tulee löytymään varmasti vielä uusia kohteita, joita ei ”yhden naisen partiossa” kyetty havaitsemaan. Tämän takia muinaisjäännösinventointi ei koskaan kerro lopullista totuutta ihmistoiminnasta tietyllä alueella, vaan inventointimenetelmien kehittyessä ja arkeologisen tiedon lisääntyessä karttavat myös mahdollisuudet uusien kohteiden löytymiseksi.

Koska Koloveden kansallispuiston alueelta tunnetaan ainoastaan yksi epävarma esihistoriallinen löytöpaikka³, tämän hetkisen tiedon perusteella vaikuttaa siltä, ettei alueella ole ollut pitkään käytössä olleita esihistoriallisia asuinpaikkoja. Löytöpaikkojen vähyden lisäksi alueen geologia ja geomorfologia luovat rajoitteita muinaisen asutuksen olemassaololle sekä asuinpaikkojen löytymiselle. Kansallispuiston alueelta puuttuu lähes kokonaan lajittunut maa-aines. Suurinta osaa kallioperää peittävät louhikot, paikoin ohut hiekkatai hietakerros sekä turve. Perinteiseen muinaisjäännösinventointiin liittyvä koekuopiutus jäi Kolovedellä vähäiseksi. Kunnollisia koekuoppia saatiin aikaiseksi Käköveden etelärannan harjualueella, Vaajasalossa Ukonkannan läheisyydessä, Aholahdenniemessä sekä Mäntysalon pohjoisosissa. Kallioperän pinnalle kerrostunutta hiekkaa oli kuitenkin näilläkin alueilla niin ohuelti, Käkövettä lukuun ottamatta, ettei kunnollisen koekuopan kaivaminen ollut teknisesti mahdollista. Rikkoutunutta maanpintaa oli kuitenkin paljon esillä tuulenskaadoissa, jotka helpottivat maaperän tarkastelua pintaa syvemmillä.

4.2. Inventoinnin tulokset

Inventoinnissa dokumentoitiin yhteensä 32 kohdetta, joista 20 sijoittuu kansallispuiston alueelle ja 12 sen välittömään läheisyyteen. Näistä yhdeksän on ennalta tunnettuja suojelukohteita, joten inventoinnin tuloksena saatiin yhteensä 21 uutta kohdetta suojelun piiriin. Kaksi kohteista on luonnonmuodostumia, joihin liittyy paikannimistöä tai tarinoita. (Kartta 1. s. 11.)

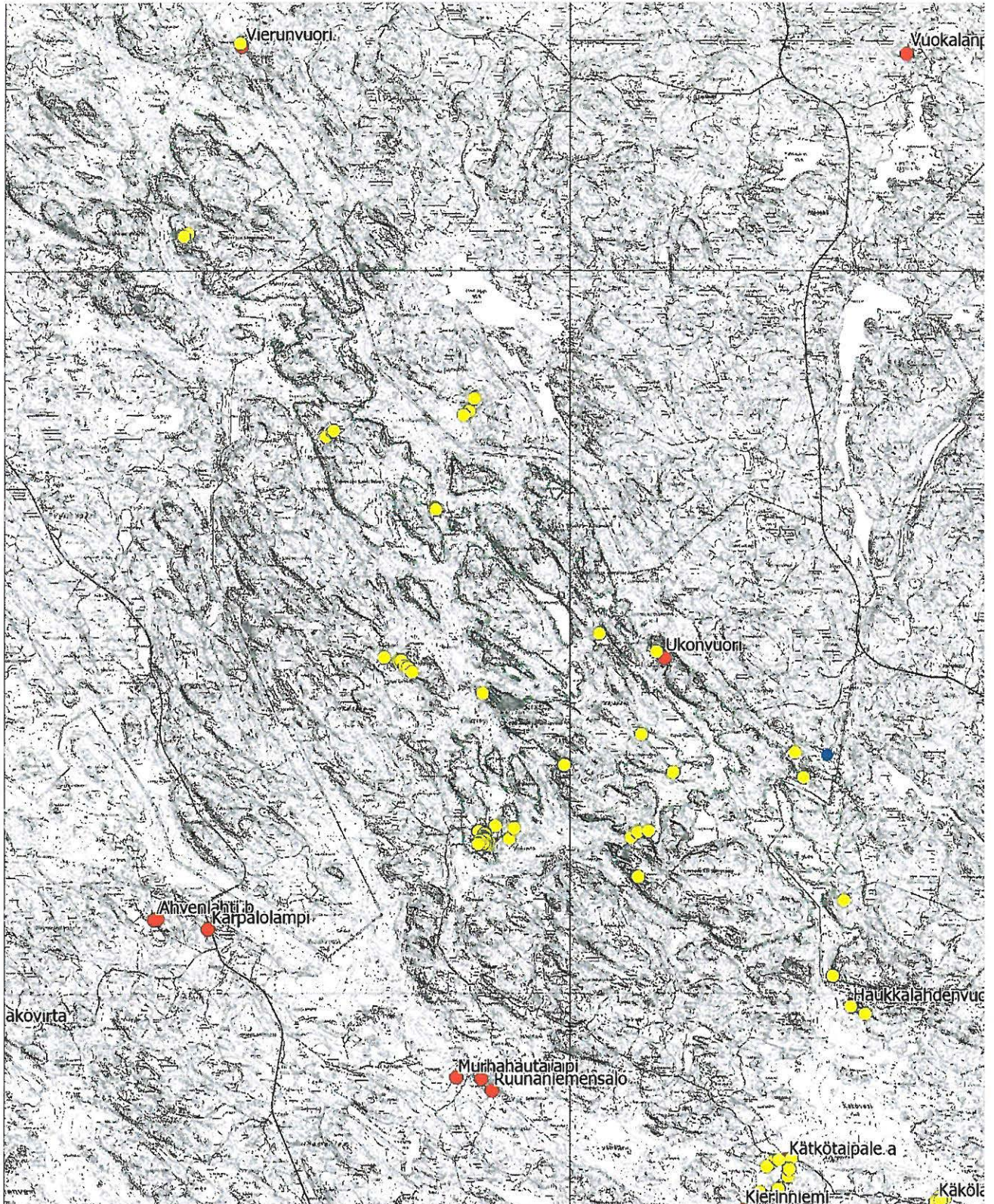
Lähes koko kansallispuiston alueella huomiota kiinnitti turpeenalainen, vaalean punertava palomaakerros. Se on syntynyt lukuisten metsäpalojen seurauksena. Koloveden alueen puuston dendrokronologisten ajoitustulosten perusteella kuloja on esiintynyt melko tasaisesti, jopa neljä kertaa vuosisadassa. Kulojen syynä katsotaan olevan alueelle yleinen kaskeaminen ja tulen karkaaminen kaskisavuilta laajemmille alueille. Tulen tiedetään karanneen myös kalastajien ja retkeilijöiden nuotioista. 1870-luvulla kerrottiin laajojen alueiden palaneen lähes paljaiksi mm. Mäntysalossa. Dendrokronologisten ajoitusten perusteella palot vähenivät selvästi ja jopa päättyivät metsien päädyttyä Metsähallituksen omistukseen 1880-luvulla. (Zetterberg 1992, Kumpulainen 2006:4.)

³ Lokakuussa 2006 saatiin tieto, että Vaajasalon Aholahdesta olisi 1960-luvulla löytynyt vesirajasta kampakeraamiikkaa. Suullinen tiedonanto Siivonen, Matti 16.10.2006.

KARTTA 1.

Kartta muinaisjäännösinventoinnin tuloksista. Koloveden kansallispuiston vanha laajuus merkitty vihreällä rajauksella, ennalta tunnetut muinaisjäännöskohteet punaisella, irtolöytökohde sinisellä ja inventoinnissa löytyneet uudet kohteet keltaisella pallolla.

Mk n. 1:140 000

Muinaisjäännöstyyppien ja niiden ajoittumisen kannalta ehkä tärkeimpänä tekijänä Koloveden kansallispuiston alueella on lajittuneen maa-aineksen vähyys ja jopa puuttuminen. Karun kivikkoiset rannat ja kalliojyrkänteet eivät ole tämänhetkisen tiedon perusteella soveltuneet esihistorialliseen pysyvään asutukseen. Erilaisia pyyntileirejä on alueella varmaankin ollut, mutta niistä ei ole jäänyt jälkiä meidän päiviimme muinaisten rantojen huuhtoutuneisiin kallioihin ja kivikoihin. Koekuoppien kaivamisen hankaluus ja kuoppien kohdistaminen otollisiin kohtiin koettiin alueella vaikeaksi. Ohuen moreenipeitteen ansiosta puiston alueella on kuitenkin runsaasti tuulenkaatoja, joiden juurilta oli helppo tarkastella maaperän ominaispiirteitä.

Puiston eteläpuolella sijaitsee Karjalanlahden–Käkötaipaleen–Ruunaveden harjujakso, jolta tunnetaan useita kivikautisia asuinpaikkoja. Inventoinnin yhteydessä alueelta löytyi uusia esihistoriallisia kohteita. Muualla kansallispuistossa ei ole laajempia hiekkamuodostumia, jolta olisi ollut otollista löytää esihistoriallisia asuinpaikkoja. Vetokannassa, Käköveden etelärannalla, on kansallispuiston laajennusalueella palanen paikalla sijaitsevaa harjumuodostumaa. Sinnikkästä koekuopituksesta huolimatta ei kansallispuiston puolelta löytynyt selkeitä merkkejä kivikautisesta asutuksesta. Vain yhdessä koekuopassa havaittiin voimakkaan ruskeanpunaista likamaata ja palanutta luumurenta. Mitään muuta esihistoriallista löytöaineistoa ei alueelta kuitenkaan saatu talteen. Harjun toiselta puolen, Valkeislahden muinaisrannoilta, tunnetaan useita kivikautisia kohteita ja sieltä löytyi uusi, runsaslöytöinen kivikautinen asuinpaikka, kohde 27. Enonkoski Valkeisniementie. Paikalta löytyi runsaasti varhaisen asbestikeramiikan ns. Kaunissaaren tyyppin saviastianpaloja. Alueen eteläpuolella sijaitseva Vääräjärvi on muinoin ollut yhteydessä Käkövedeen. Kannaksella on havaittavissa selkeä Suursaimaan rantavalli n. 87 m mpy korkeuskäyrän tuntumassa. Asuinpaikat sijaitsevat n. 85 m mpy korkeudella ja ajoittuvat näin ollen Vuoksen puhkeamisen jälkeiseen aikaan, Jussilan rannansiirtymiskäyrän perusteella n. 3 600 eKr., tyyppillisen kampakeramiikan nuorempaan vaiheeseen (Jussila 2003:7).

Uusia kalliomaalauksia ei alueelta inventoinnin yhteydessä löytynyt. Muutamien kalliojyrkänteiden pinnassa havaittiin epämääräisiä punaväriäisiä, mutta ne todettiin luontaisiksi. Kolovedellä on käynyt useita arkeologian harrastajia ja tutkijoita etsimässä uusia kalliomaalauksia jo 1970-luvulta lähtien, joten soveliaat kallioseinämät lienevät suhteellisen systemaattisesti tarkastetut. Inventoinnissa pyrittiin tarkastamaan myös sisämaan kurotuneiden lampien rannoilla sijaitsevia kalliojyrkänteitä uusien maalausten toivossa. Sopivia maalausseinämiä löytyikin, mutta niihin ei ollut tehty maalauksia. Ilmeisesti kalliomaalauksen sijainnilla on ollut tärkeä alueellinen merkitys ja niitä on Koloveden alueella sijoitettu vain suurten vesistöjen varsille ja erityisesti niiden risteyskohtiin. Tunnetut kalliomaalaukset tarkastettiin inventoinnin yhteydessä. Kohteiden paikkatietoja, nykyistä kuntoa, saavutettavuutta ja muita mahdollisia lisätietoja päivitettiin.

Alueen eränautintaan liittyviksi jäännöstyypeiksi voidaan luokitella muutamat ruoka- tai saaliskätköiksi tulkitut kivilatomukset. Niitä löytyi pieniltä kallioluodoilta ja -niemiltä. Latomusten ajoittaminen on kuitenkin hyvin epävarmaa. Kansallispuiston alueella on harjoitettu eränautintaa jo tuhansien vuosien ajan ja se jatkuu edelleen retkeily- ja virkistystoiminnan muodossa.

Kotaselän läheisyydestä löytyneet kivilatomukset voidaan ehkä tulkita lapinraunioiksi. Kotaniemen latomus on niin vaatimaton, että sitä lienee joskus pengottu. Molempien rökkiöiden sijainti Kotaselän läheisyydessä ja alueelle tyypillisen lapinnimistön eteläreunalla voisi antaa viitteitä esim. tietyn nautinta-alueen rajoista. Muualta alueelta ei löytynyt vastaavia latomuksia, lukuun ottamatta Ukonlahden Aholahdenniemen kivilatomusta. Ukonlahden latomus löytyi kuitenkin tervahaudan vierestä, joten sen funktio saattaa olla hieman erilainen. Lähimmät lapinrauniokohteet sijaitsevat Heinävedellä Kermajärven läheisyydessä.

Selkeästi historiallisen ajan asutukseen ja toimintaan liittyviä jäännöksiä löytyi useita. Alueen varhaiseen eränautintaan ja viljelyhistoriaan liittyviä kohteita löytyi Huhntniemestä ja sen läheisyydestä sekä Mäntysalosta. Löydöt ovat mielenkiintoisia, koska ne tukevat erilaisissa historiallisissa lähteissä esitettyjä mainintoja alueen kaskihistoriasta. Huhntniemen alue mainitaan heinäveteläisten kaukokaskena jo 1500-luvun maakirjoissa. Inventoinnissa löytyi myös muutamia tervahautoja, joita ei aiemmin ollut rekisteröity maastossa. Vanhoista kulkuväylistä tyypillisiä alueella ovat vetokannat, historiallisen ajan veneen- ja tukinvetopaikat, jotka sijaitsevat ajan myötä kuivuneissa salmissa ja kaapeikoissa. Alueen savottahistoriaan liittyviä kohteita löytyi myös mm. Vaajasalon Kämpälästä.

Koloveden alueella on joidenkin tutkijoiden toimesta rekisteröity myös ns. seitakiviä, siirtolohkareita ja järvikiviä, joiden maisemallinen sijainti on huomiota herättävä ja joiden muodossa on saattanut erottua eläin- tai ihmishahmoja. Alueella voimakkaana esiintyvän *lappi*-alkuisen paikannimistön on katsottu tukevan teoriaa, että tällaisia kiviä olisi palvottu seitoina Lapista tunnettujen palvontapaikkojen tapaan. Huomionarvoista on kuitenkin se seikka, ettei Koloveden alueella tällaisiin kiviin liity minkäänlaista kansanperinnettä, kuten Lapin seitakivien yhteydessä. Myöskään väitettyjen seitakivien läheisyydestä ei ole tavattu mitään tätä teoriaa tukevaa löytöaineistoa. Antero Pelkonen kertoo 1902 ilmestyneessä teoksessaan, *Entisajan muistoja Rantasalmen kihlakunnasta*, miten vielä 1800-luvun alussa oli tapana sijoittaa ruokauhreja ja tehdä erilaisia taikamenoja uhriruiden ja muiden pyhien paikkojen läheisyydessä. Uhripuut sijaitsivat kuitenkin usein peltojen läheisyydessä ja niihin kohdistettujen palvontamenojen katsottiin takaavan runsaan sadon (Pelkonen 1902:191–192). Seitajärvien tutkimuksen katsotaan kuitenkin olevan vielä alussa ja kohteista ei valitettavasti ollut tämän inventoinnin yhteydessä saatavilla yksilöityä luetteloa, johon olisi sisällytetty tarkennettuja paikkatietoja.

Ainoa tieto alueella mahdollisesti suoritetuista uhri- tai palvontamenoista saatiin suullisena tiedonantona lokakuussa 2006⁴. Ukonvuoren laella kerrotaan sijainneen lähteen ja sen läheisyydessä olevaan petäjäkantoon olisi vielä 1900-luvun alussa käyty uhraamassa. Myös vuoren laella oleville kiville olisi asetettu ruokauhreja. Kirjallisuudessa ei kuitenkaan esiinny mitään viitteitä Ukonvuoren mahdollisesta uhripaikasta. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen nimiarkistossa on vuodelta 1982 Päivi Pimiän Enonkoskelta keräämiä nimitietoja. Hänen haastattelemansa paikkakuntalaiset ovat kertoneet, että Maanmittaushallituksen vuonna 1975 painatussa peruskartassa esiintyvä nimi Ukonvuori on ollut heille tuntematon nimi. Paikka on aiemmin paikkakuntalaisten keskuudessa tunnettu nimellä

⁴ Matti Siivonen, 16.10.2006.

Pekanvuori (Taskinen 2006). Kuitenkin jo Isojakokartassa vuodelta 1825 mainitaan nimi *Ukon Wuori* (Vauramo 1993:12). Nimi lienee siten varhaisempaa nimistökerrostumaa ja vuoren nimi olisi jossain vaiheessa muutettu Pekanvuoreksi. Inventoinnin yhteydessä vuoren laella havaittiin muutamia suuria siirtolohkareita ja moderni kivilatomus. Lähteestä tai paikalla tapahtuneesta uhraamisesta ei saatu havaintoja. Paikalle tehdyt koepistot olivat myös löydöttömiä ja niistä kävi ilmi ainoastaan Ukonvuoren palaneen joskus lähes kauttaaltaan.

Inventoinnin yhteydessä oli kuitenkin mahdollista tutustua yhteen Koloveden alueella väitetyin seitakiviesiintymän ominaispiirteisiin. Kansallispuiston vakituisen kesäasukkaan opastamana päästiin tarkastamaan Enonkosken Suuressa Syväniemessä sijaitsevaa ns. seitakivikohdetta. Aluetta oli jo aiemmin tarkastettu uskontotieteen näkökulmasta. Inventoinnin yhteydessä suoritettua maastotarkastuksessa todettiin, että kyseessä on alueelle tyypillisiä siirtolohkareita ja niihin ei liity arkeologian näkökulmasta mitään sellaisia ominaispiirteitä, että ne voitaisiin ottaa mukaan suojelun piiriin. Alueeseen ei liity myöskään minkäänlaista perimätietoa uhraamisesta tai palvontamenoista. Viime aikoina arkeologien keskuudessa virinneen seitakivikeskustelun myötä on esitetty ajatus, että fosfaattianalyysin avulla seitakiviksi väitettyjen lohkareiden läheisyydestä voisi saada todistusaineistoa esim. erilaisista ruokauhreista (Halinen 2006:2-6). Suuren Syväniemen tapauksessa kaikki seitakiviksi väitetyt lohkareet sijaitsivat kuitenkin kalliopohjalla, joten maanäytteiden ottaminen ei ollut mahdollista. Alueella uskontotieteilijöiden mukaan mahdollisesti sijaitsevan ”initiaatoradan” pääteröyksiön alle kaivettiin pieni koepisto, mutta siinä ei havaittu mitään ihmisen toimintaan viittaavaa. Itse kiveyskin todettiin luonntaiseksi. Tarkastetusta kohteesta oleva kuva-aineisto on kuitenkin arkistoitu tulevaisuuden varalle Museoviraston arkeologian osaston topografiseen arkistoon (mustavalkonegatiivit f. 142 019–142 025, diapositiivit d. 58 272–58 275 sekä digikuvat 46.–49.).

5. LÄHTEET

Painetut lähteet:

- Appelgren, Hjalmar 1891. *Suomen muinaislinnat. Tutkimus Vertailevan muinaistieteen alalla*. Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirja XII. Helsinki.
- Bilund, Antti 1993. *Enonkosken muinaisjännösinventointi*. Sihti 3. Savonlinnan maakuntamuseon julkaisuja 1993.
- Carpelan, Christian 1975. *Enonkosken Haukkalاهدenvuoren kalliomaalausten ikä*. Kotiseutu 1975, s. 137.
- Halinen, Petri 2006. *Maaperänäytteitä seidan juurelta*. Muinaistutkija 2/2006. Suomen Arkeologinen Seura Ry. Kaarina.
- Huttunen, Pertti & Simola, Heikki 1986. *Heinäveden asutushistoria luonnonarkistojen valossa*. Heinäveden historia I. Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oy.
- Hämynen, Tapio 1986. *Heinäveden historia vuoteen 1865*. Heinäveden historia I. Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oy.
- Kivikäs, Pekka 1995. *Kalliomaalaukset muinainen kuva-arkisto*. Atena Kustannus Oy Jyväskylä.

- Koponen, Martti - Kupiainen, Risto - Poutiainen, Hannu, 1993. *Uusia kalliomaalauksia Saimaalta*. Sihti 3. Savonlinnan maakuntamuseon julkaisuja 1993.
- Kurikka, Tuula & Lehtonen, Tanja 1993. *Koloveden kansallispuiston kasvillisuus*. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A, No 8. Vantaa.
- Lehtinen, Leena 1993. *Savonlinnan maakuntamuseon arkeologinen toiminta 1992 ja 1993*. Sihti 3. Savonlinnan maakuntamuseon julkaisuja 1993.
- Leppänen, Markku 1986. *Heinäveden esihistoria*. Heinäveden historia I. Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oy.
- Leppänen, Markku 1986. *Seurakunta – yhteisöä koossapitävä voima*. Heinäveden historia I. Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oy.
- Lyytikäinen, Ari 1994. *Koloveden kansallispuisto. Geologia ja geomorfologia*. Metsähallitus, Itä-Suomen puistoalue. Pohjois-Karjalan vesi- ja ympäristöpiiri.
- Matiskainen, Heikki 1993. *Vanhan Kerimäen esihistoria. Kivi- ja pronssikausi*. Vanhan Kerimäen Historia I:2. Erillisartikkelit. Jyväskylä.
- Mielonen, Asko 1986. *Heinäveden talonhaltijaluettelo*. Heinäveden historia I. Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oy.
- Pelkonen, Antero 1902. *Entisajan muistoja Rantasalmen kihlakunnasta*. Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirja XXII. Helsinki.
- Sarvas, Pekka & Taavitsainen, Jussi-Pekka 1975. *Käköveden kalliomaalaukset*. Kotiseutu 1975, s. 133–138.
- Vesajoki, Heikki 1986. *Heinäveden alueen luonnonolot ja niiden kehitys*. Heinäveden historia I. Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oy.

Julkaisemattomat raportit ja muut arkistolähteet:

- Bilund, Antti 1992. *Enonkosken muinaisjäännösinventointi*. Savonlinnan maakuntamuseo. Kertomus Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa.
- Erä-Esko, Aarni 1963. *Heinävesi Vaaluvirran kylä Loikan saari. Luola ja hakattuja kuvioita (?)*. Museovirasto. Kertomus Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa.
- Hyvärinen, Anne & Ruuska, Marja 2004. *Heinäveden kunnan kansanperinteen ja arkeologisten maastokohteiden inventointi*. Helsingin yliopisto ja Heinäveden kunta. Kopio kertomuksesta Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa.
- Kumpulainen, Jouni 2006. *6000 vuotta ihmistoimintaa Kolovedellä*. Koloveden kansallispuiston historiaselvitys tehty korkeakouluharjoitteluna huhti-kesäkuussa 2006. Metsähallituksen arkisto.
- Miettinen, Timo 2004. *Heinäveden muinaisjäännösten inventointi*. Heinäveden kunta. Ei kertomusta.
- Museovirasto 2002, *Muinaisjäännösrekisteri*. <http://kytta.nba.fi/#>, ylläpitäjän käyttöliittymä.
- Jussila, Timo/Mikroliitti Oy 2000. *Suomen esihistorian kronologiataulukko*. <http://www.mikroliitti.fi/aikakaa/aikakaaf.htm>.
- Jussila, Timo 2003. *Savonrannan rantayleiskaavan uusien rakennuspaikkojen arkeologin tarkastus 2003*. Kertomus Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa.

- Pohjakallio, Lauri 1975. *Kalliomaalauksen tarkastus Heinäveden kunnan Hasumäen kylän Vieruvuorella*. Kuopion museo. Kertomus Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa.
- Poutiainen, Hannu 1993. *Enonkosken Ukonvuoren kalliomaalauksen tarkastus*. Kertomus Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa.
- Raike, Eeva & Nurminen, Teija 1991. *Heinäveden inventointi*. Savonlinnan maakuntamuseo. Kertomus Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa.
- Sepänmaa, Timo 1991. *Enonkosken osainventointi*. Savonlinnan maakuntamuseo. Kertomus Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa.
- Sepänmaa, Timo 1995. *Savonrannan inventointi*. Savonlinnan maakuntamuseo. Kertomus Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa.
- Taavitsainen, Jussi-Pekka 1975. *Enonkosken Haukkalاهدenvuoren kalliomaalaukset*. Kertomus Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa.
- Taskinen, Helena 2006. Rock Art in Northern Europe (RANE) -projektin raportit Ukonvuoren, Vierunvuoren ja Haukkalاهدenvuoren kalliomaalauksista. Kertomukset Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa.
- Vauramo, Anu 1993. *Ihmisen jälkiä Koloveden kansallispuiston alueella*. Metsähallitus. Luonnonsuojelun palveluksikkö. Kertomus Metsähallituksen arkistossa.
- Vauramo, Anu 1993. *Katsaus Huhhiniemen metsänvartijatilan menneisyyteen*. Metsähallitus. Luonnonsuojelun palveluksikkö. Kertomus Metsähallituksen arkistossa.
- Zetterberg, Pentti 1992. *Koloveden kansallispuiston metsäpalohistorian dendrokronologinen selvitys*. Joensuun yliopisto, Karjalan tutkimuslaitos, ekologian osasto, Dendrokronologian laboratorion ajoitusseleste 91.

6. HAKEMISTOT

6.1. Luettelo Koloveden kansallispuiston alueella sijaitsevista inventointikohteista peruskarttalehdittäin

421205 PYYLINSAARI

1. Enonkoski Huhuhtniemi	työ- ja valm.paikat	historiallinen
2. Heinävesi Kotalahti	kivirakenteet	ajoittamaton
3. Enonkoski Iso-Jussi	muinaisjäännösryhmät	ajoittamaton
4. Enonkoski Huhuhtsaari S	kivirakenteet	latomukset
5. Enonkoski Huhuhtsaari W	työ- ja valm.paikat	historiallinen
6. Enonkoski Kämppälahti	teollisuuskohteet	historiallinen
7. Savonranta Käränkö	muinaisjäännösryhmät	historiallinen
8. Heinävesi Kuhakanta	kulkuväylät	historiallinen
9. Savonranta Vetokanta	kulkuväylät	historiallinen

421206 PILPPA

10. Heinävesi Vierunvuori	taide, muistomerkit	kivikautinen
11. Heinävesi Pirunvuori	luonnonmuodostumat	-

421207 IHAMANIEMI

12. Enonkoski Vetokanta	asuinpaikat?	kivikautinen?
-------------------------	--------------	---------------

421208 LEIPÄMÄKI

13. Enonkoski Ukonvuori	taide, muistomerkit	kivikautinen
14. Enonkoski Ukonkanta	kulkuväylät	historiallinen
15. Savonranta Havukkalahti	kivirakenteet	ajoittamaton
16. Savonranta Nahkiaissalo	työ- ja valm.paikat	historiallinen
17. Enonkoski Valkealampi	luonnonmuodostumat	-
18. Enonkoski Aholahdenniemi	muinaisjäännösryhmät	ajoittamaton/hist.
19. Enonkoski Aholampi	työ- ja valm.paikat	ajoittamaton
20. Enonkoski Pieni Kampukkalahti	työ- ja valm.paikat	1940-luku

6.2. Luettelo Koloveden kansallispuiston läheisyydessä sijaitsevista inventointikohteista peruskarttalehdittäin

421207 IHAMANIEMI

21. Enonkoski Haukkalahdenvuori I ja II	taide, muistomerkit	kivi- ja/tai pronssik.
22. Enonkoski Kätkötaipale a	asuinpaikat	kivikautinen
23. Enonkoski Käkölampi a	asuinpaikat	kivikautinen
24. Enonkoski Käkölampi b	työ- ja valm.paikat	ajoittamaton
25. Enonkoski Käkölampi c	työ- ja valm.paikat	ajoittamaton
26. Enonkoski Valkeislampi	asuinpaikat	kivikautinen
27. Enonkoski Valkeisniementie	asuinpaikat	kivikautinen
28. Enonkoski Karjalanlahti	työ- ja valm.paikat	ajoittamaton
29. Enonkoski Valkealahti	muinaisjäännösryhmät	ajoittamaton/hist.
30. Enonkoski Valkeislahti	työ- ja valm.paikat	ajoittamaton

421208 LEIPÄMÄKI

31. Enonkoski Halkolahti	työ- ja valm.paikat	historiallinen
32. Enonkoski Kolveenlahti	löytöpaikat	irtolöytöpaikat

7. KOHDEKUVAUKSET

7.1. Koloveden kansallispuiston alueella sijaitsevat inventointi-kohteet

1. ENONKOSKI HUUHTNIEMI

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi:	työ- ja valmistuspaikat
Tyypin tarkenne:	kaskiröykkiöt
Ajoitus:	historiallinen
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	17
Peruskartta:	421205 PYYLINSAARI
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	p=6902995, i=3594877, z=87
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	n. 300 x 200 m
Etäisyystieto:	Enonkosken kirkosta n. 15,4 km pohjoisluoteeseen

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	-
Tutkimukset:	Satu Koivisto 2006 inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	6.9.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421205 PYYLINSAARI, 1:20 000
Negatiivit:	f. 141 996–141 997
Diat:	d. 58 249–58 250
Digikuvat:	9.–10.

LYHYT KOHDEKuvaus

Huhtniemessä, Huhtiniemen metsänvartijatilän itä- ja kaakkoispuolella. Niemen itäosassa sijaitsevalla itään laskeutuvalla rinteellä kaskiraunioita ja kiviaitoja yhteensä n. 300 x 200 m laajalla alueella.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Ihamaniemen kylän pohjoisosassa, Ruokosalon Kolo-
veteen pistävän Huhtniemen itäosassa, Huhtiniemen tilan ja rannan välisellä rinteellä.
Paikalla kasvaa vanhaa kuusikkoa, osittain istutettua koivikkoa ja nuorta mäntymetsää.
Aluskasvillisuutena on saniaista ja heinää.

Kohteen kuvaus: Huhuhtniemen alueen historia tunnetaan varsin seikkaperäisesti. Asiaa on esitelty useissa paikallishistorioissa sekä Koloveden kansallispuiston historiaselvityksissä. Ensimmäiset maininnat Huhuhtniemestä ovat jo 1500-luvulta, joissa kerrotaan heinäveteläisten käyttäneen aluetta kaukokaskena. Paikalla oletetaan sijainneen myös kaskeajien vaatimaton asumus. Näin ollen kaskiraunioiden löytyminen Huhuhtniemestä ei ollut yllätys. Kohde valottaa Huhuhtniemen kaskihistoriaa ja yleisemmin ihmisen toimintaa Kolovedellä. Itse Huhuhtniemen tilan historia alkaa 1800-luvulta, jolloin paikalle perustettiin metsätila. Tilan vaiheita on kyetty selvittämään hyvin yksityiskohtaisesti.

f. 141 997

Kuva 3. Enonkoski Huhuhtniemi. Kaskiraunioita niemen itään laskeutuvilla rinteillä. Luoteeseen. 6.9.2006.

Inventoinnin yhteydessä Huhuhtniemestä löytyi runsaasti kaskiraunioita eli erilaisia peltonraivauksen ja -rajaukseen liittyviä kivirakenteita. Kivirakenteet ovat muodoltaan pyöreitä, soikeita tai pitkänomaisia latomuksia sekä ilmeisesti kaskia ympäröiviä tarhamaisia kiviaitoja. Seuraavassa mainittujen dokumentoitujen rakenteiden lisäksi alueella havaittiin pienempiä kiveyksiä siellä täällä rinteessä sekä nykyisen pellon rannanpuoleisella rinteellä. Rakenteet on listattu seuraavassa:

Rakenne 1.

p=690316, i=3594878

Rinteen vastaisesti ladottu soikea kiviroykkiö, kooltaan n. 2 x 3 m.

Rakenne 2.

p=6903025, i=3594865

Edellisen kaltainen soikea roykkiö, kooltaan n. 1 x 2 m. Tästä latomuksesta n. 2 m rantaa kohti sijaitsee mahdollinen tervahauta, joka on halkaisijaltaan n. 4 m. Hautaa on käytetty myöhemmin romuvarastona.

Rakenne 3.

p=6903014, i=3594858

Soikea röykkiö ladottu suuren maakiven varaan, kooltaan n. 2 x 4 m.

Rakenne 4.

p=6903014, i=3594850

Pyöreähkö röykkiö ladottu suuren maakiven varaan, halkaisijaltaan n. 1,5 m.

Rakenne 5.

p=6903011, i=3594842

Pitkänomainen muurimainen kivirakenne, laajuudeltaan n. 5 x 2 m.

Rakenne 6.

p=6903010, i=3594831

Suurikokoinen röykkiö jossa takana suurempia ja edessä, tien puolella, pienempiä kiviä, kooltaan n. 10 x 8 m. Röykkiön korkeus on n. 140 cm.

Rakenne 7.

p=6903017, i=3594807

Edellisen kaltainen suurikokoinen röykkiö, jossa isompia ja pienempiä kiviä, halkaisijaltaan n. 8 m.

Rakenne 8.

p=6903034, i=3594786

Kallion juuressa kiviä ladottu kasaan n. 6 x 1,5 m laajalle alueelle.

Rakenne 9.

p=6903033, i=3594795

Laajuudeltaan n. 8 x 3 m röykkiö tilan päärakennuksen kohdalla, tien toisella puolella.

Rakenne 10.

p=6902995, i=3594877

Isojen kivien yhteyteen kasattu röykkiö tien vieressä, halkaisijaltaan n. 6 m. Isot kivet ylärinteessä, mahdollisesti ihmisen sinne vääntämiä.

Rakenne 11.

p=6902953, i=3594866

Pellon alareunassa sijaitseva iso rinteemyötäinen röykkiö, kooltaan n. 16 x 5 m.

Rakenne 12. (GPS-pisteet rakenteen kulmista)

p=6902934, i=3594880

p=6902924, i=3594869

p=6902893, i=3594899

p=6902900, i=3594901

Kiviaidalla rajattu suorakulmainen alue, osittain rauennut. Rajatun alueen sisäpuolella sijaitsee muutamia pieniä röykkiöitä.

Rakenne 13.

p=6902921, i=3594885

Yksi em. aidoista jatkuu tähän pisteeseen saakka.

Rakenne 14. (GPS-pisteet rakenteen kulmista)

p=6902916, i=3594911

p=6902893, i=3594936

p=6902858, i=3594904

p=6902846, i=3594924

Kiviaidalla rajattu suorakulmainen alue. Alueen leikkaa paikoin havaittavia ojia.

Rakenne 15. (GPS-pisteet rakenteen päistä)

p=6902851, i=3594898

p=6902868, i=3594861

Alueen eteläisin aita.

Rakenne 16.

p=6902903, i=3594815

Kivilatomus ed. aidan päässä, laajuudeltaan n. 10 x 1,5 m.

Rakenne 17.

p=6902861, i=3594798

Vanhan viljelijän ”taideteos”. Korkean maakiven päälle kasattu pienempiä kiviä taidokkaaksi kokonaisuudeksi.

- Luokitusehdotus:* Luokka 2. Kohteen arvon selvittäminen edellyttää tarkempia tutkimuksia.
- Hoitotarve:* Kivirakenteet erottuvat suhteellisen selkeästi metsäisessä rinteessä. Jatkossa pidettävä huoli, ettei aluskasvillisuus peitä kivirakenteita.
- Lisätietoja:* Hämynen, Tapio 1986. *Heinäveden historia vuoteen 1865*. Heinäveden historia I. Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oy.
Kumpulainen, Jouni 2006. *6000 vuotta ihmistoimintaa Kolovedellä*. Koloveden kansallispuiston historiaselvitys tehty korkeakouluharjoitteluna huhti-kesäkuussa 2006. Metsähallituksen arkisto.
Vauramo, Anu 1993. *Ihmisen jälkiä Koloveden kansallispuiston alueella*. Metsähallitus. Luonnonsuojelun palveluyksikkö. Kertomus Metsähallituksen arkistossa.
Vauramo, Anu 1993. *Katsaus Huuhtiniemen metsänvartijatilän menneisyyteen*. Metsähallitus. Luonnonsuojelun palveluyksikkö. Kertomus Metsähallituksen arkistossa.

2. HEINÄVESI KOTALAHTI

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännoistyyppi:	kivirakenteet
Tyypin tarkenne:	latomukset
Ajoitus:	ajoittamaton
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	421205 PYYLINSAARI
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	p=6908765, i=3594319, z=79
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	-
Etäisyystieto:	Heinäveden kirkosta n. 20,3 km kaakkoon

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	-
Tutkimukset:	Satu Koivisto 2006 inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	7.9.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421205 PYYLINSAARI, 1:20 000
Negatiivit:	f. 142 000–142 002
Diat:	d. 58 253–58 255
Digikuvat:	11.–12.

LYHYT KOHDEKUVAUS

Koloveden kansallispuiston koillisessa laajennusosassa, Lapinniemen lounaisrannalla, Kotalahden eteläreunalla. Kohti Kotaselkää pistävän niemen kärjessä matala kivilatomus.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Heinäveden kunnan eteläosassa, Kotaselälle pistävän Lapinniemen lounaisrannalla. Lapinniemi sijaitsee Koloveden kansallispuiston uudella laajennusalueella. Paikalla on suojaisia Kotalahti, jossa on Metsähallituksen tulentekopaikka. Ranta on osittain avokalliota, louhikkoa ja tasaista, lehtipuuvaltaista rantametsää. Kivilatomus sijaitsee tulentekopaikan länsilounaispuolella, Kotaselkää kohti pistävän niemen kärjessä. Maaperältään alue on kalliota tai louhikkoa; paikoin esiin pilkistää ohut hiekkakerros kalliopohjan päällä. Maasto tulentekopaikan läheisyydessä on hyvin tallattua ja osin raivattua sopivaksi telttailualustaksi. Latomuksen ympäristössä kasvaa nuorta lehtipuuvaltaista rantametsää, jonka aluskasvillisuutena on puolukkaa ja sammalta. Niemellä sijaitsee jokunen kivikkoinen rantavallikin; latomus lienee kasattu rantavallin kiviä hyödyntäen.

Kohteen kuvaus: Niemen kärjessä on matalahko kivikasa, halkaisijaltaan n. 5 m ja korkeudeltaan n. 50–70 cm. Latomus on eteläreunaltaan hieman notkollaan. On mahdollista, että kyseessä on lapinraunio. Röykkiön epämääräisyyden vuoksi se on inventointiraportissa luokiteltu ajoittamattomaksi kivilatomukseksi. Kohteen sijainti ja alueen nimistö kuitenkin tukevat lapinraunio mahdollisuutta.

f. 142 002

Kuva 4. Heinävesi Kotalahti. Vaatimaton kivilatomus lahden etelärannan uloimmassa niemessä. Länsilounaaseen. 7.9.2006.

Koloveden alueelta ei tunneta entuudestaan lapinrauniokohteita. Inventoinnissa löytyi yksi mahdollinen lapinraunio läheisiltä Mäntysaarilta, Iso-Jussin saarelta, n. 1350 m linnuntietä Kotalahdesta etelälounaaseen. Mielenkiintoista on se, että molemmat latomukset sijaitsevat Kotaselän läheisyydessä. Tältä alueelta etelään ei esiinny vastaavaa *lappi*-alkuista paikannimistöä. Latomukset voisivat mahdollisesti olla rajamerkkejä esim. tiettyjen kalavesien nautintaoikeudesta tms. Lähimmät varmat lapinrauniokohteet sijaitsevat Heinäveden Kermanjärvellä, Lapinniemestä n. 20 km pohjoiseen.

Historiallisista lähteistä ilmenee, että Heinäveden alueella on oleskellut ”lappalaisia” vielä 1600-luvun alkupuolella. Kotalahdella on saattanut olla tämän väestöryhmän asumuksia. Inventoinnin yhteydessä Lapinniemi tutkittiin suhteellisen perusteellisesti patikoiden Lapinjärviltä Lapinniemen yli Kotalahdelle. Reitti oli hyvin kallioista ja paikalla kasvoi runsaasti jäkälää. Lapinniemi soveltuisi hyvin peuran tai poron oleskeluun. Kotalahti on suojaista rantautumispaikka ja sieltä on hyvät yhteydet kalavesille. Itse lahden pohjukka on hyvin kivikkoinen ja nousee jyrkästi rannasta ylöspäin. Kotalahden pohjoisrannat ovat huomattavasti loivapiirteisempiä. Niillä kasvaa osin lehtomaista metsää, joka eroaa selvästi ympäröivästä kasvillisuudesta. Voiko se olla merkinä historiallisen ajan asutuksesta alueella ja sen vaikutuksesta kasvillisuuteen, jää vielä selvittämättä. Alueelle kaivettiin muutamia koepistoja, mutta niissä ei havaittu mitään erityistä. Maaperä alueella on kallio- tai louhikkopohjaista turvetta tai kariketta. Kotalahden pohjoisrannan edustalla on pieni metsäinen saari, jota on myös käytetty leiriytymispaikkana. Paikalla ei havaittu mitään

vanhempia rakenteita tai löytöjä. Pohjoisranta olisi hyvin soveltunut ainakin tilapäiseen asutukseen tai leirytymiseen, mutta mahdollisesti maaperän karuuden takia siitä ei ole jäänyt merkkejä maastoon.

f. 142 001

Kuva 5. Heinävesi Kotalahti. Pieni metsäinen saari Kotalahden edustalla. Itään. 7.9.2006.

Metsähallituksen tulentekopaikka sijaitsee Kotalahden etelärannalla, pisteessä p=6908826, i=3594395, z=79. Paikan läheisyydessä on maanpinta paikoin rikkoutunut. Alueella ei havaittu mitään varhaisempaan ihmistoimintaan viittaavaa. Paikoin kallio ja maaperä olivat rapautuneet pitkään jatkuneen tulenpidon seurauksena. Rantaan rakennetun kanoottilaiturin vieressä olevalle silokalliolle on maalattu punaisella maalilla moderneja kalliomaalauksia.

- Luokitusehdotus:* Luokka 2. Kohteen arvon selvittäminen edellyttää tarkempia tutkimuksia.
- Hoitotarve:* Maasto on suhteellisen karua ja parhaat leirytympaikat on jo raijattu. Latomus on aika suojaissa paikassa niemen kärjessä, jossa se ei ole alttiina maaston kulutukselle.
- Lisätietoja:* -

3. ENONKOSKI ISO-JUSSI

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännoistyyppi:	muinaisjäännosryhmät
Tyypin tarkenne:	-
Ajoitus:	ajottamaton
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	3
Peruskartta:	421205 PYYLINSAARI
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	p= 6907454, i= 3593984, z=79
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	n. 30 x 15 m
Etäisyystieto:	Enonkosken kirkosta n. 19,9 km pohjoisluoteeseen

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	-
Tutkimukset:	Satu Koivisto 2006 inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	15.9.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421205 PYYLINSAARI, 1:20 000
Negatiivit:	f. 142 031 – 142 033
Diat:	d. 58 280 – 58 281
Digikuvat:	34.–35.

LYHYT KOHDEKUVAUS

Koloveden Niiniselän ja Kotaselän välisessä salmassa, Mäntysaarten pohjoisimmassa pikkusaarella. Saaren itäreunalla on kaksi suurehkoa kiviröykkiötä ja niiden läheisyydessä loivapiirteinen kuoppa.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Koloveden kansallispuistossa, Niiniselän ja Kotaselän välisessä salmassa. Saaren luoteispuolella Mäntysalon rannassa on puistosta pois rajattu kesämökki. N. 80 x 60 m laaja saari on kivinen ja siellä kasvaa muutamia mäntyjä. Aluskasvillisuutena on puolukkaa ja sammalta.

Kohdekuvaus: Kohde löytyi 2006 inventoinnin yhteydessä tarkastettaessa Kotaselän eteläisiä saaria. Seuraavassa listaus muinaisjäännosryhmän erilliskohteista:

Röykkiö 1.

p=6907454, i=3593984, z=79

Lähimpänä Mäntysaloa sijaitsevalla Iso-Jussin saarella havaittiin suurehko kiviröykkiö, joka erottui muutenkin kivisestä maastosta korkeutensa ja symmetrisyy-

tensä perusteella. Röykkiö on ladottu muutaman suuren siirtolohkareen yhteyteen luontaista rantakivikkoa hyödyntäen. Halkaisijaltaan röykkiö on n. 7–8 m ja korkeudeltaan n. metrin.

f. 142 032

Kuva 6. Enonkoski Iso-Jussi. Röykkiön 1. kiveystä. 15.9.2006.

Röykkiö 2.

p=6907467, i=3593979, z=79

Edellisestä n. 5 m pohjoisluoteeseen sijaitsee toinen, epämääräisempi kiviröykkiö, halkaisijaltaan n. 5 m, korkeudeltaan n. 70 cm. Kyseessä saattaa olla luontainen rantakivikko, josta on otettu rakennusainetta röykkiöön 1.

Kuoppa.

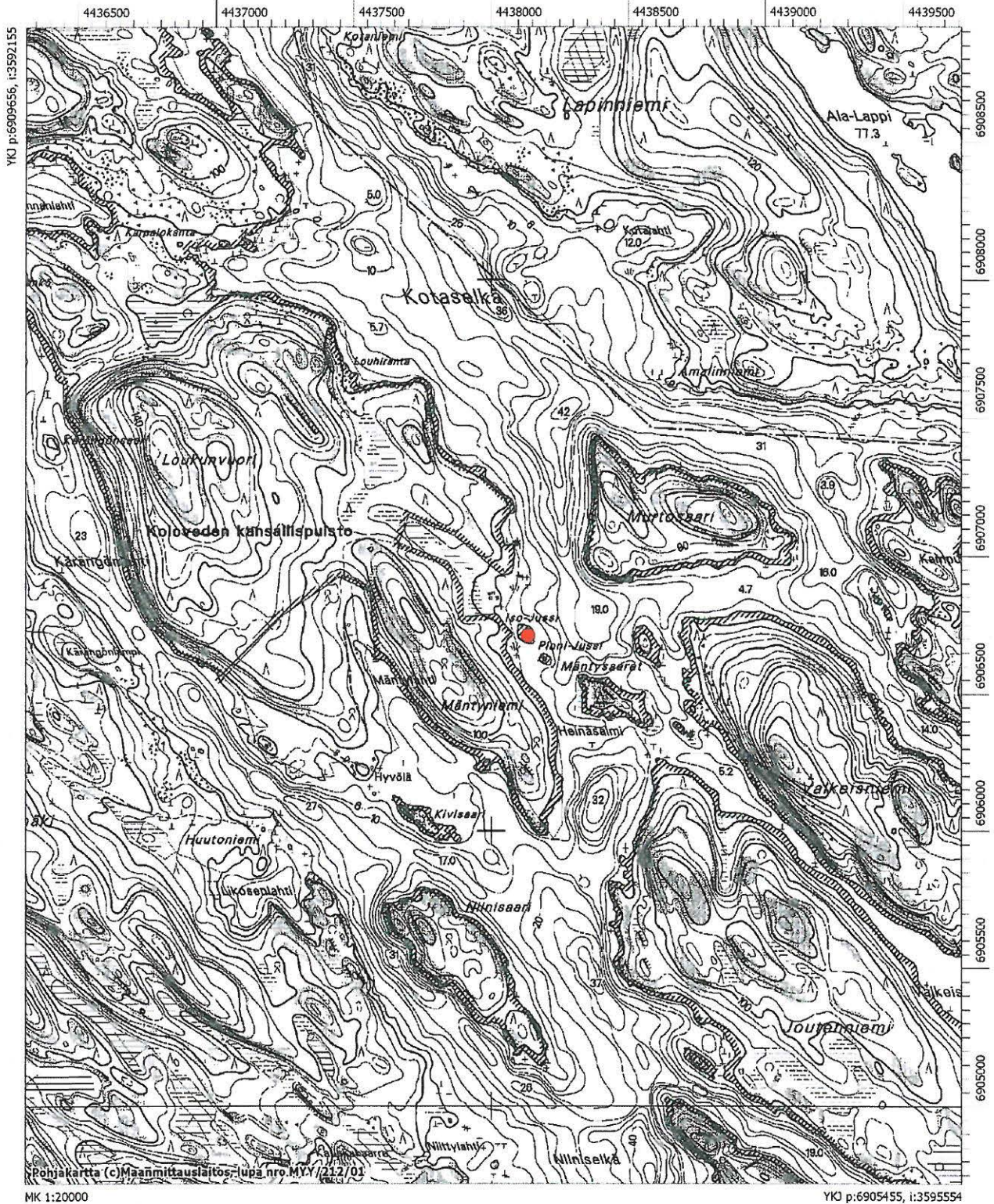
p=6907446, i=3593991, z=79

Röykkiön 1. kaakkoispuolella on pyöreä, loivapiirteinen, halkaisijaltaan n. 120 cm laaja ja n. 30 cm syvä kuoppa. Maaperä alueella on kivikkoa, jonka pinnalla on paksuhko turvekerros.

<i>Luokitusehdotus:</i>	Luokka 2. Kohteen arvon selvittäminen edellyttää tarkempia tutkimuksia.
<i>Hoitotarve:</i>	-
<i>Lisätietoja:</i>	-

3. ENONKOSKI ISO-JUSSI

Ote peruskartasta 421205 PYYLINSAARI, 1:20 000
 p= 6907454, i= 3593984, z=79

4. ENONKOSKI HUUHTSAARI S

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännoistyyppi:	kivirakenteet
Tyypin tarkenne:	latomukset
Ajoitus:	ajottamaton
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	421205 PYYLINSAARI
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	p= 6902945, i= 3595219, z=79
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	-
Etäisyystieto:	Enonkosken kirkosta n. 15,3 km pohjoisluoteeseen

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	-
Tutkimukset:	Satu Koivisto 2006 inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	20.9.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421205 PYYLINSAARI, 1:20 000
Negatiivit:	f. 142 043
Diat:	d. 58 290
Digikuvat:	-

LYHYT KOHDEKUVAUS

Ruokosalon itäosassa, Huuhtniemen itäreunalla sijaitsevalla Huuhtsaarella. Saaren etelärannalla olevalla pikku niemellä, suuren kiven juurella pieni kivilatomus.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Koloveden kansallispuistossa, Ruokosalon itäreunalla sijaitsevalla Huuhtsaarella. Saari sijaitsee Huuhtniemen edustalla, johon kuivan kesän ja syksyn 2006 takia oli kulkuyhteys kapean salmen yli niemen itäreunalta. Saari on paikoin hyvin kivikkoisen ja siellä kasvaa vanhaa tiheää sekametsää, jonka aluskasvillisuutena on varvikkoa ja sammalta. Huuhtniemellä sijaitsee Huuhtiniemen vanha metsänvartijatila joka on nykyään Metsähallituksen omistuksessa.

Kohdekuvaus: Kohde löytyi 2006 inventoinnin yhteydessä tarkastettaessa Huuhtniemen aluetta ympäristöineen. Kivilatomus sijaitsee Huuhtsaaren eteläreunalla kohti Metsoselkää työntyvällä niemekkeellä. Latomuksen läheisyydessä on myös tuoreemman leiriytymisen merkkejä. Suuren siirtolohkareen juurelle on kasattu pienempiä kiviä halkaisijaltaan n. 2 m laajalle alueelle. Latomus muistuttaa ruokavarastoksi tai saaliskätköksi tulkit-

tua latomusta Nahkiaissalon edustalla sijaitsevalla kalliosaarella (kts. kohde Havukkalah-
ti). Molemmat kivilatomukset on kasattu kalliopohjalle ja ne eivät vaikuta aivan tuoreilta.

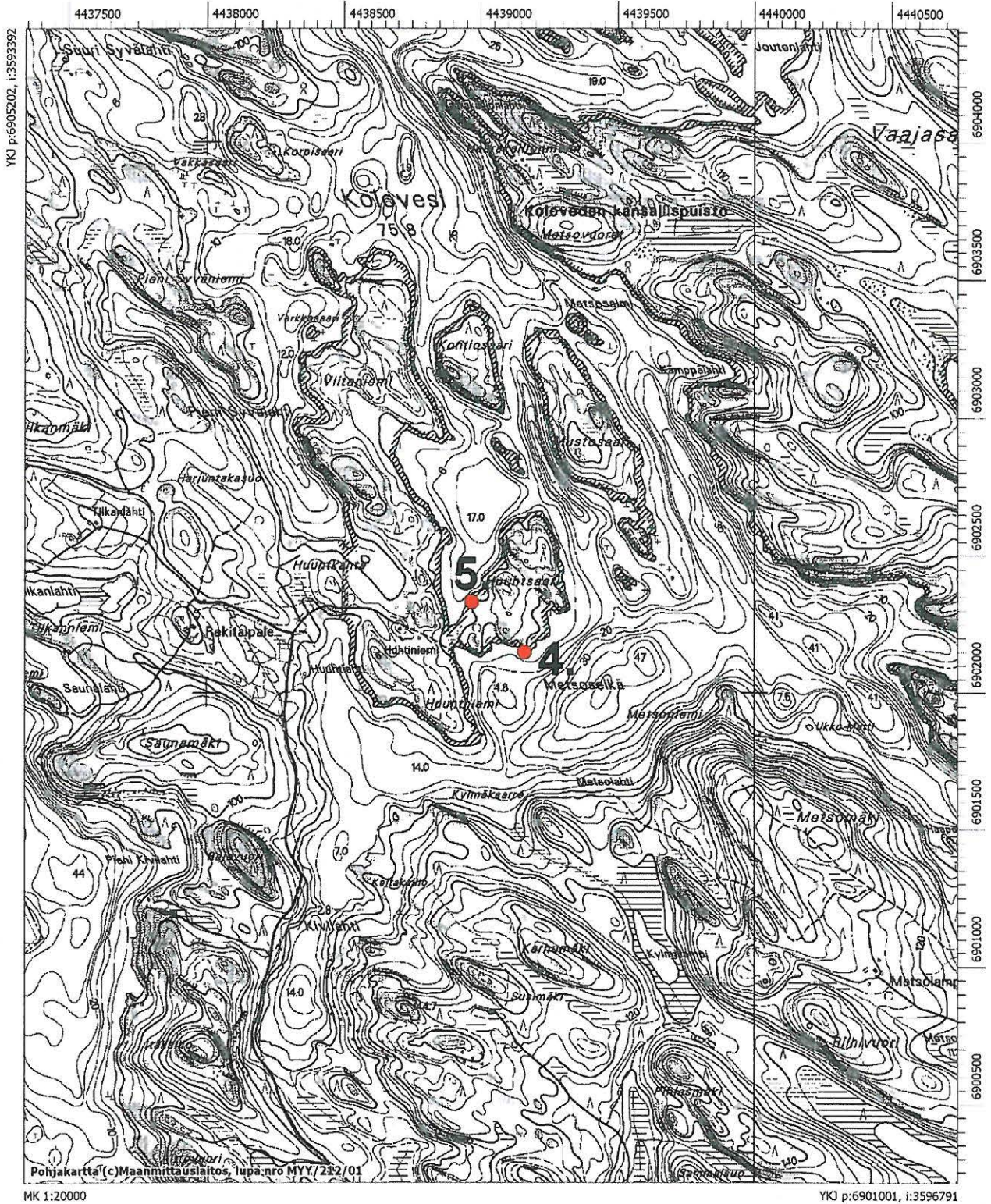
Historiallisten lähteiden perusteella sekä Huhuhtniemi että -saari ovat olleet heinäveteläis-
ten kaukokaskina jo 1500-luvulta alkaen. Huhuhtniemen itäreunalta löytyi inventoinnin
yhteydessä laaja-alainen kaskiraunioalue.

Luokitusehdotus: Luokka 2. Kohteen arvon selvittäminen edellyttää tarkempia tut-
kimuksia.

Hoitotarve: -

Lisätietoja: -

- 4. ENONKOSKI HUUHTSAARI S
- 5. ENONKOSKI HUUHTSAARI W
- Ote peruskartasta 421205 PYYLINSAARI, 1:20 000
- 4. p= 6902945, i= 3595219, z=79
- 5. p= 6903999, i= 3595931, z=79

5. ENONKOSKI HUUHTSAARI W

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännystyyppi:	työ- ja valmistuspaikat
Tyypin tarkenne:	<i>viljelmät</i>
Ajoitus:	historiallinen
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	421205 PYYLINSAARI
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	p= 6903999, i= 3595931, z=79
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	n. 70 x 50 m
Etäisyystieto:	Enonkosken kirkosta n. 15,3 km pohjoisluoteeseen

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	-
Tutkimukset:	Satu Koivisto 2006 inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	15.9.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421205 PYYLINSAARI, 1:20 000, s. 33
Negatiivit:	-
Diat:	-
Digikuvat:	-

LYHYT KOHDEKUVAUS

Ruokosalon itäosassa, Huuhtniemen itäreunalla sijaitsevalla Huuhtsaarella. Saaren länsireunalla, loivalla rinteellä vanhoja pelto-ojia.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Koloveden kansallispuistossa, Ruokosalon itäreunalla sijaitsevalla Huuhtsaarella. Saari sijaitsee Huuhtniemen edustalla, johon kuivan kesän ja syksyn 2006 takia oli kulkuyhteys kapean salmen yli niemen itäreunalta. Huuhtniemellä sijaitsee Huuhtniemen vanha metsänvartijatila joka on nykyään Metsähallituksen omistuksessa.

Kohdekuvaus: Kohde löytyi 2006 inventoinnin yhteydessä tarkastettaessa Huuhtniemen aluetta ympäristöineen.

Huuhtsaaren länsireunalla, Huuhtniemen ja -saaren välisen salmen rannalla, loivassa rinteessä oli havaittavissa vanhoja pelto-ojia n. 70 x 50 m laajalla alueella. 1800-luvun alkupuolen isojakokartoista käy ilmi, että kaskeaminen on ollut yleistä Koloveden saarilla. Huuhtniemi ja Huuhtsaari ovat olleet laajasti kaskettuina (Kumpulainen 2006:4). Huuht-

saaren länsirannan pellot liittyvät kuitenkin HUUHTINIEMEN metsänvartijatilan toimintaan, eli vuoden 1890 jälkeiseen aikaan. Paikalta ei löytynyt vastaavia kaskiraunioalueita kuin HUUHTINIEMEN itäreunalta.

Luokitusehdotus: Luokka 2. Kohteen arvon selvittäminen edellyttää tarkempia tutkimuksia.

Hoitotarve: -

Lisätietoja: -

6. ENONKOSKI KÄMPPÄLAHTI

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännostyyppi:	teollisuuskohteet
Tyypin tarkenne:	<i>uittolaitteet</i>
Ajoitus:	historiallinen
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	421205 PYYLINSAARI
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	p= 6903999, i= 3595931, z=78
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	-
Etäisyystieto:	Enonkosken kirkosta n. 16 km pohjoisluoteeseen

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	-
Tutkimukset:	Satu Koivisto 2006 inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	20.9.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421205 PYYLINSAARI, 1:20 000
Negatiivit:	f. 142 045
Diat:	d. 58 292
Digikuvat:	39.

LYHYT KOHDEKUVAUS

Koloveden Kämppälahdessa, Vaajasalon pohjoiskärjessä, saaren länsirannalla. Suojaisan lahden pohjukassa vanhan kämppäsauunan rauniot ja siihen liittyviä rakenteita.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Koloveden kansallispuistossa, Vaajasalon saaren pohjoisosassa, saaren länsirannalla sijaitsevan Kämppälahden pohjukassa. Kämppälahti muodostaa suojaisan rantautumispaikan ja sen eteläranta on hyvin jyrkänteinen. Lahden pohjukassa sijaitsee hiekkainen ranta, jossa kuivan kesän jäljiltä lojui huomattava määrä työstettyä puutavaraa, erilaisia paaluja, lankkuja, puuesineiden kappaleita jne. Maaperä alueella on vanhaa rantakivikkoa jossa paikoin esiintyy ohut hiekkakerros. Kämppälahden rannassa kasvaa mäntymetsää, jonka aluskasvillisuutena on puolukkaa ja sammalta.

Kohdekuvaus: Kohde inventoitiin 2006 tarkastettaessa kansallispuiston alueella sijaitsevia historiallisen ajan kohteita. Alueelta tehtyjen historiallisten selvitysten perusteella Kämppälahdessa ei kuitenkaan ole koskaan tehty maastoinventointia. Kämppälahden pohjukasta, sen koillisrannalta, löytyi osittain maahan kaivetun hirsirakennuksen jään-

nökset. Rakennuksen pohja on kaivettu rinteeseen vastaisesti ja se on kooltaan n. 3 x 5 m. Paikalla on säilynyt rakennuksen yksi hirsinurkka. Rakennuksen länsipuolella havaittiin halkaisijaltaan n. 2 m laaja, osittain täytetty kuoppa. Kämpältä erottui heikkona painauman reitti metsään lahden pohjukasta suoraan länteen. Kämpälahden rannassa lojui runsaasti puutavaraa.

f. 142 045

Kuva 7. Enonkoski Kämppälähti. Kämppäsäunan jäännökset lahden rannalla. Koilliseen. 20.9.2006.

Kolovedellä alettiin suorittaa laajamittaisia hakkuita sota-ajalla ja sen jälkeen. Lisääntyvän työvoiman takia alueelle piti rakentaa kämppiä savottoja varten. Näistä suurin oli Mäntysalossa, joka edelleen toimii Metsähallituksen tilausmajoitustilana. Mäntysalon lisäksi alueella on ollut muita, lyhytaikaisempia kämppä-rakennuksia. Vuoden 1949 kartalle on merkitty neljän miehen kämppä Lypsykaarteeseen, Ukonkannan pohjoispuolelle. Eri metsäyhtiöillä on ollut uivia kämppiä erityisesti 1950-luvulla. Kämpät tehtiin vanhoihin tukkilotjiin ja ne olivat yhdessä paikassa parisen vuotta. Ahlströmillä oli uiva kämppä mm. Ukonkannan pohjoispuolella, Lypsykaarteessa. Vapolla oli uiva kämppä Kämppälähdessä n. 1953 ja siihen liittyvän kämppäsäunan kerrotaan sijainneen Kämppälähdessä rannassa. Inventoitu hirsirakennus on todennäköisesti tämän rakennuksen jäännös. Syväsalmissa on ollut Enso Gutzeitin uiva kämppä ja siihen liittyvän kahden istuttavan käymälän raunioiden kerrotaan sijainneen Syväsalmen rannassa. Inventoinnin 2006 yhteydessä alueella ei havaittu enää kyseisen rakennelman raunioita. Parhaina aikoina salmissa on ollut yhtäaikaan jopa 12 lotjaa. Vuoden 1949 kartassa Syväsalmenniemi on merkitty varastoalueeksi.

- Luokitusehdotus:** Luokka 2. Kohteen arvon selvittäminen edellyttää tarkempia tutkimuksia.
- Hoitotarve:** Aluskasvillisuutta kevyesti raivaamalla rakennuksen rauniot saataisiin selkeämmin esiin.

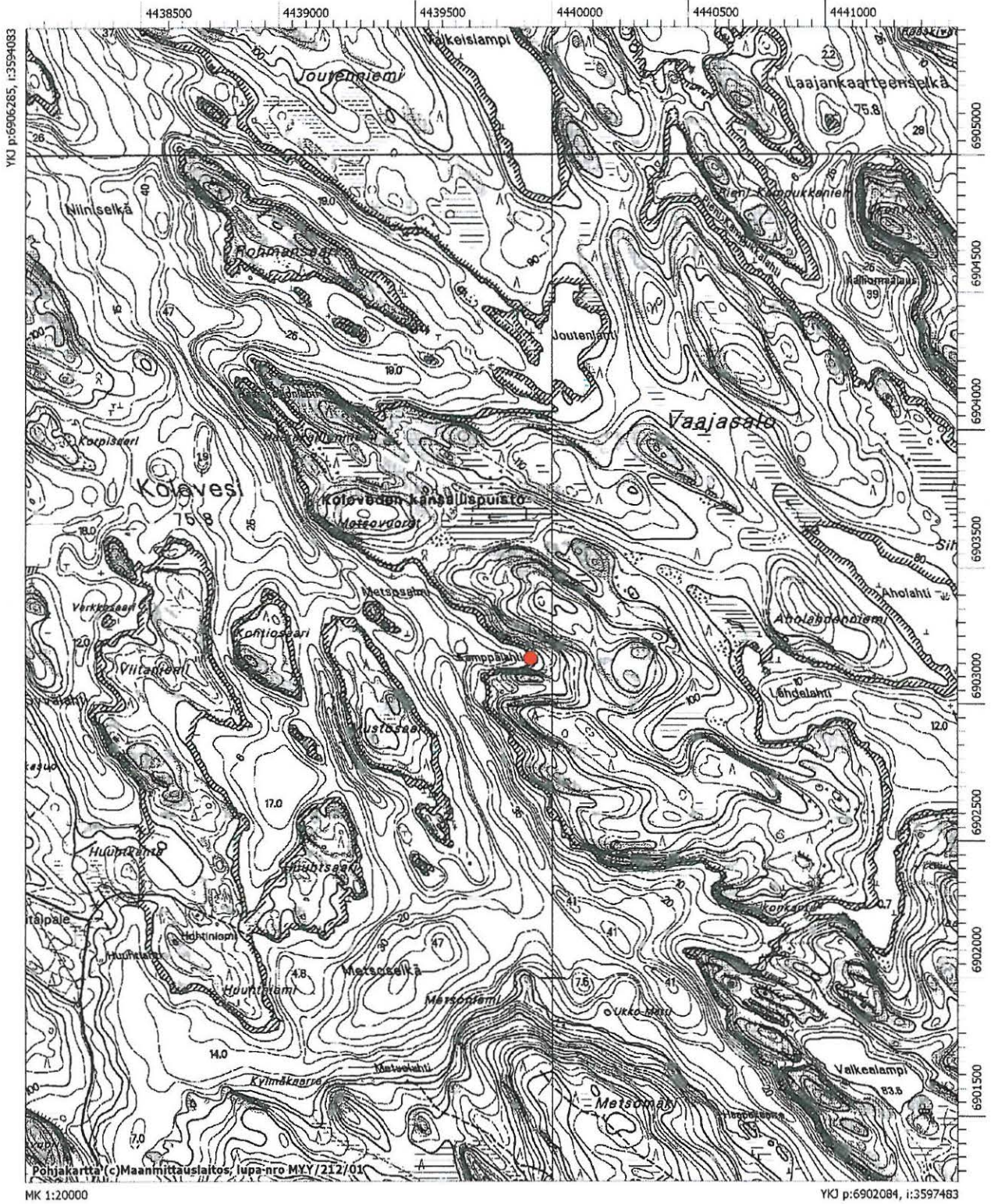
Lisätietoja:

Kumpulainen, Jouni 2006. *6000 vuotta ihmistoimintaa Kolovedellä*. Koloveden kansallispuiston historiaselvitys tehty korkeakouluharjoitteluna huhti-kesäkuussa 2006. Metsähallituksen arkisto.

Vauramo, Anu 1993. *Ihmisen jälkiä Koloveden kansallispuiston alueella*. Metsähallitus. Luonnonsuojelun palveluyksikkö. Kertomus Metsähallituksen arkistossa.

6. ENONKOSKI KÄMPPÄLAHTI

Ote peruskartasta 421205 PYYLINSAARI, 1:20 000
p= 6903999, i= 3595931, z=78

YKI p:6906285, i:3594033

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos, lupa-nro MYY/212/01

MK 1:20000

YKI p:6902084, i:3597483

7. SAVONRANTA KÄRÄNKÖ

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännoistyyppi:	muinaisjäännosryhmät
Tyypin tarkenne:	-
Ajoitus:	historiallinen
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	4
Peruskartta:	421205 PYYLINSAARI
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	p= 6908378, i= 3592420, z=85
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	n. 170 x 80 m
Etäisyystieto:	Savonrannan kirkosta n. 24,4 km länsiluoteeseen

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	-
Tutkimukset:	Satu Koivisto 2006 inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	21.9.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421205 PYYLINSAARI, 1:20 000
Negatiivit:	f. 142 051
Diat:	d. 58 298
Digikuvat:	42.

LYHYT KOHDEKUVAUS

Mäntysalon eteläosassa, Pienelle Kolovedelle ulottuneen Kärängönlahden itärannalla. Loukunvuoren pohjoispuolella kulkevan polun varrella suuri kaskiraunio ja alempana suon reunassa kaksi tervahautaa.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Koloveden kansallispuistossa, Mäntysalon Kärängönlahden ja Kotaselän välisessä notkelmassa. Käränpö muodostaa kapean kannaksen Kärängönlahden ja Pienen Koloveden välillä. Aiemmin kulkukelpoista kannasta on viime vuosikymmeninä ruopattu kulkuväyläksi. Kuivan kesän 2006 jäljiltä kannas oli useiden kymmenien metrien matkalta täysin kuivunut. Paikalla lojui puun rankoja veneiden vetämiseksi kannaksen yli. Kärängön kannaksen ja Loukunvuoren välissä sijaitsee notkelma jota seurailee polku Mäntysalon vastapuolelle, Kotaselän rantaan. Metsäisessä notkelmassa kasvaa vanhaa kuusi- ja lehtimetsää, joka päättyy Mäntysalon itärannalla suohon. Suolta tiedetään ennen kerätyn sammalta (suull. tiedonanto 21.9.2006 Ola Jääskeläinen).

Kohdekuvaus: Kohde löytyi 2006 inventoinnin yhteydessä. Metsäisen notkelman yli Mäntysalon itärannalle kulkee polku, jonka varrelta löytyi suurikokoinen kiviröykkiö ja

läheltä suon reunaa kaksi tervahautaa. Seuraavassa listaus muinaisjäännösryhmän erillis-kohteista:

Röykkiö.

p=6908378, i=3592420, z=85

Polun eteläpuolelta, n. 180 m Kärängönlahden rannasta itäkoilliseen, löytyi suuri-kokoinen kiviröykkiö, halkaisijaltaan n. 5 m ja korkeudeltaan n. 160 cm. Lähistölä ei tavattu muita vastaavia rakenteita. Sijaintinsa perusteella kyseessä on kaskiröykkiöksi luokiteltava kohde. Rinteessä röykkiön läheisyydessä kasvaa vanhaa, tiheää kuusimetsää.

Tervahauta 1. p=6908453, i=3592515, z=80

Röykkiöstä n. 120 m koilliseen, polun luoteispuolelta, läheltä suon reunaa, löytyi kahden, mahdollisesti kolmen tervahaudan ryhmä. Tervahauta on halkaisijaltaan n. 3 m ja syvyydeltään n. 60 cm.

Tervahauta 2. p=6908466, i=3592521, z=80

Edellisen koillispuolella toinen tervahauta. Samankokoinen ja muotoinen kuin tervahauta 1.

(Mahdollisesti kolmas tervahauta edellisten länsipuolella. Epämääräisen muotoinen.)

Veneenvetopaikka. p=6908624, i=3592001, z=75

Kärängön salmessa, pituus n. 40 m. Vesi erityisen matalalla syyskuussa 2006. Kulkuväylää on ruopattu vielä viime vuosikymmeninä.

<i>Luokitusehdotus:</i>	Luokka 2. Kohteen arvon selvittäminen edellyttää tarkempia tutkimuksia.
<i>Hoitotarve:</i>	Paikalle pääsee veneellä. Röykkiö ja tervahaudat erottuvat hyvin polun varressa. Soveltuisi käyntikohteeksi opastauluin varustamalla.
<i>Lisätietoja:</i>	-

7. SAVONRANTA KÄRÄNKÖ

Ote peruskartasta 421205 PYYLINSAARI, 1:20 000
p= 6908378, i= 3592420, z=85

8. HEINÄVESI KUHAKANTA

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännoistyyppi:	kulkuväylät
Tyypin tarkenne:	<i>veneenvetopaikat</i>
Ajoitus:	historiallinen
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	421205 PYYLINSAARI
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	p= 6910074, i= 3593475, z=91
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	n. 470 x 70 m
Etäisyystieto:	Heinäveden kirkosta n. 18,7 km kaakkoon

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	-
Tutkimukset:	Satu Koivisto 2006 inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	15.9.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421205 PYYLINSAARI, 1:20 000
Negatiivit:	-
Diat:	-
Digikuvat:	-

LYHYT KOHDEKUVAUS

Lapinniemen pohjoisosassa, Kotaselän ja Ylä-Lapinjärven välisellä kannaksella. Kapeikon kohdalla vanha veneiden vetoura.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Koloveden kansallispuiston laajennusalueella, Lapinniemen pohjoisosassa. Paikalla sijaitsee kapeahko kannas Kotaselän Kuhasalmesta itään, Ylä-Lapinjärven Kuhalahdelle. Vetouran pituus on n. 470 m.

Kohdekuvaus: Kohde tarkastettiin 2006 inventoinnin yhteydessä. Vanha vetokanta on raivattu luontaiseen notkelmaan. Se liittyy alueen savottahistoriaan ja on toiminut kulkuyhteytenä Lapinjärviltä Kolovedelle.

<i>Luokitusehdotus:</i>	-
<i>Hoitotarve:</i>	Paikalle pääsee veneellä joko Ylä- tai Ala-Lapinjärveltä tai vetokannan toiselta rannalta Kotaselän puolelta.
<i>Lisätietoja:</i>	-

9. ENONKOSKI VETOKANTA (MÄNTYSALO)

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännoistyyppe:	kulkuväylät
Tyypin rakenne:	veneenvetopaikat
Ajoitus:	historiallinen
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	421205 PYYLINSAARI
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	p= 6910225, i= 3592187, z=80
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	n. 250 x 20 m
Etäisyystieto:	Enonkosken kirkosta n. 23,1 km pohjoisluoteeseen

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	-
Tutkimukset:	Satu Koivisto 2006 inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	21.9.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421205 PYYLINSAARI, 1:20 000, s. 44
Negatiivit:	-
Diat:	-
Digikuvat:	-

LYHYT KOHDEKUVAUS

Mäntysalon keskiosassa, Vetokannanlahden ja Pahalahden välisellä kannaksella. Kaapeikon kohdalla vanha veneiden ylityspaikka.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Koloveden kansallispuistossa, Mäntysalon keskiosassa sijaitsevalla kapealla kannaksella. Kannaksen yli on päässyt idästä Kotaselältä Mäntysalon toiselle puolelle, Pienelle Kolovedelle. Vetokanta on pituudeltaan n. 240 m. Kohteen eteläpuolella sijaitsee suoraan vedestä nouseva, kupera ja jyrkkä silokallio, jonka eteläpuolella on jyrkänneitä. Kallion kaakkoisreuna on louhikkoista ja osin lohkeillutta jyrkänneitä. Silokallio on geologisesti ja geomorfologisesti arvokas kohde.

Kohdekuvaus: Kohde tarkastettiin 2006 inventoinnin yhteydessä. Vanha vetokanta on raivattu tasaiseen metsämaastoon. Paikalla ei havaittu muuta erityistä.

Luokitusehdotus: -
Hoitotarve: Paikalle pääsee ainoastaan veneellä.
Lisätietoja: Lyytikäinen, Ari 1994. *Koloveden kansallispuisto. Geologia ja geomorfologia.* Metsähallitus, Itä-Suomen puistoalue. Pohjois-Karjalan vesi- ja ympäristöpiiri..

10. HEINÄVESI VIERUNVUORI

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi:	taide, muistomerkit
Tyypin tarkenne:	<i>kalliomaalaukset</i>
Ajoitus:	kivikautinen
Rauhoitusluokka:	1
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	421206 PILPPA

Merkitty peruskartalle:	merkitty vuoden 2000 kartalle
Koordinaatit:	p=6913700, i=3591000, z=85 m mpy (alin)
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	-
Etäisyystieto:	Heinäveden kirkosta noin 14,5 km eteläkaakkoon,

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	-
Tutkimukset:	Lauri Pohjakallio 1975 tarkastus
	Helena Taskinen ja Pirjo Uino 1998 tarkastus
	Helena Taskinen 2004 tarkastus
	Satu Koivisto 2006 inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	5.9.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421206 PILPPA, 1:20 000
Negatiivit:	f. 141 989 – 141 991
Diat:	-
Digikuvat:	1.–2.

LYHYT KOHDEKUVAUS

Ruokoveden ja Koloveden välillä olevan Vierunsalmen itärannalla, vastapäätä Peukalo-saarta, louhikkoisen rantakivikon yläosassa sijaitsevalla jyrkänteellä kivilipan alla. Kohde on merkitty peruskartalle vuodelta 2000 ja se sijaitsee Koloveden kansallispuiston laajennusalueella.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Koloveden kansallispuiston laajennusalueella, Ruokoveden ja Koloveden välillä olevan Vierunsalmen itärannalla, Vierunvuoren länteen päin olevassa pystysuorassa kallioseinämassä. Kuvaryhmä on hankalakulkuisen kivilouhikon päällä, nousevan kallion yläosassa noin 13 m nykyistä vedenpintaa korkeammalla. Maalaukset erottuvat vesille ohi ajaessa. Vierunvuorelle pääsee parhaiten veneellä. Metsäautotieltä matkaa maalaukselle on metsää myöten noin 1 km.

Kohteen kuvaus: Kalliomaalauksen löysi vuonna 1975 geologi Ari Lyytikäinen tehdessään Koloveden kansallispuiston geologista ja geomorfologista selvitystä. Kalliolipan suojaama kuvakenttä on kooltaan n. 1,5 x 3 m. Siinä on oikealla puolella ihminen, jonka pituus on n. 40 cm sekä sydänpisteellä varustettu hirvi, jonka pituus on n. 58 cm ja korkeus 53 cm. Kuvakentän vasemmassa reunassa on pahoin tuhoutunut vasemmalle katsova hirvi, jonka takaruumiin poikki kulkee viivalta vaikuttava värjäytymä. Kuvakentän keskellä on joukko maalauskatkelmia, jotka ovat tulkittavissa vetojen perusteella lähinnä ihmisten jaloiksi. Kalliossa olevista värijäänteistä päätellen maalattu alue on ollut joskus laajempi. Kalliomaalaus on ajoitettu kivikaudelle, kampakeramiikan aikaan (ajoitus perustuu vesistöhistoriaan). Kalliomaalaus on merkitty seutukaavaan suojelualueena (SU-2, 07.60) ja se sijaitsee Metsähallituksen omistamalla maalla. Pekka Kivikkään teoksessa vuodelta 1995 on maininta, että kohteessa on pahoin tuhoutunut hirvikuvio ja että maalattu alue on aikoinaan ollut laajempi. (*Museovirasto: Muinaisjäännösrekisteri Heinävesi Vierunvuori 90 01 0003 tiedot 28.07.2006 museovirasto\sleskine.*)

Digikuva 2.

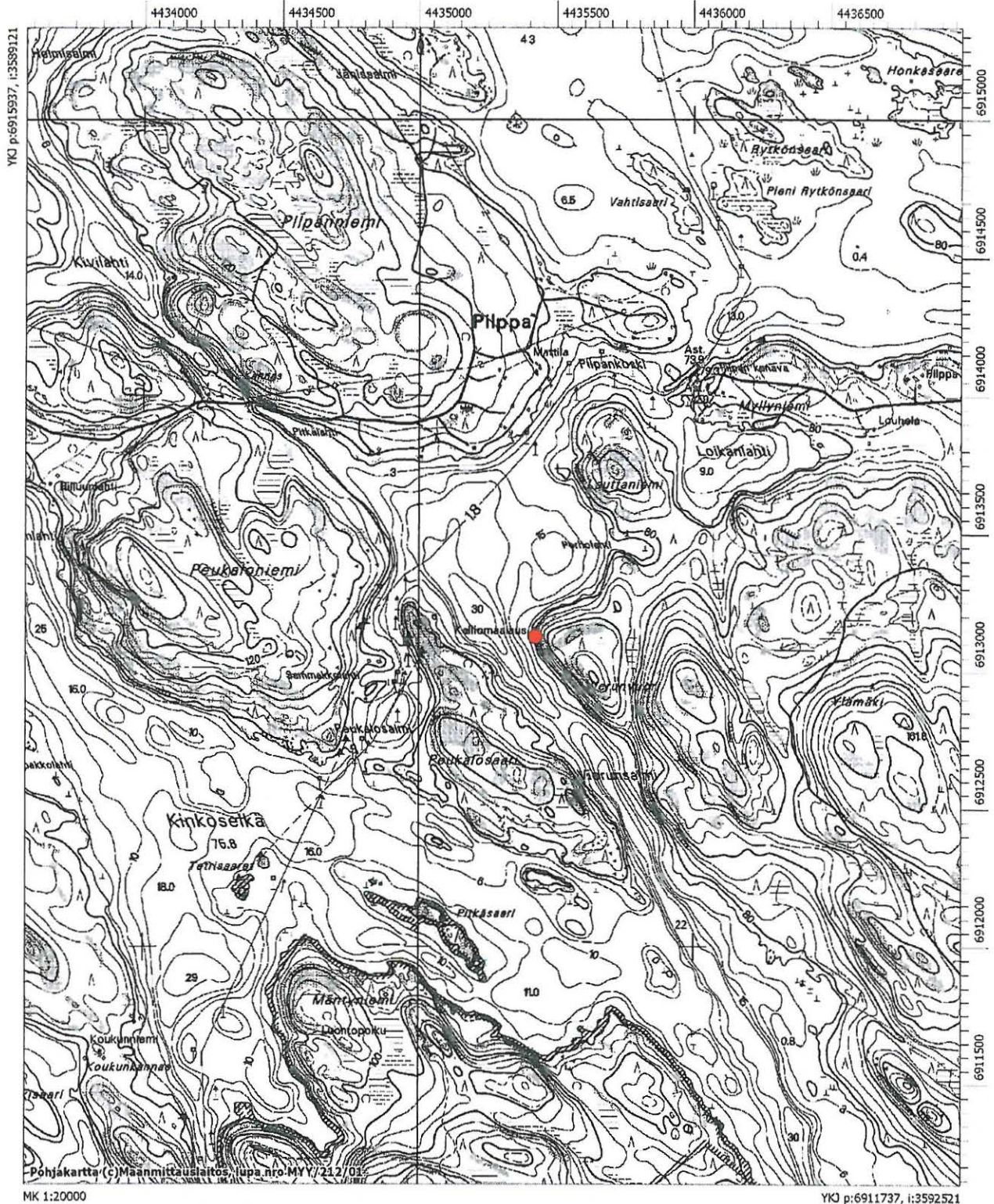
Kuva 8. Heinävesi Vierunvuori. Maalausalue kalliolipan alla. 5.9.2006.

Kohde tarkastettiin 2006 inventoinnin yhteydessä. Kalliomaalaus sijaitsee strategisesti merkittävällä paikalla suurempien vesistöjen risteyspaikalla Koloveden ja Ruokoveden välillä. Itse maalaukset on tehty massiivisen rantalouhikon yläpuolella sijaitsevalle kallioseinämälle. Kalliomaalaukset erottuvat hyvin vesille asti.

- Luokitusehdotus:* Luokka 1. Valtakunnallisesti merkittävä muinaisjäänös. Säilyminen turvattava kaikissa olosuhteissa.
- Hoitotarve:* Ei vaadi hoitotoimenpiteitä. Tarkkailtava, ettei joudu ilkvallan kohteeksi. Ajan myötä ilmansaasteet voivat vaurioittaa kuvioita. Opastaulu lisäisi kohteen informaatioarvoa.
- Lisätietoja:* *Maiseman muisti. Valtakunnallisesti merkittävät muinaisjäänökset.* Helsinki 2001.
Kivikäs, Pekka, 1995. *Kalliomaalaukset. Muinainen kuva-arkisto.* Jyväskylä.
Leppänen, Markku, 1986. *Heinäveden esihistoria.* Heinäveden historia I. Joensuu.
Nuñez, Milton, 1981. *Sobre las manifestaciones del arte rupestre en Finlandia.* Ampurias 43. Barcelona 1981.
Taskinen, Helena 2006. *Heinävesi Vierunvuori.* Rock Art in Northern Europe (RANE) -projektin raportti Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa.

10. HEINÄVESI VIERUNVUORI

Ote peruskartasta 421206 PILPPA, 1:20 000
p=6913700, i=3591000, z=85 m mpy (alin)

YKJ p:6915937, i:3589121

Pohjakartta (C) Maanmittauslaitos, lupa.nro.MYY/212/01

MK 1:20000

YKJ p:6911737, i:3592521

11. HEINÄVESI PIRUNVUORI

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännoistyyppi:	luonnonmuodostumat
Tyypin tarkenne:	luolat
Ajoitus:	-
Rauhoitusluokka:	-
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	421206 PILPPA
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	p=6911142, i=3590392, z=125
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	-
Etäisyystieto:	Heinäveden kirkosta n. 16,4 km eteläkaakkoon

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	-
Tutkimukset:	Satu Koivisto 2006 inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	21.9.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421206 PILPPA, 1:20 000
Negatiivit:	f. 142 047 – 142 050
Diat:	d. 58 294 – 58 297
Digikuvat:	40.–41.

LYHYT KOHDEKUVAUS

Mäntysalon luoteisosassa, Koukunvirran kaakkoisrannalla. Paikalla sijaitsee korkea, länessä ja koillisessa jyrkänteinen kalliomäki. Vuoren koillisreunalla on kivenlohkareista muodostunut luolamainen onkalo.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Koloveden kansallispuistossa, Mäntysalon pohjoisosaa kiertävän luontopolun eteläpuolella. Paikalla sijaitsee korkea, kupolimainen, n. 69 m Koloveden pinnasta kohoava kalliomäki, jonka reunoilla on paikoin ylikaadepintoja, halkeamia, lohkareiden väliin muodostuneita ja luolia. Pirunvuoren kuperalla laella on laajoja avokallioita ja sinne johtaa polku vuoren kaakkoispuolella sijaitsevan huvilan pihasta. Pirunvuori on geologisesti ja geomorfologisesti arvokas kohde (Lyytikäinen 1994:13).

Kohteen kuvaus: Suomen Muinaislinnat -teoksessaan vuodelta 1891, Hjalmar Appelgren mainitsee Heinäveden Ilohovin mailla sijaitsevan *Pirulinna*-nimisen vuoren, mistä pitäisi löytyä kaksi yli neljä kyynärää pitkä kalliopiiirrosta (Appelgren 1891:120.) Tämän tiedon perusteella lähti arkeologi Aarni Erä-Esko tarkastusmatkalle Heinävedelle kesällä 1956 tarkoituksenaan löytää nämä piirroksset. Oppaaksi saadun Pohjataipaleen talon isännän

johdatuksella Erä-Esko päätyi kuitenkin Loikansaareen ja siellä sijaitsevaan ns. Ryöskän luolaan ja itse Pirunlinna jäi tarkastamatta. (Erä-Esko 1963.)

f. 142 047

Kuva 9. Heinävesi Pirunvuori. Luola vuoren koillisjyrkänteellä. Länteen. 21.9.2006.

Pirunvuori tarkastettiin 2006 inventoinnin yhteydessä mielenkiintoisen paikannimen ja siihen liittyvän arkistoaineiston perusteella. Hyvin jyrkkäpiirteisen kalliomäen koillisjyrkänteeltä löytyi kolmen kivenlohkareen muodostama luolamainen onkalo. Luolaan olisi hyvin mahtunut istumaan ja seinämissä erottui luontaisia mustia ja punertavia värjäytymiä. Pystysuorat viirut ovat selkeästi valuvan veden aiheuttamia. Kyseessä saattaa hyvin olla Appelgrenin mainitsemat ”piirrokset”

Vuoren laella oli muutamia suuria siirtolohkareita, niistä suurin pisteessä p=6911090, i=3590386, z=140. Kallion laki on suurelta osin avokalliota ja muutaman tuulen kaataman puun juurakon alta paljastui punertavaksi palanut ohut hiekkakerros. Vuoren luoteisreunalta avautuu hieno näkymä Koukunpolveen ja Koukunvirralle. Pirunvuoren länsireunalta, polun varrella on todennäköisesti suhteellisen nuori laakakivistä ladottu pöytäryhmä yhdeksällä istuimella varustettuna pisteessä p=6911054, i=3590332, z=n. 143.

Luokitusehdotus: -

Hoitotarve:

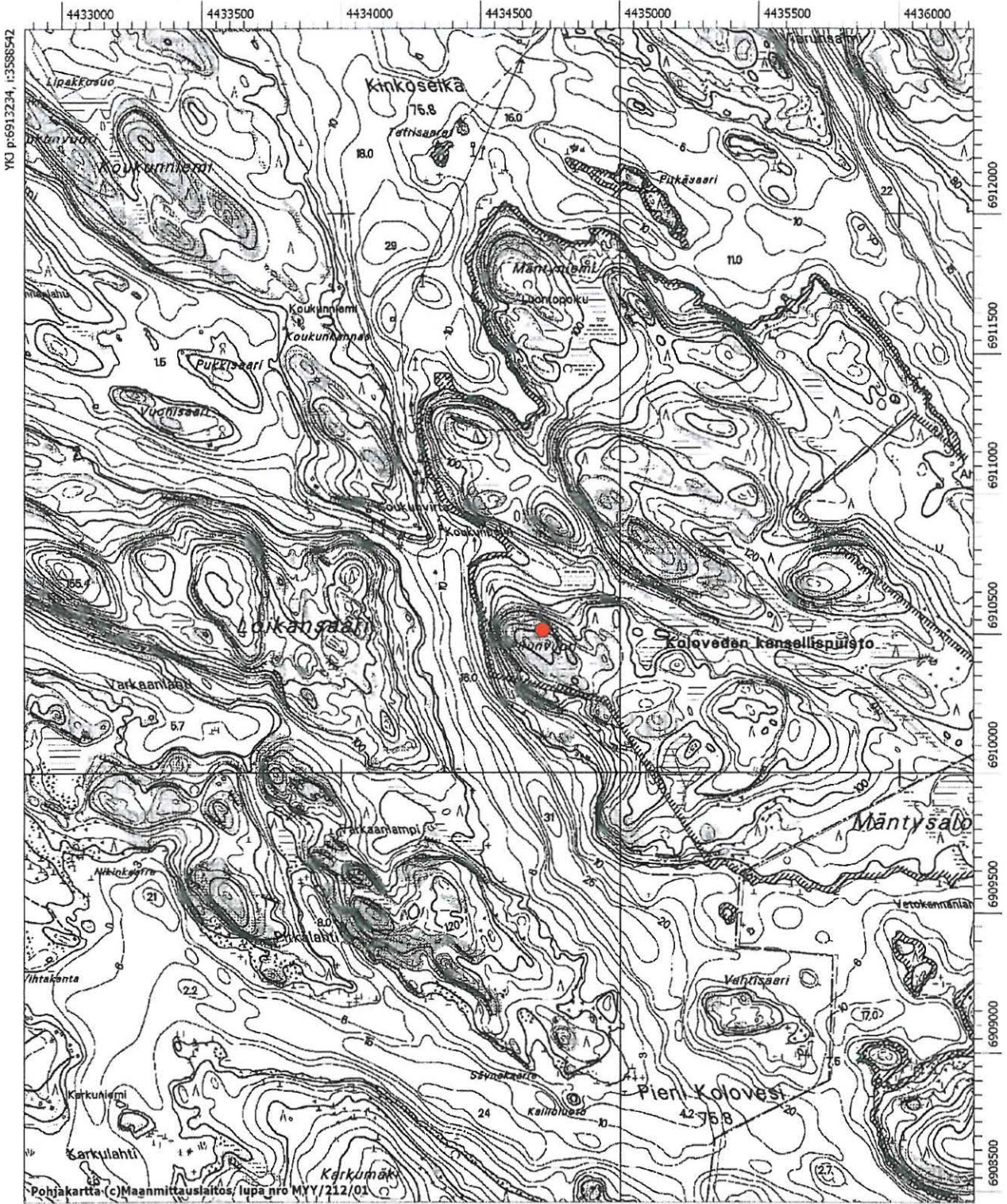
Pirunvuori voisi olla hyvä maisemakohde Mäntysalon luontopolun läheisyydessä.

Lisätietoja:

Erä-Esko, Aarni 1963. *Heinävesi Vaaluvirran kylä Loikan saari. Luola ja hakattuja kuvioita* (?). Museovirasto. Kertomus Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa.
Appelgren, Hjalmar 1891. *Suomen muinaislinnat. Tutkimus Vertaillevan muinaistieteen alalla*. Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirja XII. Helsinki.

11. HEINÄVESI PIRUNVUORI

Ote peruskartasta 421206 PILPPA, 1:20 000
p=6911142, i=3590392, z=125

YKJ p:6913234, i:3588542

MK 1:20000

YKJ p:6909034, i:3591941

12. ENONKOSKI VETOKANTA (KÄKÖVESI)

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännystyyppi:	asuinpaikat?
Tyyppin rakenne:	-
Ajoitus:	kivikautinen?
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	421207 IHAMANIEMI
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	p=6898703, i=3599328, z=82
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	-
Etäisyystieto:	Enonkosken kirkosta n. 10,2 km pohjoisluoteeseen

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	-
Tutkimukset:	Satu Koivisto 2006 inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	8.9.2006
Löydöt:	palanutta luumurenta (ei otettu talteen)
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421207 IHAMANIEMI, 1:20 000
Negatiivit:	f. 142 005
Diat:	d. 58 258
Digikuvat:	17.

LYHYT KOHDEKUVAUS

Käköveden ja Vääräjärven välisellä kannaksella, laajan harjualueen pohjoisreunalla, Metsähallituksen Käkötaipaleen tulentekopaikan luoteispuolella. Vetokannan kohdalla Vääräntaukseen johtavan tien eteläpuolella sijaitsee hieno mäntykangas, jolla on havaittavissa kolme muinaista rantaterassia. Paikalle kaivetusta koepistosta löytyi voimakkaan punaisenruskeaa likamaata ja hienoa palanutta luumurenta.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Käköveden etelärannalla, Vääräjärven ja Käköveden välisellä hiekkaisella kannaksella. Alueelta tunnetaan useita kivikautisia asuinpaikkoja ja ajoittamattomia pyyntikuoppakohteita. Paikalla sijaitsee hiekkainen harjumuodostuma, jonka rinteillä erottuu erittäin selvästi Käköveden muinaiset rantavaiheet. Maaperä alueella on hiekkaa. Kohde sijaitsee koilliseen, kohti Käköveden rantaa, laskeutuvan harjun rinteellä. Alue kuuluu Koloveden kansallispuiston uuteen laajennusalueeseen. Paikalla kasvaa mäntymetsää jonka aluskasvillisuutena on puolukkaa ja sammalta.

Kohteen kuvaus: Kohde löytyi 2006 inventoinnissa. Samalta harjujaksolta tunnetaan useita muinaisjäännyiskohteita ja Käköveden puoleinen ranta vaikutti kivikautiselle asutukselle.

le sovelialta niin maaperältään kuin geomorfologialtaan. Paikalle kaivettiin useita koepistoja kivikautisten löytöjen toivossa. Maasto vaikutti hyvin otolliselta kivikautisten asuuspainanteiden löytymiselle. Paikalla oli havaittavissa muutamia sopivalta vaikuttavia painanteita, mutta niihin kaivetut koepistot olivat kuitenkin puhtaita. Alueen luoteisreunalta, läheltä Valkeisniementien risteystä, löytyi koepistosta hyvin voimakkaan ruskeanpunertavaa likamaata ja palanutta luumurenta. Muuta löytöaineistoa kuopasta ei kuitenkaan saatu. Kivikautisten asuinpaikkojen, Kätkötaipale a, Valkeisniementie ja Valkeislampi, läheisyys kuitenkin antaa aiheen olettaa, että kyseessä on mahdollinen kivikautinen asuinpaikka tai niihin liittyvä toiminta-alue Käköveden rannalla.

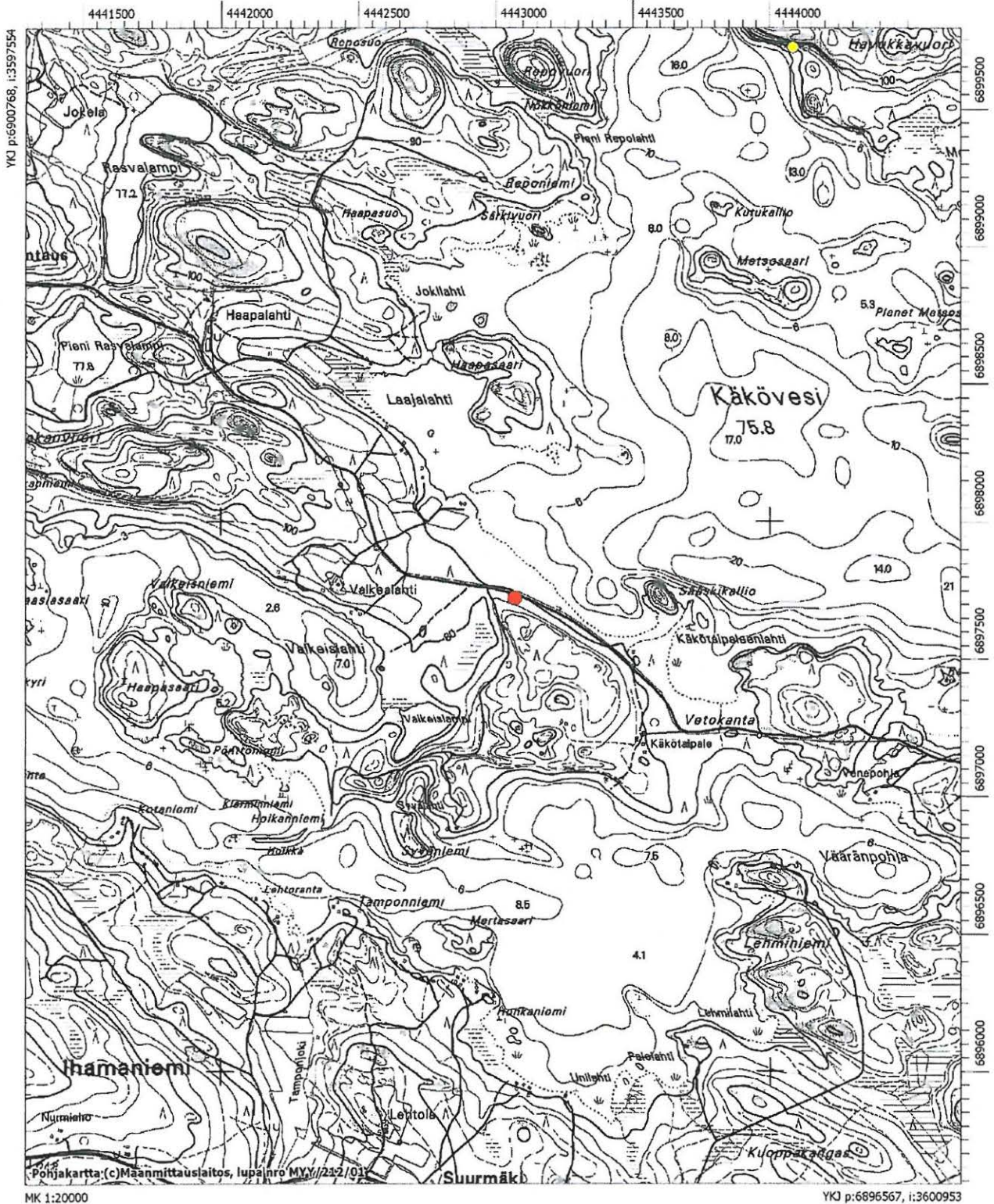
f. 142 005

Kuva 10. Enonkoski Vetokanta. Suursaimaan muinainen rantavalli Käköveden etelärannalla. Eteläkaakkoon. 8.9.2006.

<i>Luokitusehdotus:</i>	Luokka 2. Kohteen arvon selvittäminen edellyttää tarkempia tutkimuksia.
<i>Hoitotarve:</i>	Käköveden muinaiset rantaterassit erottuvat harjun rinteellä hienosti. Vältettävä alueen umpeen kasvamista.
<i>Lisätietoja:</i>	-

12. ENONKOSKI VETOKANTA (KÄKÖVESI)

Ote peruskartasta 421207 IHAMANIEMI, 1:20 000
 p=6898703, i=3599328, z=82

13. ENONKOSKI UKONVUORI

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännoistyyppi:	taide, muistomerkit
Tyyppin tarkenne:	<i>kalliomaalaukset</i>
Ajoitus:	kivikautinen
Rauhoitusluokka:	1
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	421208 LEIPÄMÄKI
Merkitty peruskartalle:	merkitty vuoden 2000 kartalle
Koordinaatit:	p=6905544, i=3597249. z=n. 110 m mpy
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	varustettu opastauluin
Pinta-ala:	Metsähallitus on rakentanut alueelle kanoottilaiturin, portaat, katselutasanteen ja opastaulut. Alueen laajuus n. 170 x 70 m. Rantautumispaikalta lähtee merkitty polku Ukonvuoren laelle. Koko alueen laajuus on n. 500 x 200 m
Etäisyystieto:	Enonkosken kirkosta n. 17,3 km pohjoisluoteeseen

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	-												
Tutkimukset:	<table> <tr> <td>Antti Bilund</td> <td>1992</td> <td>inventointi</td> </tr> <tr> <td>Koponen, Kupiainen & Poutiainen</td> <td>1993</td> <td>tarkastus</td> </tr> <tr> <td>Helena Taskinen</td> <td>2005</td> <td>tarkastus</td> </tr> <tr> <td>Satu Koivisto</td> <td>2006</td> <td>inventointi</td> </tr> </table>	Antti Bilund	1992	inventointi	Koponen, Kupiainen & Poutiainen	1993	tarkastus	Helena Taskinen	2005	tarkastus	Satu Koivisto	2006	inventointi
Antti Bilund	1992	inventointi											
Koponen, Kupiainen & Poutiainen	1993	tarkastus											
Helena Taskinen	2005	tarkastus											
Satu Koivisto	2006	inventointi											

INVENTOINTI 2006

Aika:	5.9. ja 18.9.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421208 LEIPÄMÄKI, 1:20 000
Negatiivit:	f. 141 992 – 141 995 ja 142 038 – 142 042
Diat:	d. 58 285 – 58 289
Digikuvat:	3.–8.

LYHYT KOHDEKUVAUS

Koloveden kansallispuiston alueella, Vaajasalon Ukonniemen pohjoiskärjessä, Ukonvuoren tyvessä sijaitsevan pienen lahden pohjukassa. Paikalla sijaitsee luolamaisessa syvennyksessä vanha sauvakvartsilouhos, jonka louhikkoisissa seinämissä on kalliomaalauksia.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Koloveden kansallispuistossa, Vaajasalon Ukonniemen pohjoispäässä olevan Ukonvuoren jyrkänteessä. Ukonvuoren lounaissivulla on osittain ylikaateinen, mahtava jyrkäne ja sen keskivaiheilla on rapautumisen tuloksena muodostunut luolamainen syvennys. Syvennyksestä on irronnut runsaasti lohkareita ja siellä on kvartsikide-esiintymä. Luolasta tiedetään louhitun kookkaita kvartsikiteitä ainakin historiallisella ajalla, mahdollisesti jo aiemmin. Ukonvuori on kalliomaalauksen lisäksi myös

geologisesti ja geomorfologisesti arvokas kohde (Lyytikäinen 1994:11–12). Kohteeseen pääsee vain veneellä.

Kohteen kuvaus: Kalliomaalauksen löysi savonlinalainen Matti Siivonen jo hieman Haukkalاهدenvuoren kalliomaalauksen löytymisen jälkeen 1970-luvun lopulla. Ilmoituksesta huolimatta asia oli jäänyt avoimeksi. Maalauksista tehtiin uusi ilmoitus, tällä kertaa Savonlinnan maakuntamuseoon ja se lopulta käynnisti jatkotutkimukset. (Matti Siivonen, suull. tiedonanto 16.10.2006.) Antti Bilund kävi tarkastamassa kohteen Enonkosken inventoinnin yhteydessä 1992 ja rekisteröi paikalla rengasmaisen kuvion ja epämääräisiä punaväriäisiä puoliluolan seinämässä. (Bilund 1992 ja 1993.) Arkeologian harrastaja, tietokirjailija Pekka Kivikäs kävi tarkastamassa luolan samana vuonna ja löysi syvemältä luolasta selvästi aiheeltaan tunnistettavan koukkupolvisen ihmishahmon.. Maalauksen julkistamisen jälkeen sauvakvartsin louhinnan synnyttämän onkalon yläosasta löytyi vielä pitkähäntäistä eläintä esittävä kuva. Hiekankeltainen otus oli kuitenkin kadonnut pölyä pyyhkäistäessä. (Kivikäs 1995:105–107.)

Digikuva 3.

Kuva 11. Enonkoski Ukonvuori. Tikku-ukkomainen maalaus puoliluolassa kalliolohkareen pinnassa. 5.9.2006.

Koukkupolvista ja kätensä ylös kohottanutta ihmistä kuvaava maalaus on luolan perällä olevan lohkareen kärjessä. Se katsoo järvelle kohdassa, johon luolassa auringon säteet yltävät. Maalaus on 130 cm:n korkeudella onkalon jyrkästi nousevasta maapohjasta. Ihmishahmon pituus on n. 50 cm. Ihmisen vartalo on pitkä ja raajat lyhyet. Sen oikealla puolella oleva käsivarsi on taivutettu suorakulmaisesti ylös, toinen käsi sitä vastoin on kadonnut. Jalat on maalattu perinteisesti koukistettuina. Niiden esittämisessä on korostettu pohkeen linjaa. Ukonvuoren seinämässä on lisäksi epämääräisiä punaisia läiskiä, joista selvimminkin erottuu n. 12 cm halkaisijaltaan oleva rengasmaisen kuvio. Kallio-

maalaukset on ajoitettu kivikaudelle, kampakeramiikan aikaan. Ajoitus perustuu vertailuun Heinäveden Vierunvuoren kalliomaalauksen ajoitukseen. Koposen, Kupiaisien ja Poutiaisten vuonna 1993 julkaistussa artikkelissa on maininta, että maalauksesta on osa lohjennut pois ja että vaurioita on voinut aiheuttaa myös paikalla harjoitettu kivenlouhinta. (*Museovirasto: Muinaisjäännösrekisteri Enonkoski Ukonvuori 46 01 0028 tiedot 9.9.2004 museovirasto\phamari.*)

Kohde tarkastettiin 2006 inventoinnin yhteydessä. Venepaikalta lähestyttäessä kalliomaalauksia polkua myöten kaikuu vaikuttavasti. Itse maalaukset ovat suhteellisen vaatimattomia verrattuna läheisiin Haukkaladenvuoren ja Vierunvuoren maalauksiin. Ukonvuori luonnonmuodostumana kaikkine ominaispiirteineen on alueella vaikuttavin. Ukonvuoren laki on veneellä lähestyttäessä kupolimainen ja se erottuu kauas. Metsähallituksen rakentamaa katselutasannetta käytetään jäljistä päätellen myös telttailualustana. Tasanne oli aiemmin rakennettu korkeammaksi, joka aiheutti kalliomaalauksiin kajoamista ja kuvien vaurioitumista. Nyt tasanne on siirretty niin alas, ettei kalliomaalauksia pysty koskettamaan kiipeämättä kaiteen yli kivenlohkareiden päälle. Sauvakvartsia naputellaan selvästi edelleenkin luolan onkaloista. Maaperä luolassa ja sen läheisyydessä on vaalean punertavaksi palanutta hiekkaa. Kallioliipin alaista osaa on käytetty leiriytymispaikkana pitkän aikaa.

f. 141 994

Kuva 12. Enonkoski Ukonvuori. Metsähallituksen rakentama katselutasanne puoliluolan edustalla. 5.9.2006.

Punaiseksi palanut maaperä on merkinä tulenpidosta leiriytymistarkoituksissa sekä mahdollisesti sauvakvartsin louhintaan liittyen. Kivet ovat hyvin rapautuneita. Inventoinnin yhteydessä paikalle kaivetussa muutamassa koepistossa ei havaittu mitään esihistoriallista löytöaineistoa. Luolan seiniin on maalattu myös moderneja kuvia hiilellä, maalilla ja tussilla. Kalliopinta lohkeaa levyinä eroosion vaikutuksesta. Myös sauvakvartsin louhinnan jäljet erottuvat rosoisessa kalliopinnassa. Osia kalliomaalauksesta on saattanut irrota sekä eroosion että louhinnan vaikutuksesta.

Venerannasta lähtee Metsähallituksen merkitsemä polku kohti Ukonvuoren lakea. Polku on louhikkoisessa rinteessä melko vaikeakulkuinen, mutta muuttuu ylempänä tasaisem-

maksi. Ukonvuoren laelta on hyvät näkymät lounaaseen ja pohjoiseen. Kallion laella on muutamia suuria siirtolohkareita, valtakunnallinen korkeuspiste sekä moderni kivilatomus. Reitin varrelle ja kallion päälle yritettiin tehdä muutamia koepistoja, mutta hiekkaa oli kalliopinnan päällä vain nimeksi. Alueella ei havaittu mitään esihistorialliseen toimintaan viittaavaa. Myös vuoren laella olematon hiekkakerros oli punertavaksi palanutta, kuten lähes koko kansallispuiston alueella. Syynä tähän ovat alueelle tyypilliset metsäpalot ennen metsien siirtymistä valtiolle vuonna 1880.

Lokakuussa 2006 saatiin Ukonvuoreen liittyviä tietoja kalliomaalauksen löytäjältä, Matti Siivoselta. Hän kertoi, että nuorena miehenä alueella paljon kalastellessaan, olivat paikalliset vanhat miehet kertoneet tarinaa, että Ukonvuoren laella oli lähde ja sen vieressä olevalle kelokannolle olisi uhrattu vielä 1900-luvun alussa. Myös vuoren laella oleville kiville olisi asetettu ruokauhreja. Historiallisissa lähteissä ei ole mitään mainintaa Ukonvuorella sijainneesta uhripaikasta. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen nimiaarkistossa on vuodelta 1982 Päivi Pimiän Enonkoskelta keräämiä nimitietoja. Hänen haastattelemansa paikkakuntalaiset ovat kertoneet, että Maanmittaushallituksen vuonna 1975 painatussa peruskartassa esiintyvä nimi Ukonvuori on ollut heille tuntematon. Paikka on aiemmin paikkakuntalaisten keskuudessa tunnettu nimellä Pekanvuori (Taskinen 2006). Kuitenkin Isojakokartassa vuodelta 1825 mainitaan nimi *Ukon Wuori* (Vauramo 1993:12). Nimi lienee siten varhaisempaa nimistökerrostumaa ja sen nimi on jossain vaiheessa muutettu Pekanvuoreksi. Inventoinnin yhteydessä vuoren laella havaittiin muutamia suuria siirtolohkareita ja moderni kivilatomus. Lähteestä tai paikalla mahdollisesti tapahtuneesta uhraamisesta ei saatu havaintoja. Paikalle tehdyt koepistot olivat myös löydöttömiä ja niistä kävi ilmi ainoastaan Ukonvuoren palaneen joskus lähes paljaaksi.

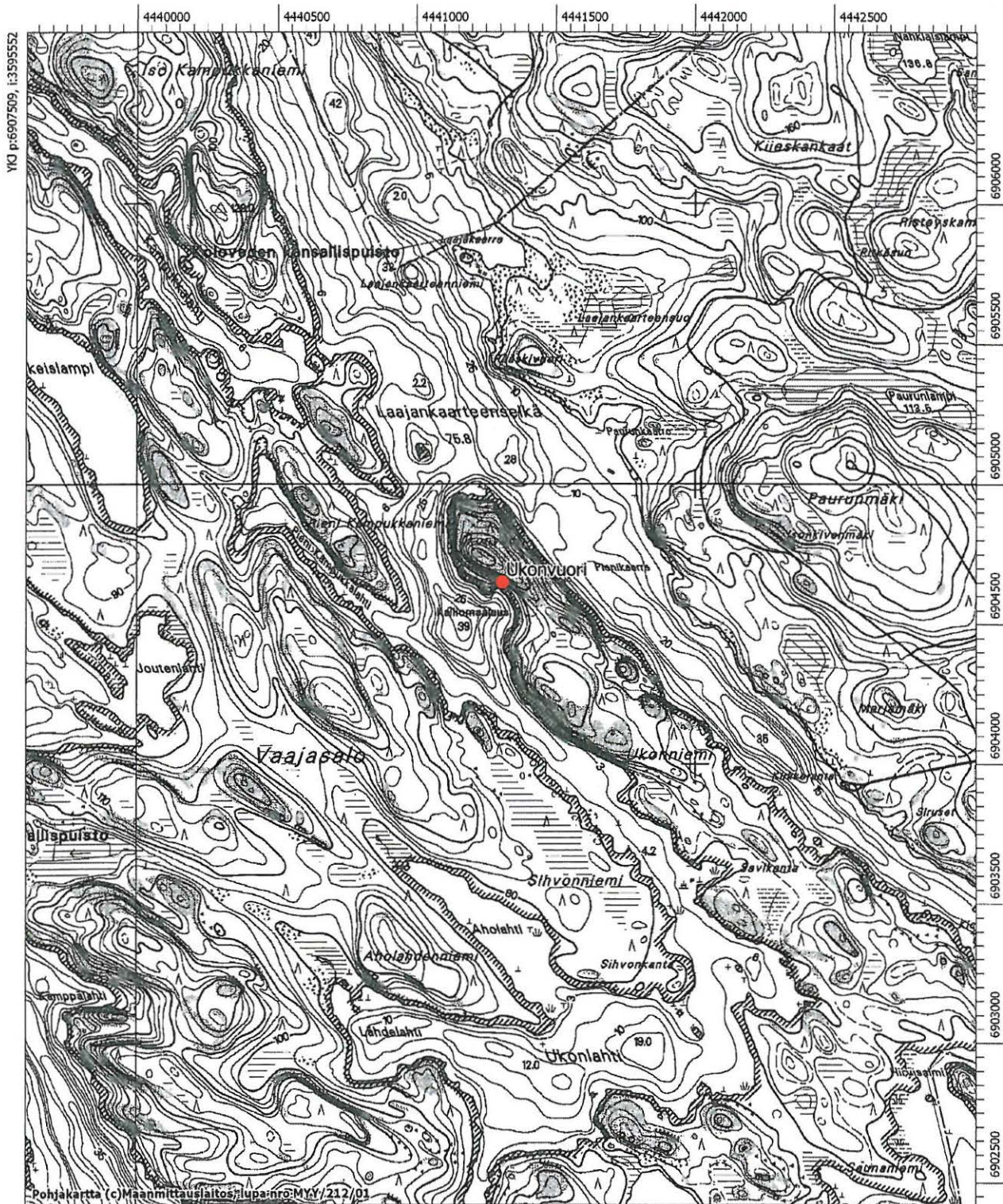
Tämän lisäksi Siivonen kertoi löytäneensä 1960-luvulla saviastianpaloja Ukonvuoren eteläpuolella sijaitsevan Sihvonniemen Aholahden puoleiselta rannalta. Saviastian palaset olivat olleet kuulemma vesijätöllä, kuiville jääneellä rannalla ja ne olivat löytäjän mukaan olleet selkeästi kampakeramiikkaa. Palaset olivat kuitenkin myöhemmin joutuneet hukkaan.⁵

<i>Luokitusehdotus:</i>	Luokka 1. Valtakunnallisesti merkittävä muinaisjäännös. Säilyminen turvattava kaikissa olosuhteissa.
<i>Hoitotarve:</i>	Kalliomaalauksiin liittyvä kajoaminen ja mahdollinen ilki-valta tulisi estää suojavarustuksin ja lisääntyvällä valvonnalla. Mahdollinen sauvakvarsin louhinta vaurioittaa kuvapintoja maalausten läheisyydessä.
<i>Lisätietoja:</i>	Kivikäs, Pekka, 1995. <i>Kalliomaalaukset. Muinainen kuvaarkisto</i> . Jyväskylä. Koponen, Martti - Kupiainen, Risto - Poutiainen, Hannu, 1993. <i>Uusia kalliomaalauksia Saimaalta</i> . Sihti 3. Savonlinnan maakuntamuseon julkaisuja 1993. Taskinen, Helena 2006. <i>Enonkoski Ukonvuori</i> . Rock Art in Northern Europe (RANE) -projektin raportti Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa.

⁵ Matti Siivonen, suullinen tiedonanto 16.10.2006.

13. ENONKOSKI UKONVUORI

Ote peruskartasta 421208 LEIPÄMÄKI, 1:20 000
p=6905544, i=3597249, z=n. 110

YKJ p:6907509, i:3595552

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos, lupa-nro: MYY/212/01

MK 1:20000

YKJ p:6903309, i:3598952

14. ENONKOSKI UKONKANTA

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi:	kulkuväylät
Tyypin tarkenne:	<i>veneenvetopaikat</i>
Ajoitus:	historiallinen
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	421208 LEIPÄMÄKI
Merkitty peruskartalle:	merkitty vuonna 2000 painetulle kartalle
Koordinaatit:	p=6903087, i=3596953, z=80
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkitä:	ei merkintää
Pinta-ala:	n. 120 x 30 m
Etäisyystieto:	Enonkosken kirkosta n. 14,9 km pohjoisluoteeseen

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	-
Tutkimukset:	Satu Koivisto 2006 inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	14.9.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421208 LEIPÄMÄKI, 1:20 000
Negatiivit:	f. 142 029 – 142 030
Diat:	d. 58 278 – 58 279
Digikuvat:	32.–33.

LYHYT KOHDEKUVAUS

Vaajasalon lounaisosassa, Valkealammelta n. 500 m pohjoisluoteeseen. Metsoselän ja Ukonlahden välisellä kannaksella vanha veneiden ja tukkien vetoura.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Metsoselän ja Ukonlahden välisellä kapealla kannaksella. Paikalla on luontaiseen notkelmaan raivattu vetoura. Uran vieressä kulkee nykyään polku.

Kohteen kuvaus: Kohde tarkastettiin 2006 inventoinnin yhteydessä. Kuivan kesän takia vetoura oli nyt täysin kuivilla ja siellä täällä lojui runsaasti vanhaa puutavaraa. Vetouran reunat on aikoinaan tuettu hirsikehikolla. Hirsiiä on ollut kolme pitkittäissuunnassa rinnakkain ja ne on yhdistetty toisiinsa poikkipuilla puutapein. Vetouran syvyys on ollut n. metrin. Vuoden 1825 karttaan on Vetokantaan merkitty pieni niitty. (Vauramo 1993:9.) Vetouran pituus Metsoselän rannasta Ukonlahden kivikkoiseen pohjukkaan on n. 117 m. Ukonlahden eteläranta on hyvin louhikkoista ja osin jyrkänteistä. Pisteessä p=6903115, i=3597122 sijaitsee Piispanhiipat, maankuoren liikkumisesta aiheutunut kalliomuodostuma.

Piispanhiipat on geologisesti ja geomorfologisesti arvokas kohde (Lyytikäinen 1994:13). Piispanhiippoja vastapäätä, Ukonlahden pohjoisrannalla sijaitsee niemi, jossa kasvavassa kangasmetsässä tavattiin kansallispuiston alueelle poikkeava podsolimaannos. Niemellä on havaittavissa muinainen rantaterassi n. 90 m mpy korkeuskäyrän tuntumassa. Koe-kuopissa hiekkakerroksen paksuus oli paikoin jopa 50 cm. Alue olisi hyvin soveltunut kiviakautiseksi asuinpaikaksi, mutta koekuopat olivat löydöttömiä.

Luokitusehdotus: Luokka 2. Kohteen arvon selvittäminen edellyttää tarkempia tutkimuksia.

Hoitotarve: Vältettävä vanhan vetouran umpeen kasvamista.

Lisätietoja: Vauramo, Anu 1993. *Ihmisen jälkiä Koloveden kansallispuiston alueella*. Metsähallitus. Luonnonsuojelun palveluyksikkö. Kertomus Metsähallituksen arkistossa.

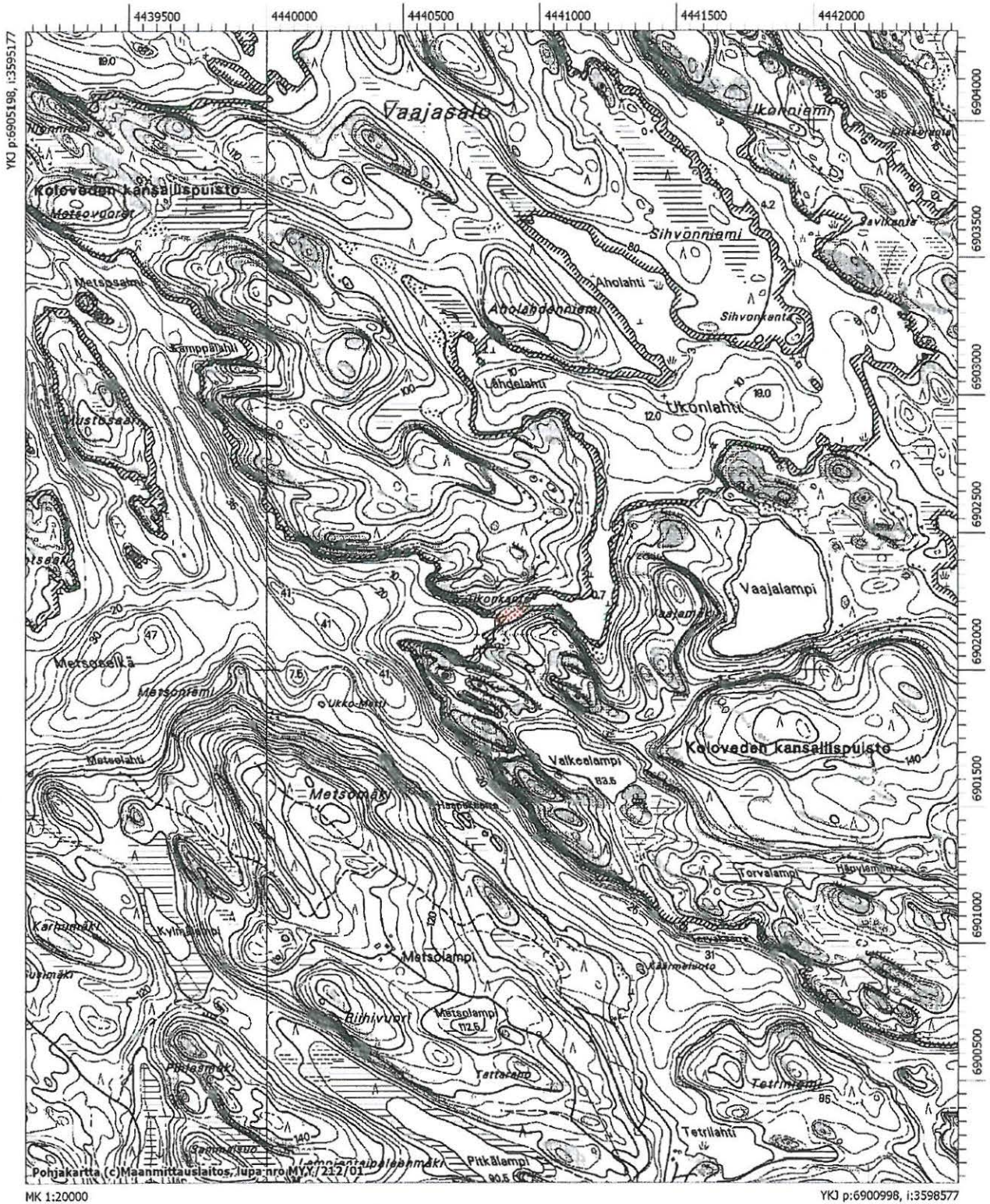

f. 142 029

Kuva 13. Enonkoski Ukonkanta. Vanha vetotaival Metso-
selältä Ukonlahdelle. Koilliseen 14.9.2006.

14. ENONKOSKI UKONKANTA

Ote peruskartasta 421208 LEIPÄMÄKI, 1:20 000
 p=6903087, i=3596953, z=80

15. SAVONRANTA HAVUKKALAHTI

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppe:	kivirakenteet
Tyypin tarkenne:	latomukset
Ajoitus:	ajoittamaton
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	421208 LEIPÄMÄKI
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	p=6901257, i=3599784, z=80
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	-
Etäisyystieto:	Savonrannan kirkosta n. 15,3 km länsiluoteeseen

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	-
Tutkimukset:	Satu Koivisto 2006 inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	11.9.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421208 LEIPÄMÄKI, 1:20 000
Negatiivit:	f. 142 015
Diat:	d. 58 268
Digikuvat:	28.

LYHYT KOHDEKUVAUS

Käköveden suulla, Havukkalahden edustalla, Nahkiaissalon lounaiskulmassa. Paikalla sijaitsee pieni kalliainen saari, jota käytetään edelleenkin leiriytymispaikkana. Saaren koillisreunalle, suurempien kivien lomaan on kasattu pieni kivilatomus.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee pienellä kallioluodolla Käköveden pohjoisosassa, Havukkalahden suussa Nahkiaissalon lounaiskulmassa. Saari on kooltaan n. 70 x 80 m. Alue kuuluu Koloveden kansallispuistoon. Kalliosaari muodostuu suurelta osin silokalliosta. Saaren korkeimmilla kohdilla on vanhoja nuotiopaikkoja.

Kohteen kuvaus: Kohde löytyi 2006 inventoinnin yhteydessä. Saaren sijainti lähellä Haukkaladenvuoren kalliomaalauksia ja veneeseen erottuva kiveys antoivat aihetta tarkastukseen. Havukkalahden pohjoispuolella sijaitsevan Nahkiaissalon ja Murtosaaren välillä sijaitsevalla kallioluodolla on muutamia uusia leiriytymispaikkoja, mutta myös vanhempia kivilatomuksia. Luodon koillisreunalla havaittiin muutama pieni kivilatomus, joista selkein on tulkittavissa mahdolliseksi ruokavarastoksi tai saaliin säilytyspaikaksi.

Isojen kivien yhteyteen on kasattu pienempiä kiviä halkaisijaltaan n. 1,5 m laajaksi latomukseksi. Kivet ovat kauttaaltaan jäkälän ja sammalen peitossa.

Luokitusehdotus: Luokka 2. Kohteen arvon selvittäminen edellyttää tarkempia tutkimuksia.

Hoitotarve: -

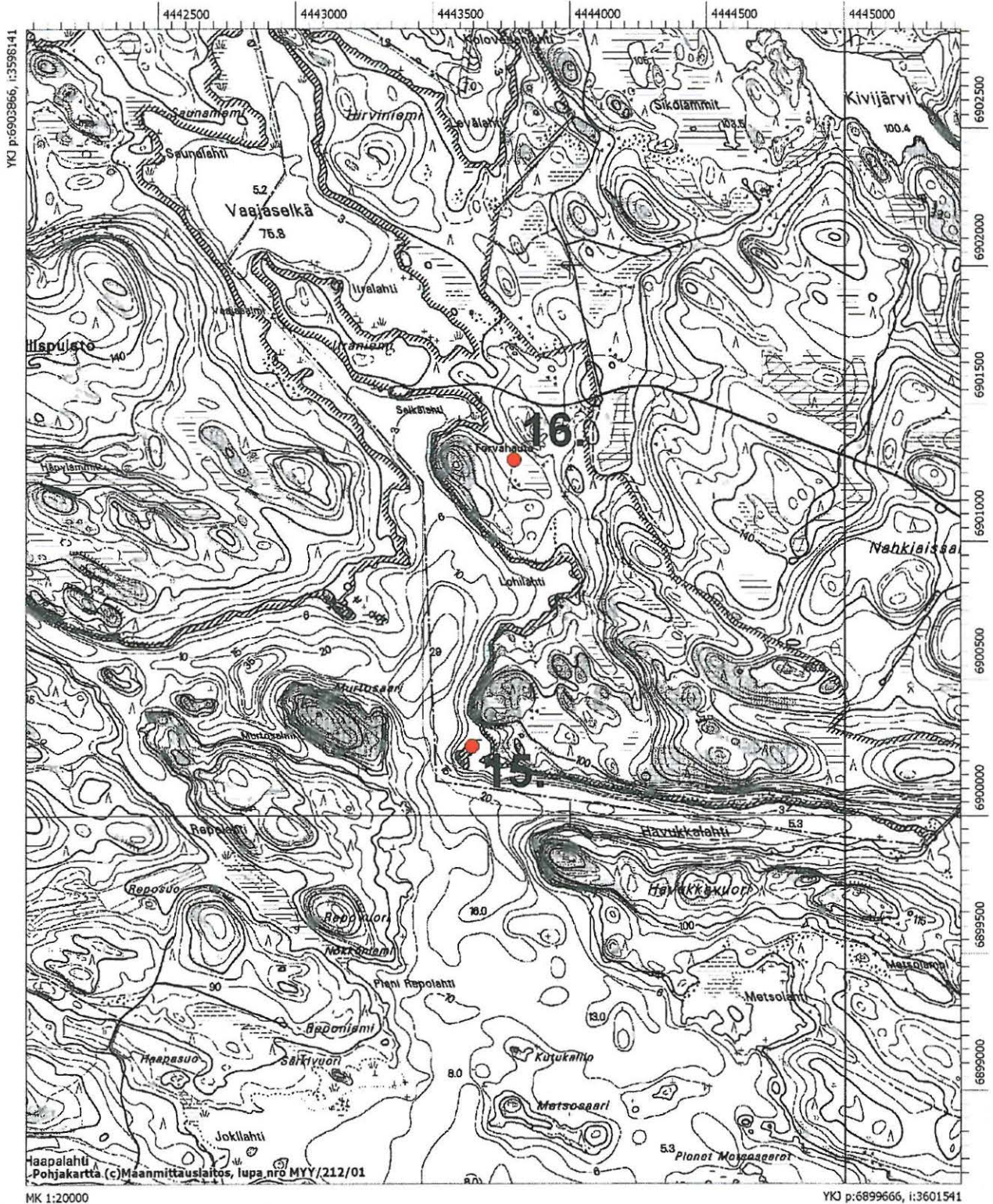
Lisätietoja: -

f. 142 015

Kuva 14. Savonranta Havukkalahti. Kivilatomus pienellä kalliosaarella Havukkalahden suulla. Pohjoiseen. 11.9.2006.

15. SAVONRANTA HAVUKKALAHTI
 16. SAVONRANTA NAHKIAISSALO
 Ote peruskartasta 421208 LEIPÄMÄKI, 1:20 000
 15. p=6901257, i=3599784, z=80
 16. p=6902307, i=3599889, z=82

16. SAVONRANTA NAHKIAISSALO

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännoistyyppi:	valmistuspaikat
Tyypin tarkenne:	<i>tervahaudat</i>
Ajoitus:	historiallinen
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	421208 LEIPÄMÄKI
Merkitty peruskartalle:	merkitty vuoden 2000 kartalle
Koordinaatit:	p=6902307, i=3599889, z=82
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	opastaulu
Pinta-ala:	-
Etäisyystieto:	Savonrannan kirkosta n. 15,4 km länsiluoteeseen

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	-
Tutkimukset:	Satu Koivisto 2006 inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	12.9.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421208 LEIPÄMÄKI, 1:20 000, s. 67
Negatiivit:	f. 142 017
Diat:	d. 58 270
Digikuvat:	-

LYHYT KOHDEKUVAUS

Koloveden kansallispuistossa, Nahkiaissalon luontopolun varrella, vanhassa kuusivaltaisessa metsässä. Tervahauta opastauluineen polun itäpuolella.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Nahkiaissalon länsireunassa, Metsähallituksen ylläpitämän luontopolun varrella. Paikalla sijaitsee vanhaa kuusivaltaista metsää ja tervahauta on kaivettu notkelman ylärinteeseen. Maaperä alueella on kivikkoista soraa.

Kohteen kuvaus: Kohde tarkastettiin 2006 inventoinnin yhteydessä. Metsähallituksen ylläpitämän luontopolun varressa sijaitsee kookas tervahauta, halkaisijaltaan n. 4 m. Tervahauta on suhteellisen syvä, pohjaltaan suppilonmuotoinen ja siinä on leveät ja korkeat reunusvallit.

<i>Luokitusehdotus:</i>	-
<i>Hoitotarve:</i>	Kevyttä aluskasvillisuuden raivausta.
<i>Lisätietoja:</i>	-

17. ENONKOSKI VALKEALAMPI

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännoistyyppi:	luonnonmuodostumat
Tyyppin tarkenne:	luolat
Ajoitus:	-
Rauhoitusluokka:	-
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	421208 LEIPÄMÄKI
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	p=6902505, i=3597028, z=120
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	-
Etäisyystieto:	Enonkosken kirkosta n. 14,3 km pohjoisluoteeseen

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	-
Tutkimukset:	Satu Koivisto ja Arto Vilén (MH) 2006 inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	14.9.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421208 LEIPÄMÄKI, 1:20 000
Negatiivit:	f. 142 026
Diat:	d. 58 276
Digikuvat:	31.

LYHYT KOHDEKUVAUS

Vaajasalon lounaisreunalla, Valkealammen lounaisrannalla nousevan jyrkänteisen kalliomäen koillisreunalla. Suojaisan kallioliipan alla laaja puoliluola. Paikkaan liittyy kansanperinnettä.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Koloveden kansallispuiston eteläosassa, Vaajasalon lounaisreunalla. Alueella sijaitsee laajasta vesistöstä muinoin kuroutunut Valkealampi, jonka lounaispuolen kalliot ovat jyrkänteisiä ja louhikkoisia. Itse lampi on saanut nimensä hyvin kirkkaasta vedestä. Valkealammen pinta on nykyisen peruskartan perusteella n. 83,5 m mpy tasolla. Maasto alueella on paikoin louhikkoista, mäntyvaltaista metsää. Valkealammelle johtaa polku Haapakaarten rannasta.

Kohteen kuvaus: Kohde tarkastettiin 2006 inventoinnin yhteydessä. Mukana maastossa oli Arto Vilén Metsähallitukselta. Valkealammen rannasta n. 60 m lounaaseen, louhikkosella kalliojyrkänteellä, sijaitsee laaja puoliluola, joka on leveydeltään n. 15 m. Paikoin hiekkaista kalliotasannetta suojaa n. 5 m leveä kivilippa. Hiekka kallion pinnalla oli kautaltaan vaaleanpunaiseksi palanutta tulenpidon vaikutuksesta. Kallioseinämissä erottui

moderneja kalliopiiirroksia, jotka oli tehty hiilellä. Paikka lienee edelleenkin suosittu retkikohde ja yöpymispaikka.

f. 142 026

Kuva 15. Enonkoski Valkealampi. Puoliluola lammen lounaispuolella. Kielekkeen alla tiedetään pidetyn pontikkapannua. Itäkaakkoon. 14.9.2006.

Inventoinnin yhteydessä tehtiin koepisto kalliolipan alle. Paikalla oli n. 20 cm paksu hieno hietakerros kallion päällä. Se oli kauttaaltaan punertavaksi palanut. Mitään löytöjä ei koepistosta saatu talteen. Paikkaa on käytetty myös pontikankeittopaikkana (Vauramo 1993:6.)

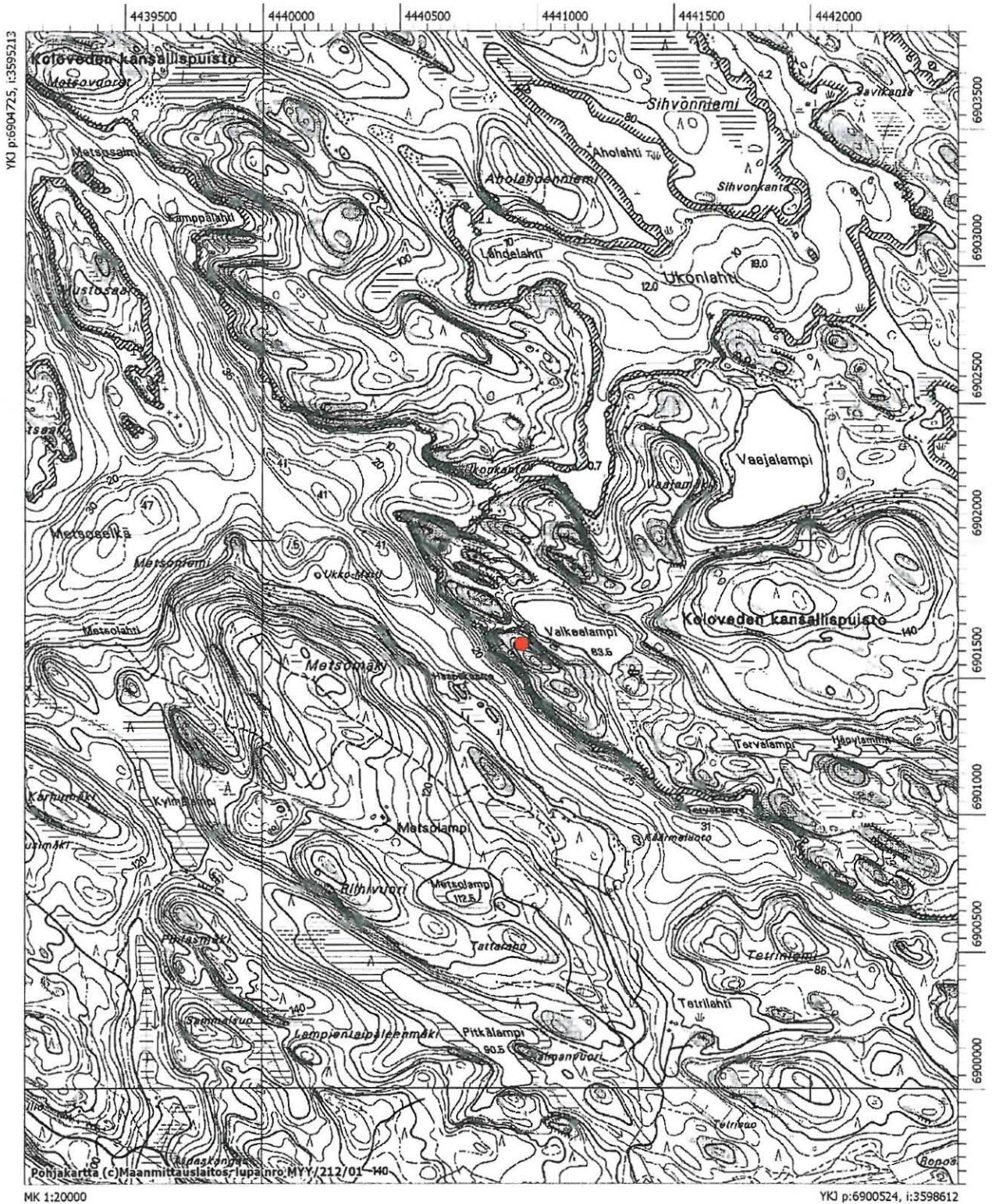
Luokitusehdotus: -

Hoitotarve: -

Lisätietoja: Vauramo, Anu 1993. *Ihmisen jälkiä Koloveden kansallispuiston alueella.* Metsähallitus. Luonnonsuojelun palveluyksikkö. Kertomus Metsähallituksen arkistossa.

17. ENONKOSKI VALKEALAMPI

Ote peruskartasta 421208 LEIPÄMÄKI, 1:20 000
 p=6902505, i=3597028, z=120

18. ENONKOSKI AHOLAHDENNIEMI**PERUSTIEDOT**

Muinaisjäännöstyyppi:	muinaisjäännösryhmät
Tyyppin tarkenne:	-
Ajoitus:	ajoittamaton/historiallinen
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	2
Peruskartta:	421208 LEIPÄMÄKI
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	p= 6903975, i= 3597444, z=80
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	n. 60 x 50 m
Etäisyystieto:	Enonkosken kirkosta n. 15,7 km pohjoisluoteeseen

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	
Tutkimukset:	Satu Koivisto 2006 inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	24.10.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421208 LEIPÄMÄKI, 1:20 000
Negatiivit:	f. 142 052
Diat:	-
Digikuvat:	-

LYHYT KOHDEKUVAUS

Koloveden kansallispuistossa, Vaajasalon itäosassa, Ukonvuorelta lounaaseen. Ukonlahden pistävän Aholahdenniemen kärjessä tervahauta ja matalahko kivilatamus.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Vaajasalon saaren itäosassa, Ukonlahden pohjoisrannalla, luode-kaakko -suuntaisen Aholahdenniemen kärjessä. Maaperä alueella on Ukonlahden rantakivikko, joka korkeammalla rinteessä muuttuu hiekansekaiseksi. Paikalla kasvaa mäntyvaltaista metsää, jonka aluskasvillisuutena on puolukkaa, sammalta ja jäkälää.

Kohteen kuvaus: Kohde löytyi 2006 inventoinnin yhteydessä tarkastettaessa Ukonlahden rantoja. Matti Siivosen suullisen tiedonannon mukaan Aholahdelta olisi löytynyt mahdollisia kampakeraamisen saviastianpaloja 1960-luvulla vesijättömaasta, vesirajan tuntumasta. Palaset olivat myöhemmin kadonneet. Ranta-alueiden lisäksi läheiset niemet tarkastettiin mahdollisen kivistä asutuksen löytämiseksi. Koepistoissa ei havaittu mitään kivistä asutukseen viittaavaa. Aholahdenniemen kärjestä löytyi kuitenkin suhteelli-

sen suurikokoinen tervahauta sekä matalahko kivilatomus. Tiedot kohteista on esitetty seuraavassa:

Tervahauta.

p=6903956, i=3597430, z=n. 79

Suurikokoinen tervahauta on halkaisijaltaan n. 10 m ja syvyydeltään n. 150 cm ja sen pohjan muoto on suppilomainen.

Kivilatomus.

p=6903975, i=3597444, z=80

Matalahko latomus sijaitsee muutaman metrin tervahaudasta koilliseen ja on halkaisijaltaan n. 4 m ja korkeudeltaan n. 50 cm. Huomionarvoista on, että kiveys on ladottu teräväsärmäisistä lohkokivistä; ei pyöreistä rantakivistä, joita olisi runsaasti tarjolla Ukonlahden rannoilla. Kivissä ei kuitenkaan havaittu palamisen merkkejä. Latomuksen funktiosta ei ole tietoa. Mahdollisesti se liittyy tervahautaan tai johonkin tervanpolttoon liittyneeseen toimintaan niemellä.

Koloveden aluetta on hyödynnetty kaukokaskina ja -niittyinä asiakirjojen perusteella jo 1500-luvulla. Ukonlahden rantaniittyjen nautinnan lisäksi Joutsenmäen kylän talonpoikien tiedetään kaskenneen Koloveden Huuhtiniemessä jo 1500-luvulla. Tiedot Koloveden alueesta täydentyvät 1600-luvulla laaditun ns. Habermanin maakirjan avulla, jossa on yksityiskohtaisia selvityksiä kaskien ja niittyjen koosta, tuottavuudesta, kaskikierrosta sekä alueiden valtapuulajeista. Huuhtiniemessä kaskettiin viiden miehen kaskiyhtiön voimalla, jonka lisäksi niitettiin heinää Ukonlahdesta. (Kumpulainen 2006:3–4.)

Luokitusehdotus: Luokka 2. Kohteen arvon selvittäminen edellyttää tarkempia tutkimuksia.

Hoitotarve: -

Lisätietoja: Kumpulainen, Jouni 2006. *6000 vuotta ihmistoimintaa Kolovedellä.* Koloveden kansallispuiston historiaselvitys tehty korkeakouluharjoitteluna huhti-kesäkuussa 2006. Metsähallituksen arkisto.

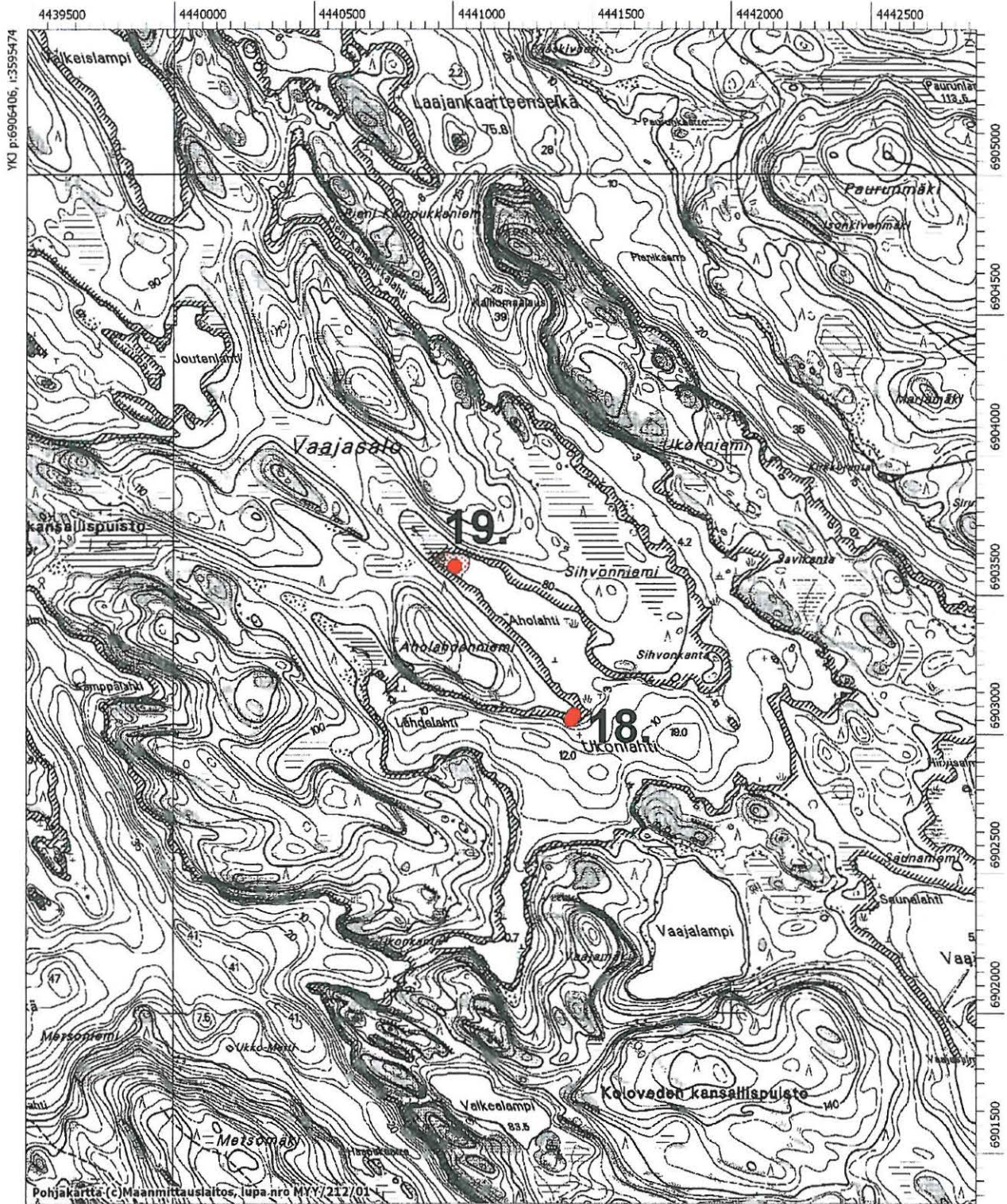
18. ENONKOSKI AHOLAHDENNIEMI

19. ENONKOSKI AHOLAHTI

Ote peruskartasta 421208 LEIPÄMÄKI, 1:20 000

18. p= 6903975, i= 3597444, z=80

19. p= 6904464, i= 3596988, z=75

19. ENONKOSKI AHOLAHTI

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännoistyyppi:	työ- ja valmistuspaikat
Tyyppin tarkenne:	<i>kalastuspaikat</i>
Ajoitus:	ajoittamaton
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	421208 LEIPÄMÄKI
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	p= 6904464, i= 3596988, z=75
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	n. 90 x 80 m
Etäisyystieto:	Enonkosken kirkosta n. 16,3 km pohjoisluoteeseen

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	
Tutkimukset:	Satu Koivisto 2006 inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	24.10.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421208 LEIPÄMÄKI, 1:20 000, s. 74
Negatiivit:	-
Diat:	-
Digikuvat:	-

LYHYT KOHDEKUVAUS

Koloveden kansallispuistossa, Vaajasalon itäosassa, Ukonvuorelta lounaaseen. Ukonlahden pistävän Aholahdenniemen ja Sihvonniemen väliin jäävän kapean lahden pohjukassa kuiville jääneitä kalanpyydyksiä.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Vaajasalon saaren itäosassa, Ukonlahden pohjoisrannalla, luoteeseen pistävän Aholahden pohjukassa. Kuivan kesän ja syksyn vaikutuksesta vesiraja oli lokakuussa 2006 vetäytynyt etäälle rannasta ja paljastanut laajoja alueita hiekan ja lietteen sekaista vesijättömaata lahden kapeikoissa ja pohjukassa. Kuiville jääneillä alueilla kasvaa paikoin järviruokoa, kaislaa ja heinää.

Kohteen kuvaus: Kohde löytyi 2006 inventoinnin yhteydessä tarkastettaessa Ukonlahden rantoja. Matti Siivosen suullisen tiedonannon mukaan Aholahdelta olisi löytynyt mahdollisia kampakeraamisen saviastianpaloja 1960-luvulla vesijättömaasta, vesirajan tuntumasta. Palaset olivat myöhemmin kadonneet. Ranta-alueiden lisäksi läheiset niemet tarkastettiin mahdollisen kiviakutisen asutuksen löytämiseksi. Koepistoissa ei havaittu mitään kiviakutiseen asutukseen viittaavaa. Aholahden pohjukassa, vesijättömaalla oli kuitenkin

monin paikoin esillä puisia kalanpyydyksiä; liistekatiskojen sekä erilaisten kala-aitojen jäännöksiä. Paikalla lojui myös runsaasti erilaista puutavaraa. Sinnikkäistä etsinnöistä huolimatta paikalla ei havaittu yhtään palaa kampakeramiikkaa tai muuta kivistä asutukseen tai muuhun ihmistoimintaan viittaavaa. Puisten kalanpyydysten ajoittaminen ilman tarkempia ajoitusmenetelmiä on hyvin epävarmaa. Liistekatiskojen sekä erilaisten kala-aitojen käyttöaika on ulottunut kiviakaudelta aina 1950-luvulle saakka.

- Luokitusehdotus:* Luokka 2. Kohteen arvon selvittäminen edellyttää tarkempia tutkimuksia.
- Hoitotarve:* Kalanpyydykset olivat paljastuneet syksyllä 2006 poikkeuksellisen kuivuuden vaikutuksesta. Puurakenteet saattavat säilyä kosteissa olosuhteissa, osittain pohjamutaan hautautuneena, hyvin pitkiä aikoja.
- Lisätietoja:* -

20. ENONKOSKI PIENI KAMPUKKALAHTI

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi:	työ- ja valmistuspaikat
Tyypin tarkenne:	<i>työleirit</i>
Ajoitus:	1940-luku
Rauhoitusluokka:	-
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	421208 LEIPÄMÄKI
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	p= 6905835, i= 3596332, z=80
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	n. 80 x 60 m
Etäisyystieto:	Enonkosken kirkosta n. 17,7 km pohjoisluoteeseen

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	-
Tutkimukset:	Satu Koivisto 2006 inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	24.10.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421208 LEIPÄMÄKI, 1:20 000
Negatiivit:	f. 142 053 – 142 054
Diat:	-
Digikuvat:	44.

LYHYT KOHDEKUVAUS

Koloveden kansallispuistossa, Vaajasalon itäosassa, Ukonvuorelta länteen. Luoteeseen pistävän kapean lahden pohjukassa sotavankien työleirin rakennusten jäännöksiä.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Vaajasalon saaren itäosassa, paikoin hyvin kapean Pienen Kampukkalahden laajenevan pohjukan keskiosassa. Paikalla on ilmeisesti tasaisesti raivattu ranta-alue, jolla kasvaa harvahkoa rantametsää. Aluskasvillisuutena on varvikkoa ja sammalta.

Kohteen kuvaus: Koloveden Pienessä Kampukkalahdessa on ollut suuri savotta vuosina 1942–1944. Parhaimmillaan savotassa työskenteli n. 200 miestä, jotka olivat Elisenvaaran sotavankileiriltä numero 14 vuokrattuja venäläisiä sotavankeja. Koloveden savotta ei ollut sotavankileiri, vaan työmaa, johon Metsähallitus oli vuokrannut vangit metsureiksi. Työmaaksi oli valittu syrjäinen lahdenpohjukka, josta oli vaikea karata. Vankeja kuljetettiin saareen vesiteitse ja talvella jäätä myöten hevosilla. Metsähallitus toimitti polttopuita valtion laitoksiin ja puolustusministeriön tarpeisiin. Vankien ruoka-annokset olivat tar-

koin rajoitetut ja lisäannoksilla pyrittiin työsuoritusten parantamiseen. Asiakirjalähteiden perusteella paikalla oli kolme parakkia ja sauna. Ne olivat hirsirakenteiset. Sotavankien poistuttua maasta leiri purettiin ja parakit siirrettiin Heinäveden Säynämön leirikeskukseen.

f. 142 053

Kuva 16. Enonkoski Pieni Kampukkalahti. Venäläisten sotavankien työleirin rakennusten jäännöksiä lahden pohjukassa. Koilliseen. 24.10.2006.

Kohde tarkastettiin 2006 inventoinnin yhteydessä. Paikalta löytyi runsaasti rautaromua, tiilikasoja sekä muutaman rakennuksen kivijalka. Selkein kivijalka oli kooltaan n. 8 x 8 m ja korkeudeltaan n. metrin. Kivijalka on sijoitettu rannan suuntaisesti.

Luokitusehdotus:

-

Hoitotarve:

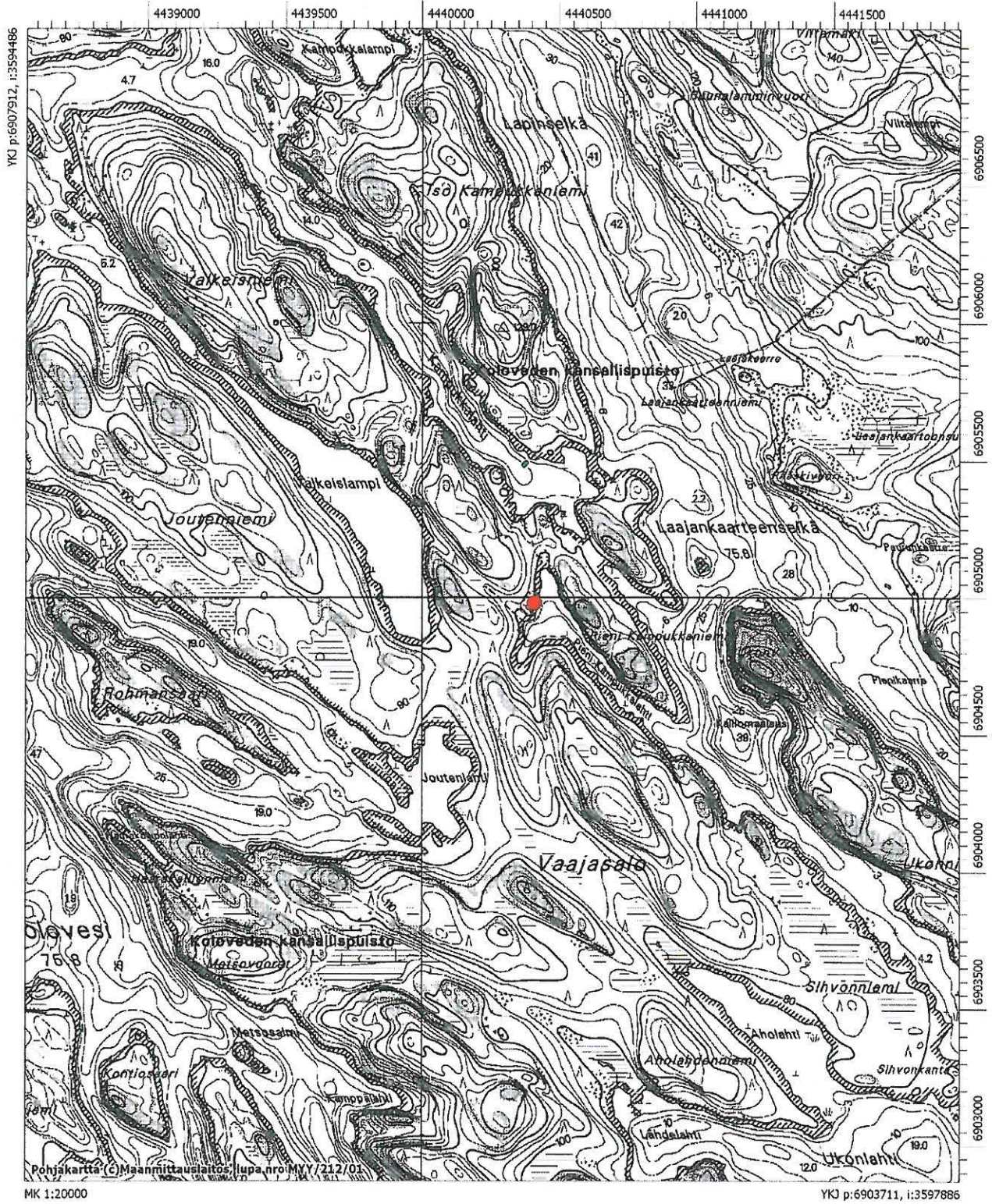
Rantavyöhykkeen pusikoituessa rakennuksen pohjat peittyvät vähitellen aluskasvillisuuteen. Opastaulun avulla kohteen informaatioarvoa saataisiin lisättyä.

Lisätietoja:

Sotavangit hakkasivat Koloveden metsiä. *Länsi-Savo* 3.10.2003:B2.

20. ENONKOSKI PIENI KAMPUKKALAHTI

Ote peruskartasta 421208 LEIPÄMÄKI, 1:20 000
p= 6905835, i= 3596332, z=80

7.2. Koloveden kansallispuiston läheisyydessä sijaitsevat inventointikohteet

21. ENONKOSKI HAUKKALAHDENVUORI

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi:	taide, muistomerkit
Tyyppin tarkenne:	<i>kalliomaalaukset</i>
Ajoitus:	kivi- ja/tai pronssikautinen
Rauhoitusluokka:	1
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	421207 IHAMANIEMI
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	maalausalue I: p=6900846, i=3600049 Z/m.mpy alin: 85 maalausalue II: p=6900749, i=3600252 z/m mpy alin: 82,7
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	yht. n. 260 x 60 m
Etäisyystieto:	Enonkosken kirkosta n. 12,2 km pohjoiseen.

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	-									
Tutkimukset:	<table> <tr> <td>Pekka Sarvas ja Jussi-Pekka Taavitsainen</td> <td>1975</td> <td>tarkastus</td> </tr> <tr> <td>Helena Taskinen</td> <td>2005</td> <td>tarkastus</td> </tr> <tr> <td>Satu Koivisto</td> <td>2006</td> <td>inventointi</td> </tr> </table>	Pekka Sarvas ja Jussi-Pekka Taavitsainen	1975	tarkastus	Helena Taskinen	2005	tarkastus	Satu Koivisto	2006	inventointi
Pekka Sarvas ja Jussi-Pekka Taavitsainen	1975	tarkastus								
Helena Taskinen	2005	tarkastus								
Satu Koivisto	2006	inventointi								

INVENTOINTI 2006

Aika:	11.9.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421207 IHAMANIEMI, 1:20 000
Negatiivit:	f. 142 010 – 142 014
Diat:	d. 58 263 – 58 267
Digikuvat:	

LYHYT KOHDEKUVAUS

Havukkalahden eteläpuolella idästä Käköveteen pistävän Havukkavuoren lounaisreunalla, korkean kallion jyrkissä seinämissä. Kalliomaalauksia on kahdessa eri kohdassa noin 230 m:n etäisyydellä toisistaan.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Maalausalueet sijaitsevat lounaaseen ja etelään putoavilla Havukkavuoren kalliojyrkänteillä, massiivisten kivilouhikoiden yläosassa. Jyrkänteet ovat syntyneet eroosion vaikutuksesta. Suuria graniittipaasia irtoaa edelleenkin levymäisinä kappa-

leina kalliopinnasta. Maalaukset on tehty tasaisille lohkeamapinnoille. Paikalle pääsee ainoastaan veneellä ja kiipeily lohkeiden päällä on melkoisen vaativaa.

f. 142 011

Kuva 17. Enonkoski Havukkalahdenvuori. Kalliomaalausalue II nuorten koivujen takana. Kuvattu Käköveden rannasta pohjoiseen. 11.9.2006.

Kohteen kuvaus: Kalliomaalausalue I sijaitsee lähellä niemenkärkeä, jylhässä lounaaseen katsovassa seinämässä, noin 9,5 m:n korkeudella Käköveden pinnasta. Maalausryhmän keskeisin kuvaryhmä paikantuu seinämästä ulostyöntyvän ja ympäristöstään vaaleampana erottuvan lohkeeseen yläpinnalle. Siinä on havaittavissa kolme ihmistä ja kahdesta neljään pienikokoista, lähinnä leveänä, viivamaisena hahmona muotoiltua hirvimäistä värjäytymää, jotka ovat kooltaan 15–26 cm. Kahdessa alavasemmalla olevassa eläimessä on selvät hirven tuntomerkit. Lisäksi maalausalueella I on kaksi oikean käden kuvioita. (Museovirasto: Muinaisjäännösrekisteri Enonkoski Havukalahdenvuori 46 01 0002 tiedot 05.07.2006 MUSEOVIRASTONHTASKINE.)

Maalausalue II sijaitsee edellisestä kohteesta noin 230 m itäkaakkoon, kohdassa, jossa maisemallisesti jylhä vuori erkaneerantaviivasta ja kääntyy itään.

Maalauskohteen edessä on nykyisin pieni lahdelma. Sen takana jatkuu vuoren suuntainen vierinkivilohkareiden muodostelma. Maalaukset ovat jyrkänteen alaosan rikkoutuneessa ja vaaleanpunertavassa seinämässä leveän rantakivikon takana. Maalausten etäisyys vedenpinnasta on noin 7 m. Seinämässä on kuvia kahdessa lähekkäin olevassa ryhmässä. Vasemmanpuoleisessa ryhmässä on kolme pientä, lähinnä hirveä muistuttavaa maalausjälkeä sekä pystymäinen viivakuvio. Kaksi ylintä eläintä sijoittuvat seinämässä viistosti olevan halkeaman yläpuolelle. Ylimmän eläimen selkäviiva on hyvin vaakasuorassa. Eläin on noin 13 cm pitkä ja 6 cm korkea. Kuvio on hyvin haalea ja siksi ei ole pääteltävissä, kumpaan suuntaan eläimen pää on ollut. Todennäköisesti se on ollut suunnattu oikealle. Alemman eläimen pää on maalattu hiukan oikealle yläviistoon. Eläin on pituudeltaan noin 12 cm. Pään kohdalta kuvion korkeus on vajaa 10 cm. Vasemmalle hiukan viisto, yläosastaan kaksiosainen pystyviiva on noin 20 cm pitkä. Oikealle suunnattu alin, kokonaan punaväriä maalattu hirvikuvio on noin 14 cm pitkä ja 10 cm korkea. Seinämän

oikeanpuoleisessa ryhmässä on vasemmalla 15 cm korkea, mutkitteleva viiva ja oikealla puolella noin 10 cm korkea, jalat haara-asennossa oleva ihmishahmon. Hahmon kädet ovat myös levällään, erillään vartalosta. Kuviot erottuvat heikosti seinämästä. (*Museovirasto: Muinaisjäännösrekisteri Enonkoski Haukkalاهدenvuori 46 01 0002 tiedot 05.07.2006 MUSEOVIRASTO\HTASKINE.*)

Digikuva 26.

Kuva 18. Enonkoski Haukkalاهدenvuori. Kalliomaalausalue I kuvattuna läheltä. 11.9.2006.

Kohde tarkastettiin 2006 inventoinnin yhteydessä. Maalausalueen I kalliomaalaus sijaitsee todella hienolla paikalla vaikeakulkuisen louhikon yläosassa. Louhikko vaikuttaa niin hauraalta, että aivastus tai kivenmurikan putoaminen voisi aiheuttaa kivivyöryn ja maalauksen päällä olevan kivilipan sortumisen. Paikalla on ollut korpin pesä. Maalauksia on usealla kivipinnalla; ihmishahmoja, pari hirveä, kädenjalkia ja epämääräisiä punaväriäisiä.

Digikuva 22.

Kuva 19. Enonkoski Haukkalahdenvuori. Kalliomaalausalue II. Pohjoiskoilliseen. 11.9.2006.

Maalausalueen II kalliomaalaus sijaitsee louhikon yläreunassa. Maalaukset erottuvat kirkkaan värinsä ansiosta vesille saakka, vaikka niiden edessä kasvaa nuoria koivuja. Muutama hirvi ja jokunen ihmishahmo esiintyvät punertavassa graniittipinnassa. Maalaukset ovat suoraan etelää kohti suuntautuvassa kalliossa. Haukkalahdenvuoren maalaukset ovat myös taiteellisesti vaikuttavia ja ovat helposti hahmotettavia kokemattomallekin katsojalle.

Antero Pelkosen kirjassa, *Entisajan muistoja Rantasalmen kihlakunnasta* vuodelta 1902 kerrotaan mielenkiintoisia tarinoita Ihamaniemen Havukkavuoresta. tarinat liittyvät ilmeisesti alun perin aivan todelliseen hahmoon, Kinkel eli Iivaska Puustiseen. Iivaska oli aikoinaan tehnyt kaikenlaista ”räähkyttä” ihmisille; varastellut tavaraa ja rahaa ja kätkenyt ne Ihamaniemen Havukkavuoreen, jossa hän muutenkin asusteli luolissa ja kallionkoloissa. Myöhemmin kun eräs vaimo oli jo vanhuuttaan sokeaa Iivaskaa veneellä Havukkavuoren ohi kyydinyt, oli Iivaska vuoren kohdalla tokaissut, että: ”Ollappa silmät, joilla nähdä, niin olisi mulla omaisuutta tuossa vuoressa”. Iivaskan kerrottiin olleen kuulemma ”iso poppamies ja pirun renkilöitä, jotta voi muutta itsensä tarpeen mukaan miksi tahtoi”. (Pelkonen 1902:80 – 81.) Totta tai tarua, tarina tuo oman lisänsä Havukkavuoren historiaan.

Luokitusehdotus: Luokka 1. Valtakunnallisesti merkittävä, säilyminen turvattava kaikissa olosuhteissa.
Hoitotarve: Opastaulut lisääisivät kohteen informaatioarvoa.
Lisätietoja: Carpelan, Christian 1975. *Enonkosken Haukkalahdenvuoren kalliomaalausten ikä*. Kotiseutu 1975, s. 137.

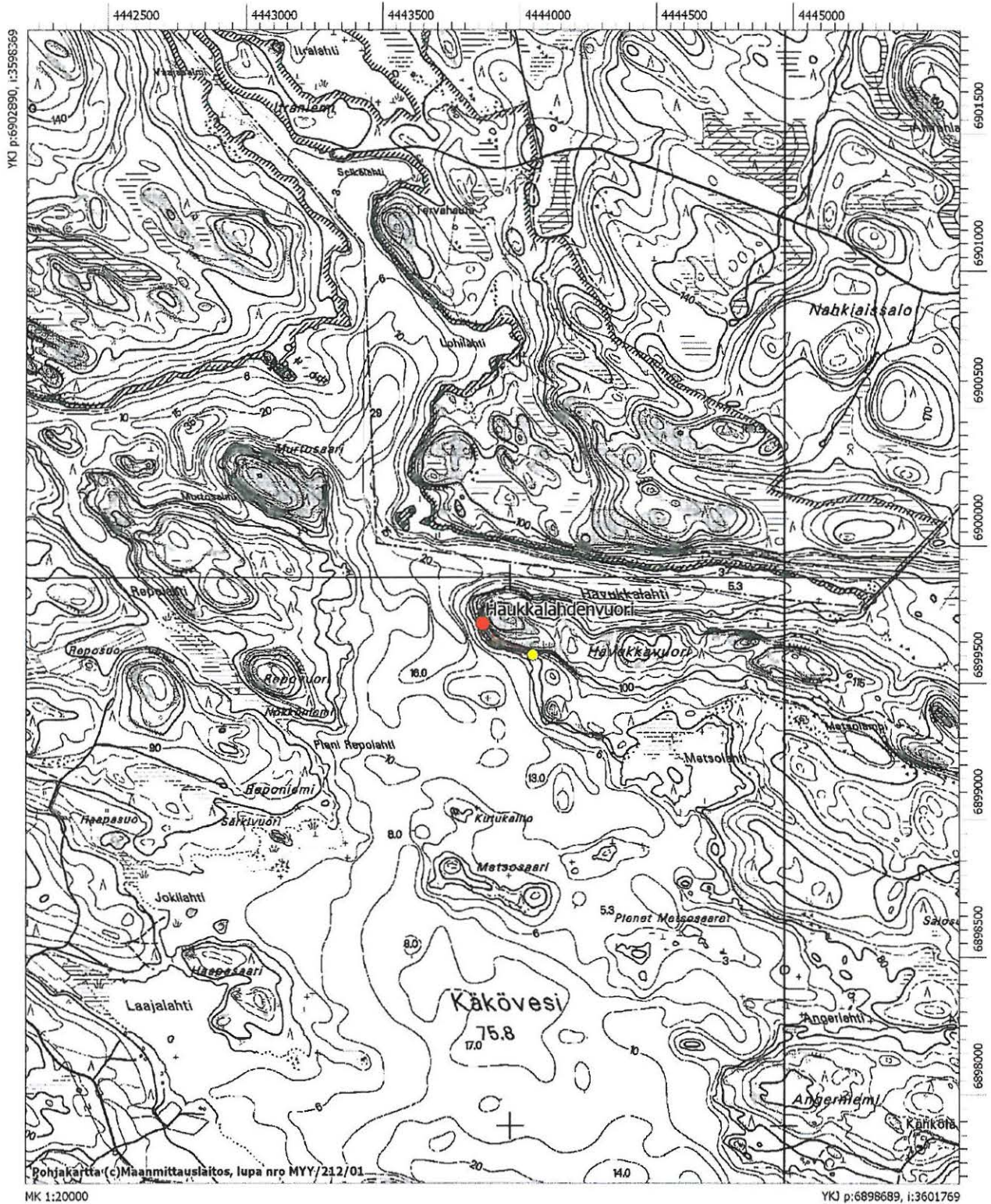
- Kivikäs, Pekka 1995. *Kalliomaalaukset muinainen kuva-arkisto*. Atena Kustannus Oy Jyväskylä.
- Pelkonen, Antero 1902. *Entisajan muistoja Rantasalmen kihlakunnasta*. Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirja XXII. Helsinki.
- Sarvas, Pekka & Taavitsainen, Jussi-Pekka 1975. *Käköveden kalliomaalaukset*. *Kotiseutu* 1975, s. 133–138.
- Taavitsainen, Jussi-Pekka 1975. *Enonkosken Haukkalاهدenvuoren kalliomaalaukset*. Kertomus Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa.

21. ENONKOSKI HAUKKALAHDENVUORI

Ote peruskartasta 421207 IHAMANIEMI, 1:20 000

maalausalue I: p=6900846, i=3600049 Z/m.mpy alin: 85

maalausalue II: p=6900749, i=3600252 z/m mpy alin: 82,7

22. ENONKOSKI KÄTKÖTAIPALE A

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi:	asuinpaikat
Tyypin tarkenne:	-
Ajoitus:	kivikautinen
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	421207 IHAMANIEMI
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	p=6898678, i=3599249, z/m.mpy alin:83 ylin:85
Koordinaattiselite:	keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	n. 50 x 30 m
Etäisyystieto:	Enonkosken kirkosta n. 10,2 km pohjoisluoteeseen

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	KM 27251	1992	asuinpaikkalöytöjä
Tutkimukset:	Antti Bilund	1992	inventointi
	Satu Koivisto	2006	inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	8.9. ja 21.9.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421207 IHAMANIEMI, 1:20 000
Negatiivit:	-
Diat:	-
Digikuvat:	-

LYHYT KOHDEKUVAUS

Käköveden ja Valkeislahden välisellä kannaksella, harjumuodostuman luoteiskärjessä. Paikalla sijaitsevan Valkeislahdentien länsipuolella, tieleikkauksessa kivikautisia asuinpaikkalöytöjä.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Heinäveden tieltä (471) Karjalanlahdesta Vääräntaukseen kääntyvän tien eteläpuolella, laajan hiekkakankaan luoteiskulmassa. Paikalla on havaittavissa kolme muinaista rantaterassia. Kohteesta n. 90 m eteläkaakkoon on edelleen käytössä oleva hiekkakuoppa. Paikalla kasvaa mäntymetsää, jonka aluskasvillisuutena on varvikkoa, sammalta ja jäkälää.

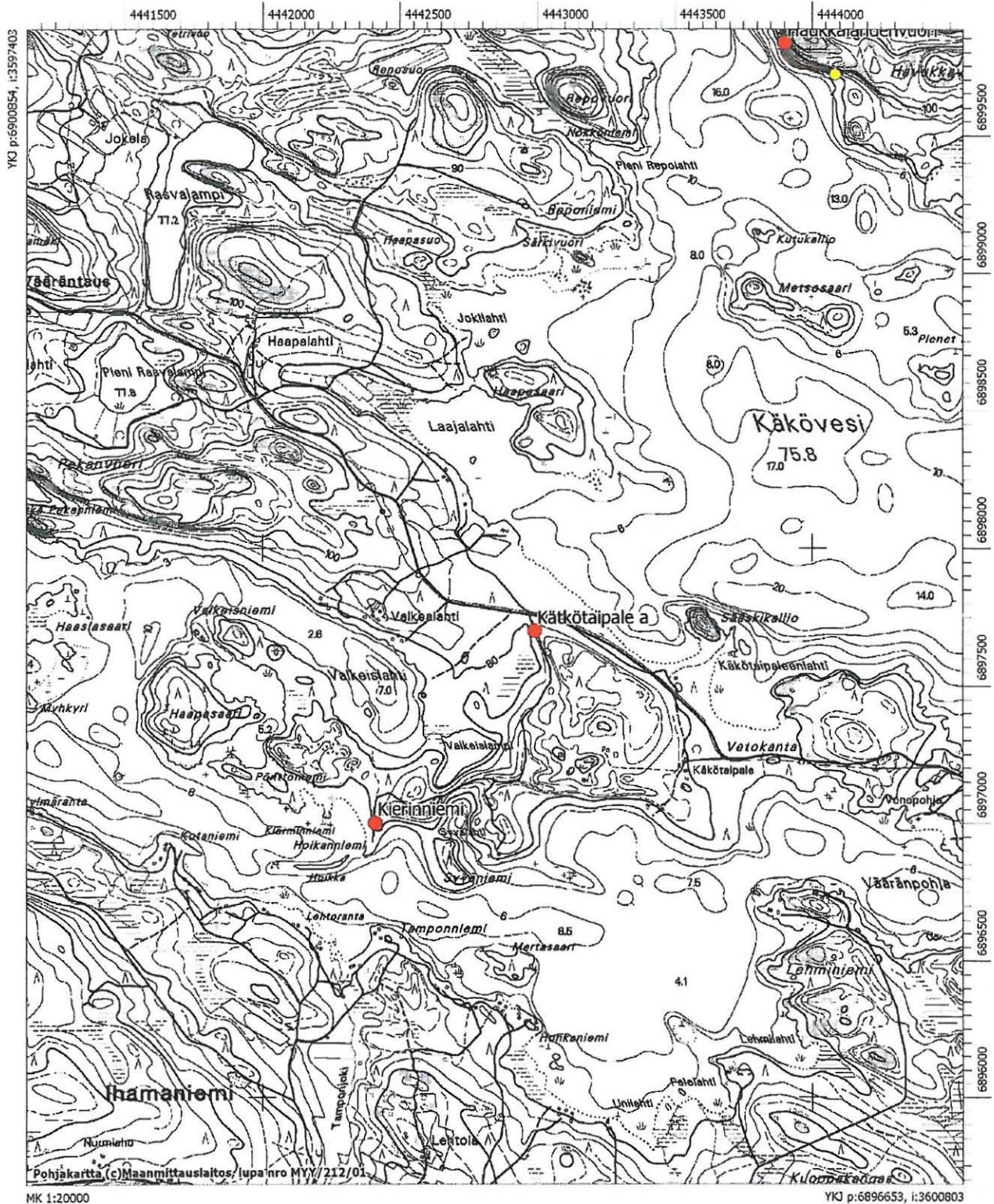
Kohteen kuvaus: Kohde löytyi Antti Bilundin Enonkosken inventoinnissa vuonna 1992. Pääosa löydöistä on tien pinnalta ja leikkauksista talteen saatuja, keskimmäisen terassin kohdalta n. 20 metrin matkalta. Yksi keramiikan siru on saatu talteen tien laidasta ylemmän terassin kohdalta n. 30 m etäisyydellä muista löydöistä eteläkaakkoon.

Kohde tarkastettiin 2006 inventoinnin yhteydessä. Tällä paikalla ei havaittu mitään erityistä, mutta kohteesta n. 240 m eteläkaakkoon saatiin talteen runsaasti kampakeramiikkaa tieleikkauksesta (kts. kohde Valkeisniementie).

- Luokitusehdotus:* Luokka 2. Kohteen arvon selvittäminen edellyttää tarkempia tutkimuksia.
- Hoitotarve:* -
- Lisätietoja:* Bilund, Antti 1992. *Enonkosken muinaisjäännösinventointi*. Savonlinnan maakuntamuseo. Kertomus Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa.

22. ENONKOSKI KÄTKÖTAIPALE A

Ote peruskartasta 421207 IHAMANIEMI, 1:20 000
 p=6898678, i=3599249, z/m.mpy alin:83 ylin:85

23. ENONKOSKI KÄKÖLAMPI A

PERUSTIEDOT

Muinaisjäänöstyyppi:	asuinpaikat
Tyypin tarkenne:	-
Ajoitus:	kivikautinen
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	421207 IHAMANIEMI
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	p=6898002, i=3602173, z=85 ylin
Koordinaattiselite:	keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	n. 250 x 250 m
Etäisyystieto:	Enonkosken kirkosta n. 9,6 km pohjoiskoilliseen

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	KM 27250	asuinpaikkalöytöjä
Tutkimukset:	Antti Bilund	1992 inventointi
	Satu Koivisto	2006 inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	6.9.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421207 IHAMANIEMI, 1:20 000
Negatiivit:	f. 141 998
Diat:	d. 58 252
Digikuvat:	16.

LYHYT KOHDEKUVAUS

Käköveden Karjalanlahden ja Käkölammien välisellä niemekkeellä, Enonkoskelta Heinävedelle johtavan tien läheisyydessä olevalla mäellä. Mäen eteläreunalla olevan kesämökin pihapiiristä on löytynyt hiekkaisesta moreenimaasta kivikautisia asuinpaikkalöytöjä.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Käköveden eteläpäässä, Käkölammesta itään, Heinävedentien (471) ja Vääräntauksen tien välissä harjulla olevan kesämökin eteläpuolella. Paikka on soraharjusta etelään pistävä hiekkaniemeke. Kohde sijaitsee kesämökin pihapiirissä, jota ympäröi nuori kangasmetsä.

Kohteen kuvaus: Asuinpaikkalöydöt ovat peräisin n. 35 m harjun laella olevasta kesämökistä lounaaseen, sen ulkorakennuksen edessä olevasta pienestä vihannespenkistä poistusta hiekasta. Maaperä alueella on moreenihiekkaa. Kohde tarkastettiin 2006 inventoinnin yhteydessä. Paikalla ei havaittu lisää kivikautisia asuinpaikkalöytöjä.

f. 141 998

Kuva 20. Enonkoski Käkölampi a. Kivikautinen asuinpaikka hiekkaisella harjulla Käköveden rannalla. Pohjoiseen. 6.9.2006.

Luokitusehdotus:

Luokka 2. Kohteen arvon selvittäminen edellyttää tarkempia tutkimuksia.

Hoitotarve:

-

Lisätietoja:

Bilund, Antti 1992. *Enonkosken muinaisjäännösinventointi*. Savonlinnan maakuntamuseo. Kertomus Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa.

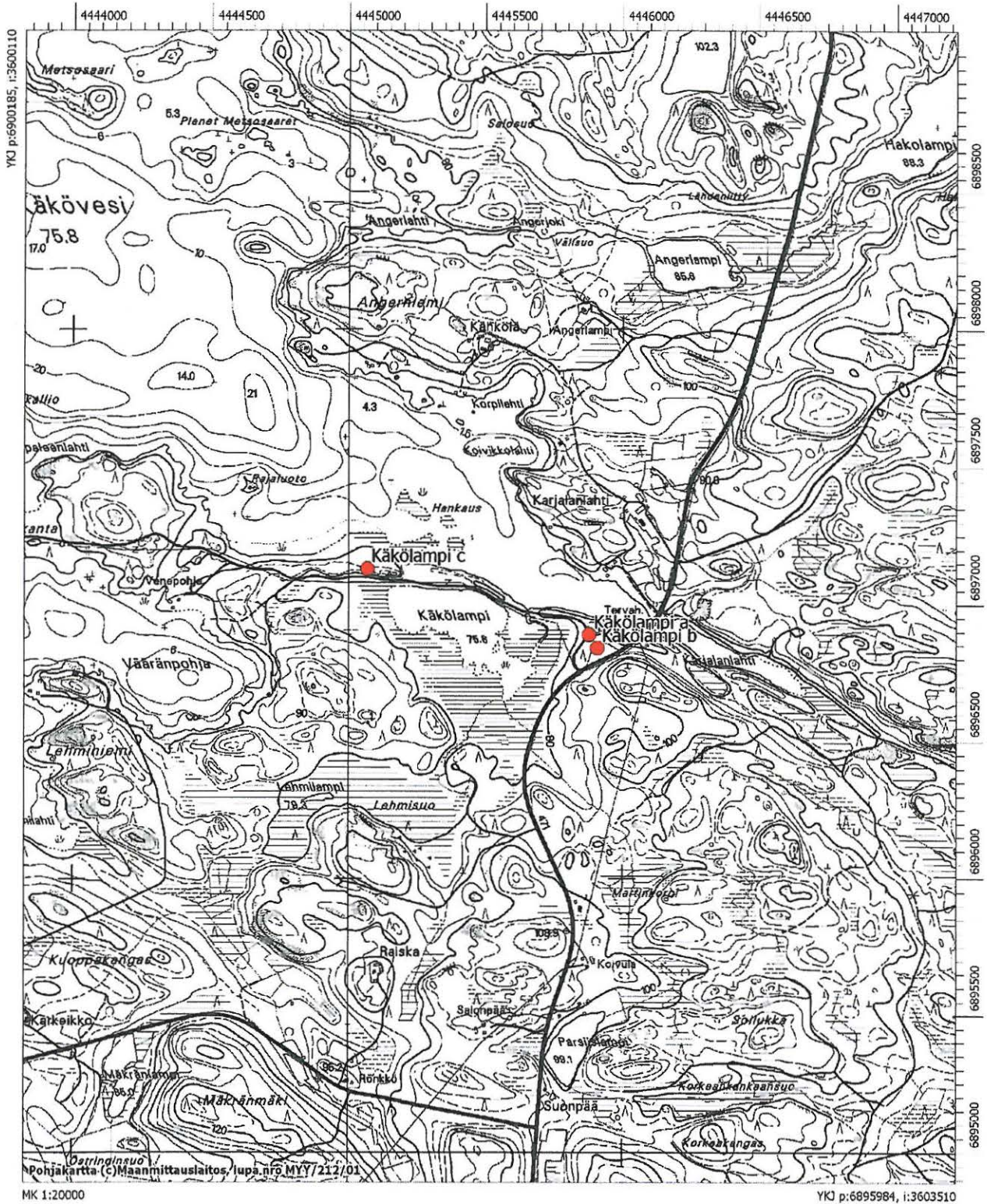
23. - 25. ENONKOSKI KÄKÖLAMPPI A - C

Ote peruskartasta 421207 IHAMANIEMI, 1:20 000

23. p=6898002, i=3602173, z=85

24. p=6897954, i=3602206, z=85

25. p=6898205, i=3601353, z=n. 82

24. ENONKOSKI KÄKÖLAMPI B

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi:	työ- ja valmistuspaikat
Tyyppin tarkenne:	<i>pyyntikuopat</i>
Ajoitus:	ajoittamaton
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	6
Peruskartta:	421207 IHAMANIEMI
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	p=6897954, i=3602206, z=85
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	n. 250 x 200 m
Etäisyystieto:	Enonkosken kirkosta n. 9,6 km pohjoiskoilliseen

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	-
Tutkimukset:	Antti Bilund 1992 inventointi Satu Koivisto 2006 inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	6.9.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421207 IHAMANIEMI, 1:20 000, s. 91
Negatiivit:	-
Diat:	-
Digikuvat:	-

LYHYT KOHDEKUVAUS

Käköveden kaakkoisosassa, Karjalanlahden ja Käkölammen välisellä niemekkeellä, kivikautisen asuinpaikan Käkölampi a kaakkoispuolella. Mäntykankaalla, muinaisen kannaksen eteläreunalla viisi tai kuusi pyöreää, loivapiirteistä kuoppaa.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Käköveden eteläpäässä, Käkölammen itäpuolella, Heinävedentien (471) ja Väärätauksentien välissä. Alue on hiekkakangasta, joka muodostaa noin 100 m leveän kannaksen Karjalanlahden etelärantaa kulkevan harjun ja kaakossa olevan laajan mäkialueen välille.

Kohteen kuvaus: Kankaalla on viisi tai kuusi pyöreää, kehävallillista kuoppaa, halkaisijaltaan 3–4 m, syvyydeltään 0,5–1 m. Kolme kuopista on jokseenkin suorassa linjassa 25–30 m välein kannaksen suuntaisesti. Aivan kaakkoisimman vieressä on neljäs kuoppa. Lähin kuoppa on noin 30 m päässä kivikautisen asuinpaikan Käkölampi a löytökohdasta. Koko alue on asuinpaikaksi sopivaa.

Kohde tarkastettiin 2006 inventoinnin yhteydessä. Alueella havaittiin vanha tervahauta ja muutamia pyyntikuopaksi soveltuvia kuoppia. Metsässä kulkee Heinävedentien suuntaisesti metsätyökoneen ura. Paikalla ei havaittu muuta erityistä.

- Luokitusehdotus:* Luokka 2. Kohteen arvon selvittäminen edellyttää tarkempia tutkimuksia.
- Hoitotarve:* -
- Lisätietoja:* Bilund, Antti 1992. *Enonkosken muinaisjäännösinventointi*. Savonlinnan maakuntamuseo. Kertomus Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa.

25. ENONKOSKI KÄKÖLAMPI C

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi:	työ- ja valmistuspaikat
Tyyppin tarkenne:	pyyntikuopat
Ajoitus:	ajoittamaton
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	4
Peruskartta:	421207 IHAMANIEMI
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	p=6898205, i=3601353, z=n. 82
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	n. 150 x 90 m
Etäisyystieto:	Enonkosken kirkosta n. 9,7 km pohjoiskoilliseen

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	-
Tutkimukset:	Antti Bilund 1992 inventointi Satu Koivisto 2006 inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	6.9.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421207 IHAMANIEMI, 1:20 000, s. 91
Negatiivit:	-
Diat:	-
Digikuvat:	-

LYHYT KOHDEKUVAUS

Käköveden ja Käkölammen välisellä kannaksella, hiekkaisen harjun pohjoisreunalla. Osittain äestetyllä kankaalla useita matalia, pyöreitä kuopanteita.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee harjulla Käköveden etelärannalla Käkölammen länsipään kohdalla. Paikalla sijaitsee Käköveden muinainen rantavalli n. 80 m mpy korkeuskäyrän tuntumassa. Vallin alapuolella on tasainen kangas, jossa turpeen alla on paikoin havaittavissa rantakivikkoja. Maaperä alueella on pääosin hiekkaa.

Kohteen kuvaus: Inventoinnissa 1992 paikalla havaittiin kolme pyöreää kuoppaa, halkaisijaltaan 3–4 m ja syvyydeltään noin 0,5 m. Kuoppia ympäröi matala kehävalli. Kuopat sijaitsevat 30–50 m etäisyydellä toisistaan. Itäisin kuoppa on hiekkamaalla harjun laen pohjoisreunalla. Muut ovat harjun laella. Keskimäinen on melko kivisellä kohdalla ja ehkä sen takia melko epämääräisen näköinen.

Kohde tarkastettiin 2006 inventoinnin yhteydessä. Kuoppien sijaintitietoja tarkastettiin GPS-laitteen avulla ja uusia kuopanteita löytyi lähempää Käköveden rantaa. Paikalla havaittiin ainakin neljä mahdollista pyyntikuopaksi luokiteltavaa loivapiirteistä kuoppaa:

Kuoppa 1.

p=6898257, i=3601469, z=78

Loivapiirteinen, pyöreä kuoppa, halkaisijaltaan n. 1,5–2 m. Tästä kuopasta itään alue on laikutettu lähivuosina. Maaperä alueella on hiekkaa.

Kuoppa 2.

p=6898269, i=3601392, z=79

Samankokoinen, loivapiirteinen kuoppa kuin edellinen. Paksumpi turvekerros tällä alueella. Maaperä alueella hiekkaa.

Kuoppa 3.

p=6898204, i=3601345, z=82

Edellisiä hieman syvämpi kuoppa. Tämä voisi olla mahdollisesti pienikokoinen tervahautakin. Maaperä alueella hiekkaa.

Kuoppa 4.

p=6898228, i=3601410, z=81

Kuoppa sijaitsee laikutetun, jo osin umpeenkasvaneen alueen länsireunalla. Loivapiirteinen kuopanne on halkaisijaltaan n. 1,7 m ja siinä on havaittavissa matala kehävalli.

Kuopan 1. kohdalta itään alue on muutama vuosi sitten laikutettu. Paikalla on siellä tällä havaittavissa rikkoutunutta maanpintaa ja esiin pilkistää paikoin ruskeanpunertavaa likamaata. Maaperä alueella on hiekkaa. Kankaalla on havaittavissa useita rantavaiheita, jotka erottuivat rinteessä vallimaisina vyöhykkeinä. Rinteen takaosassa, lähellä tienreunaa nousee korkea, kivinen valli. Alue soveltuisi erinomaisesti kivi- tai varhaismetallikautiseksi painanneasuinpaikaksi. Paikalla on havaittavissa muutamia epämääräisiä painanteita, jotka ovat eriaikaisten rantavallien läheisyydessä. Korkean kivisen rantavallin takana, tien toisella puolella, sijaitsee mataloituva Käkölampi. Tieleikkauksessa näkyi joitain palaneita kiviä. Rantavallin pohjoispuoleiselle alueelle kaivettiin muutama koe-kuoppa. Koekuopista tai laikuteltu alueelta ei löytynyt mitään asuinpaikkaan viittaavia löytöjä. Jos alueella on myös asuinpaikka, se ajoittune rannan korkeutensa perusteella varhaismetallikauteen tai sitä nuoremmaksi.

Luokitusehdotus: Luokka 2. Kohteen arvon selvittäminen edellyttää tarkempia tutkimuksia.

Hoitotarve: -

Lisätietoja: Bilund, Antti 1992. *Enonkosken muinaisjäännösinventointi*. Savonlinnan maakuntamuseo. Kertomus Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa.

26. ENONKOSKI VALKEISLAMPI

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi:	asuinpaikat
Tyyppin rakenne:	<i>asumuspainanteet</i>
Ajoitus:	kivikautinen
Rauhoitusluokka:	-
Lukumäärä:	2
Peruskartta:	421207 IHAMANIEMI
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	p=6898273, i=3599168, z=85
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	n. 50 x 30 m
Etäisyystieto:	Enonkosken kirkosta n. 9,8 km pohjoisluoteeseen

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	-
Tutkimukset:	Antti Bilund 1992 inventointi
	Satu Koivisto 2006 inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	8.9.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421207 IHAMANIEMI
Negatiivit:	-
Diat:	-
Digikuvat:	-

LYHYT KOHDEKUVAUS

Käköveden eteläpuolella, Vääräntauksentieltä Valkeisniemeen johtavan tien länsipuolella. Soraharjun rinteessä vierekkäin kaksi nelikulmaista painannetta.

TUTKIMUSKERTOMUS

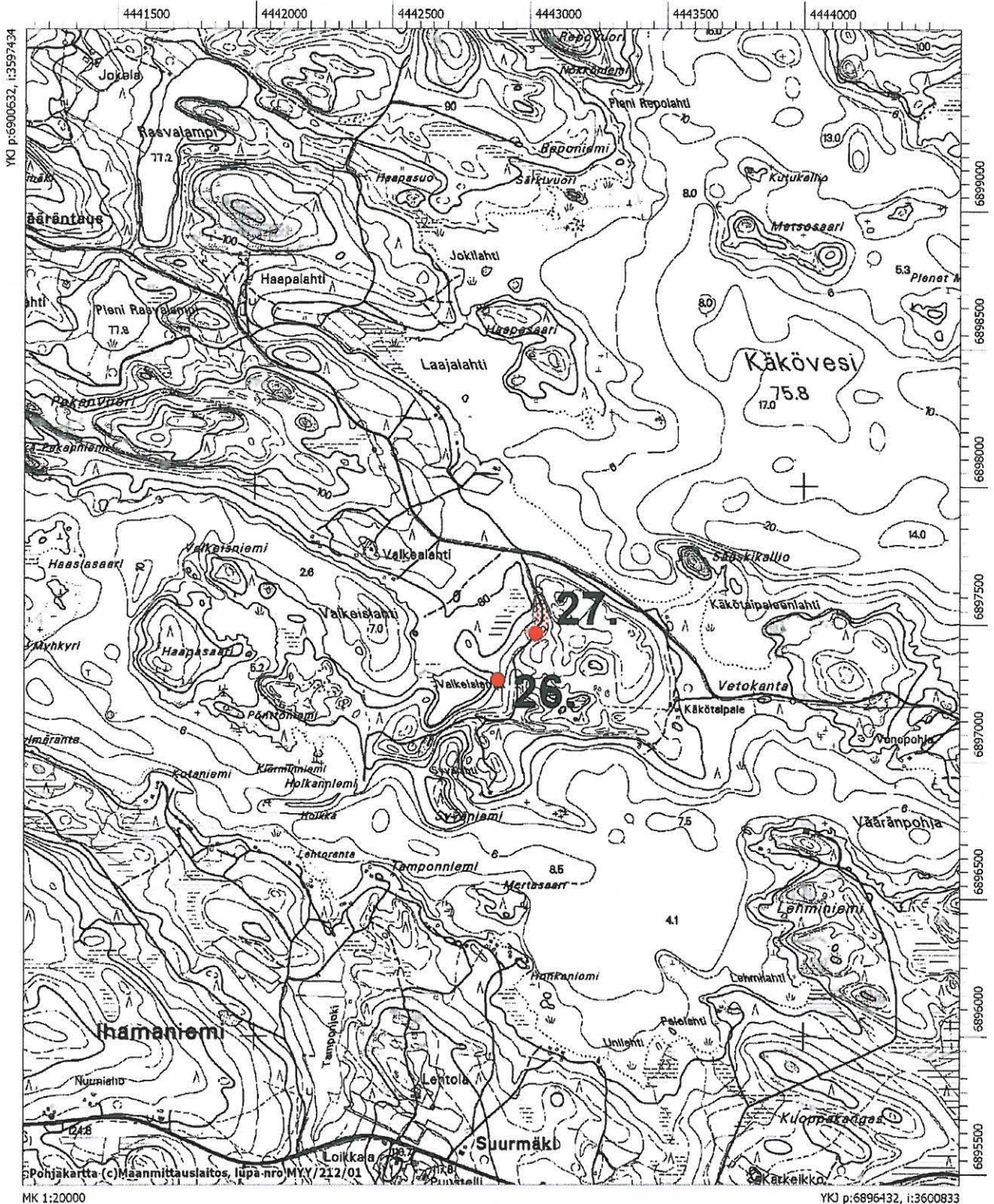
Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Vääräntauksen tieltä etelään, Valkeisniementien länsipuolella Valkeislammen itäpään kohdalla. Alueella sijaitsee selkeä Valkeislammen muinaisranta n. 85 m mpy korkeuskäyrän tuntumassa. Alue on vanhaa harjumuodostumaa ja sieltä tunnetaan useita muinaisjäännöskohteita. Alue on mäntykangasta, jonka aluskasvillisuutena on puolukkaa ja sammalta.

Kohteen kuvaus: Kohde löytyi Antti Bilundin Enonkosken inventoinnissa vuonna 1992. Soraharjun rinteessä, kapealla tasanteella, on kaksi nelikulmaista painannetta vierekkäin. Painanteisiin ja niiden ympäristöön tehdyistä koekuopista ei löytynyt mitään. Paikka on kuitenkin maastollisesti erittäin sopiva kivikautiseksi painanneasuinpaikaksi.

Kohde tarkastettiin 2006 inventoinnin yhteydessä. Paikalla havaittiin rinnakkain kaksi suorakulmaista painannetta Valkeislammen itäpuolella kohoavalla rinteellä. Niiden sijainti tarkastettiin GPS-laitteella. Painanteet vaikuttivat luonnonmuodostumilta tai läheiseen metsätyöuraan liittyviksi painaumiksi. Alue vaikutti kuitenkin otolliselta kivikautiselle asutukselle. Kohteesta n. 215 m koilliseen saatiin talteen runsaasti kampakeramiikkaa tieleikkauksesta (kts. kohde Valkeisniementie).

- Luokitusehdotus:* Luokka 2. Kohteen arvon selvittäminen edellyttää tarkempia tutkimuksia.
- Hoitotarve:* -
- Lisätietoja:* Bilund, Antti 1992. *Enonkosken muinaisjäännösinventointi*. Savonlinnan maakuntamuseo. Kertomus Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa.

26. ENONKOSKI VALKEISLAMPPI
 27. ENONKOSKI VALKEISNIEMENTIE
 Ote peruskartasta 421207 IHAMANIEMI, 1:20 000
 p=6898273, i=3599168, z=85
 p=6898448, i=3599292, z=n. 86

27. ENONKOSKI VALKEISNIEMENTIE

PERUSTIEDOT

Muinaisjäänöstyyppi:	asuinpaikat
Tyyppin tarkenne:	-
Ajoitus:	kivikautinen
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	421207 IHAMANIEMI
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	p=6898448, i=3599292, z=n. 86
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	n. 100 x 50 m
Etäisyystieto:	Enonkosken kirkosta n. 10 km pohjoisluoteeseen

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	KM 36033 asuinpaikkalöytöjä
Tutkimukset:	Satu Koivisto 2006 inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	8.9. ja 21.9.2006
Löydöt:	KM 36033 saviastianpaloja ja palanutta luuta
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421207 IHAMANIEMI, 1:20 000, s. 98
Negatiivit:	f. 142 006 – 142 008
Diat:	d. 58 259 – 58 261
Digikuvat:	18.–20.

LYHYT KOHDEKUVAUS

Käköveden ja Valkeislahden välisellä kannaksella, Vääräntauksentien eteläpuolella sijaitsevalla hiekkakankaalla. Valkeisniementien leikkauksesta runsaasti asbestisekoitteista, kampaleimakoristeista keramiikkaa.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Käköveden ja Valkeislahden välisellä kannaksella, Valkeisniementien länsireunalla. Alueella sijaitsee hiekkainen harjumuodostuma, jonka länsirinteiltä, muinaisen Valkeislahden rannoilta, tunnetaan kivikautisia asuinpaikkoja. Selkein rantaterassi löytöpaikan läheisyydessä kulkee n. 85 m mpy korkeuskäyrän tuntumassa.

Kohteen kuvaus: Kohde löytyi 2006 inventoinnin yhteydessä tarkastettaessa alueen tunnettuja muinaisjäänöksiä. Valkeisniementien leikkauksesta löytyi suhteellisen suppealta vyöhykkeeltä erittäin runsaasti asbestisekoitteista, kampaleimakoristeista keramiikkaa. Löytöjä oli n. 10 m pitkällä vyöhykkeellä Valkeisniementien länsireunalla. Talteen otettiin ainoastaan tieleikkauksen pinnalla olevat palaset. Keramiikkaa oli niin runsaasti, ettei ollut tarpeellista kaivaa koekuoppaa alueelle. Tietä oli ilmeisesti lähiaikoina parannettu ja

sen ojaleikkauksia syvennetty erityisesti tien itäreunalla. Valkeislahden muinaisen rantaterassin reuna sijaitsee n. 16 m löytökohdasta luoteeseen. Löydöt olivat esillä tieleikkauksessa karkeassa hiekassa. Tieleikkauksen ja terassin välisellä tasanteella on hyvin loivapiirteinen painauma, joka erottuu melko hyvin kuvassa 22. Kyseessä on mahdollisesti asumuspainanne, joka on halkaisijaltaan n. 6 m. Paikalla kasvaa nuorta mäntymetsää.

f. 142 007

Kuva 21. Enonkoski Valkeisniementie. Hatullinen keramiikkaa tien reunalta. 8.9.2006.

f. 142 008

Kuva 22. Enonkoski Valkeisniementie. Keramiikan löytöpaikka kameralaukun kohdalla. Luoteeseen. 8.9.2006.

Tien vastakkaiselta puolelta ei saatu havaintoja, vaikka ojaleikkaukset olivat tuoreet. Paikalta löytyi ainoastaan keramiikkaa. Koristelun ja saviaineksen perusteella palaset edustavat varhaisen asbestikeramiikan ns. Kaunissaaren tyyppiä. Löytökohdasta n. 100 m pohjoiskoilliseen löytyi vielä palaneen luun kappale. Tieleikkauksessa oli havaittavissa koko matkan keramiikan löytöpaikalta palaneen luun löytöpaikalle paikoin punaisenruskeaa likamaata. Kysymyksessä lienee muinaisen Valkeislahden itärannalla sijainnut asuinpaikkavyöhyke. Valkeislahti on muinoin ollut yhteydessä Käköveteen. Matala kannas on sijainnut pitkään nykyisen Vääräntauksentien kohdalla kohteesta n. 300 m pohjoiseen, kohteen Kätkötaipale a tuntumassa.

Syys-lokakuussa 2006 Valkeislahden ja Syvälahden rantatonteille rakennettiin uusia omakotitaloja ja kesäasuntoja. Tien parannus liittyyneen kiihtyvään rakennustoimintaan alueen etelärannalla. Olisi hyvä varmistaa, uhkaako rakentaminen tunnettuja muinaisjäänöksiä.

Luokitusehdotus: Luokka 2. Kohteen arvon selvittäminen edellyttää tarkempia tutkimuksia.

Hoitotarve: -

Lisätietoja: -

28. ENONKOSKI KARJALANLAHTI**PERUSTIEDOT**

Muinaisjäännöstyyppi:	työ- ja valmistuspaikat
Tyyppin tarkenne:	<i>kalastuspaikat</i>
Ajoitus:	ajottamaton
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	-
Peruskartta:	421207 IHAMANIEMI
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	p=6897914, i=3602848, z=n. 76
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	n. 300 x 80 m
Etäisyystieto:	Enonkosken kirkosta n. 9,7 km pohjoiskoilliseen

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	-
Tutkimukset:	Satu Koivisto 2006 inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	12.9.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421207 IHAMANIEMI, 1:20 000
Negatiivit:	f. 142 018
Diat:	d. 58 271
Digikuvat:	29.–30.

LYHYT KOHDEKUVAUS

Käköveden kaakkoisreunalla sijaitsevan mataloituneen lahden pohjukassa, Heinäveden tien länsipuolella. Karjalanlahden pohjassa puisia kalastusvälineiden jäännöksiä.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Karjalanlahden harjualueen eteläreunalla, Käköveden kaakkoisrannalla sijaitsevan Karjalanlahden pohjukassa. Kuivan kesän vaikutuksesta Karjalanlahti oli jäänyt poikkeuksellisen kuiville ja sen pohjasta ja rannoilta oli paljastunut suuri määrä erilaisia kalanpyydyksiä. Lahden pohjoispuolella kohoaa Karjalanlahden hiekkainen harjumuodostuma ja alueella sijaitsee useita laajojakin hiekanottoalueita. Harjun eteläreunaa seuraa tie, joka johtaa Pöytälahden rantaan. Sieltä tunnetaan kivikautiset asuinpaikat Pöytälahti a, b ja c.

Kohteen kuvaus: Kohde löytyi 2006 inventoinnin yhteydessä tarkastettaessa peruskartan perusteella otollisia harjumuodostumia Koloveden kansallispuiston läheisyydessä. Karjalanlahden pohjoisrannan harjumuodostuma on paikoin melko jyrkkäpiirteinen, mutta alueella on myös kivikautiseen asutukseen soveltuvia muinaisia rantaterasseja. Tällaisille

alueille kaivettiin muutamia koepistoja, mutta ne olivat löydöttömiä. Karjalanlahden pohjassa ja reunoilla havaittiin runsaasti puutavaraa. Osa vanhoista kalanpyydyksistä oli vielä pystyssä iskettynä mataloituvan lahden pohjaan. Paikalta erottui liistekatiskojen, paalujen ja seipäiden ja erilaisten kala-aitojen jäännöksiä. Jotkut pyydyksistä olivat erittäin hyvin säilyneet. Lahden rannoilla lojui runsaasti ajopuita ja niiden joukossa oli myös työstettyjä puita; seipäitä, kolottuja ja karsittuja puita, liisteitä jne.

f. 142 018

Kuva 23. Enonkoski Karjalanlahti. Kuiville jääneitä kalanpyydyksiä Karjalanlahden pohjassa. Itäkaakkoon. 12.9.2006.

Puisten kalanpyydysten ajoittaminen on hyvin epävarmaa ilman tarkempia ajoitusmenetelmiä. Samanlaisia pyydystyypppejä on käytetty aina kivikaudelta 1900-luvun puoleenväliin. Todennäköisesti Karjalanlahti on ollut otollinen kala-apaja ja se on ollut käytössä hyvin pitkään. Osa pyydyksistä voi siten ajoittua jopa esihistorialliseen aikaan.

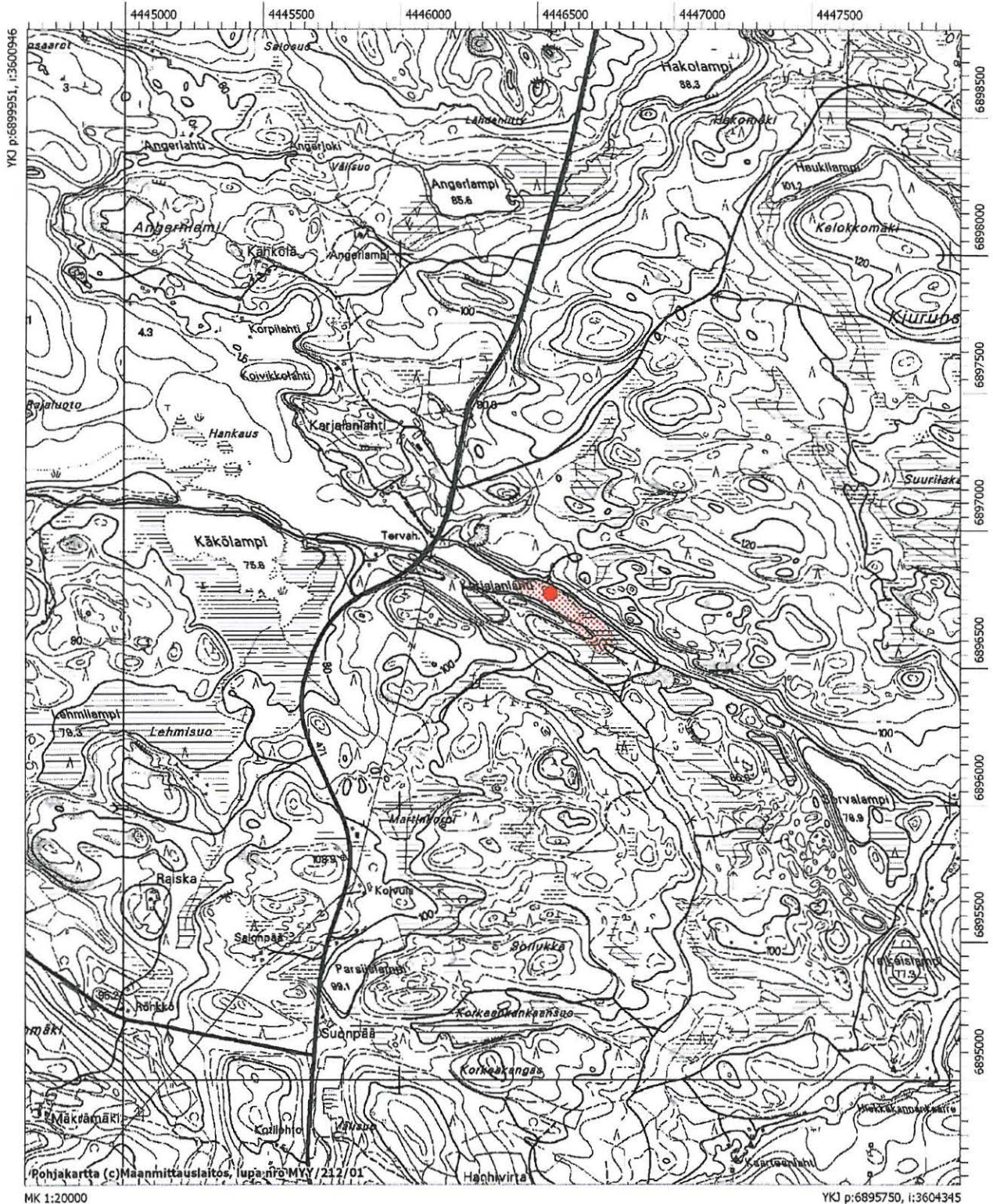
Luokitusehdotus: Luokka 2. Kohteen arvon selvittäminen edellyttää tarkempia tutkimuksia.

Hoitotarve: -

Lisätietoja: -

28. ENONKOSKI KARJALANLAHTI

Ote peruskartasta 421207 IHAMANIEMI, 1:20 000
 p=6897914, i=3602848, z=n. 76

29. ENONKOSKI VALKEALAHTI**PERUSTIEDOT**

Muinaisjäännöstyyppi:	muinaisjäännösryhmät
Tyyppin tarkenne:	-
Ajoitus:	ajoittamaton/historiallinen
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	3
Peruskartta:	421207 IHAMANIEMI
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	p=6898639, i=3599069, z=80
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	n. 240 x 80 m
Etäisyystieto:	Enonkosken kirkosta n. 10,2 km pohjoisluoteeseen

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	
Tutkimukset:	Satu Koivisto 2006 inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	21.9.2006
Löydöt:	
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421207 IHAMANIEMI, 1:20 000
Negatiivit:	-
Diat:	-
Digikuvat:	-

LYHYT KOHDEKUVAUS

Käköveden ja Valkeislahden välisellä kannaksella, Vääräntauksentien eteläpuolella sijaitsevalla hiekkakankaalla. Tasaisella terassilla kaksi tervahautaa ja mahdollinen pyyntikuoppa.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Käköveden ja Valkeislahden välisellä kannaksella, Valkeislahdentien länsireunalla. Alueella sijaitsee hiekkainen harjumuodostuma, jonka länsirinteiltä, muinaisen Valkeislahden rannoilta, tunnetaan kivikautisia asuinpaikkoja. Selkein rantaterassi kulkee n. 85 m mpy korkeuskäyrän tuntumassa. Vääräntauksentieltä kohti Valkeislahtea kulkevan metsäautotien itäpuolella sijaitsee loivasti kaakkoon laskeva muinainen Valkeislahden rantaterassi. Tasaisella kankaalla kasvaa mäntyä, aluskasvillisuutena on puolukkaa ja sammalta

Kohteen kuvaus: Kohde löytyi 2006 inventoinnin yhteydessä tarkastettaessa muinaisen Valkeislahden ranta-alueita. Valkeislahdelle johtavan metsäautotien reunalta löytyi kolme kuoppaa. Kohteet listataan seuraavassa:

Pyyntikuoppa.

p=6898639, i=3599069, z=80

Loivapiirteinen, pyöreä kuoppa jossa reunavallit. Halkaisijaltaan valleineen n. 5 m, syvyydeltään n. 50 cm.

Tervahauta 1.

p=6898566, i=3598993, z=80

Suurikokoinen tervahauta, jossa korkeat reunavallit aivan metsäautotien kaakkois-reunassa. Pelkän kuopan halkaisija ilman valleja n. 10 m ja syvyys n. 2,5 m.

Tervahauta 2.

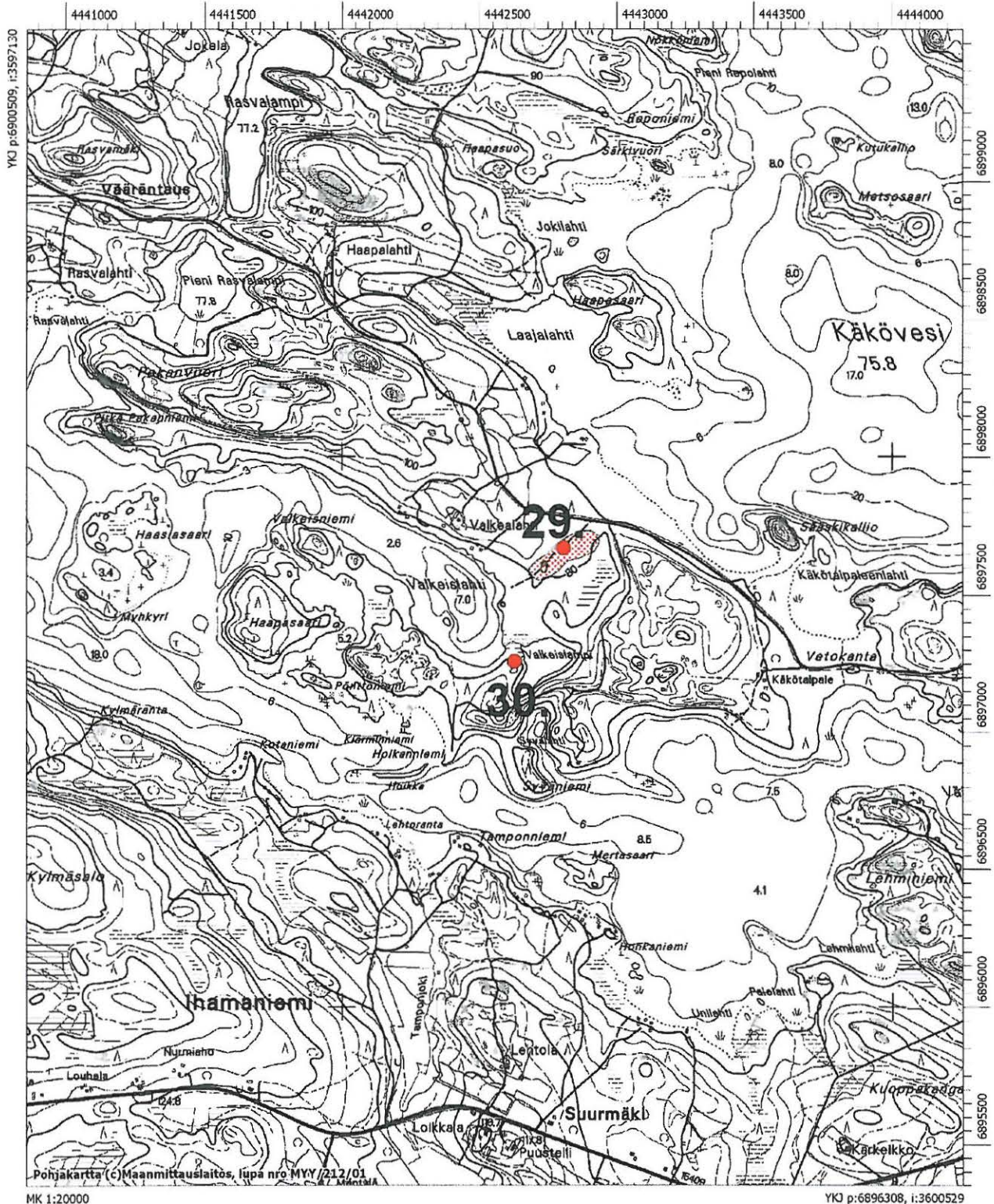
p=6898671, i=3599158, z=80

Pyöreä, suhteellisen jyrkkäpiirteinen kuoppa. Halkaisijaltaan n. 3 m reunavalli mukaan lukien. Kyseessä voi olla myös nuorempi pyyntikuoppa.

Antero Pelkosen teoksessa, *Entisajan muistoja Rantasalmen kihlakunnasta* vuodelta 1902 mainitaan, että Ihamaniemen Käkötaipaleella on tervahauta ja tulisijoja, joista jälkimmäisiä kansa arvelee tervantekijöiden asuntojen jäännöksiksi. Kirjan lopussa olevan kartan perusteella Käkötaipaleelta pitäisi löytyä useita tervahautoja. (Pelkonen 1902:40.) Tervahaudat liittyvät alueen eränautintaan ja ajoittuvat siis historialliseen aikaan, mutta pyyntikuoppien ajoittaminen on hankalampaa. Osa Käkötaipaleen alueen pyyntikuopista voi ajoittua esihistorialliseenkin aikaan.

<i>Luokitusehdotus:</i>	Luokka 2. Kohteen arvon selvittäminen edellyttää tarkempia tutkimuksia.
<i>Hoitotarve:</i>	-
<i>Lisätietoja:</i>	Pelkonen, Antero 1902. <i>Entisajan muistoja Rantasalmen kihlakunnasta</i> . Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirja XXII. Helsinki.

29. ENONKOSKI VALKEALAHTI
 30. ENONKOSKI VALKEISLAHTI
 Ote peruskartasta 421207 IHAMANIEMI, 1:20 000
 29. p=6898639, i=3599069, z=80
 30. p=6898162, i=3598880, z=85

30. ENONKOSKI VALKEISLAHTI

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi:	työ- ja valmistuspaikat
Tyyppin tarkenne:	<i>pyyntikuopat</i>
Ajoitus:	ajoittamaton
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	421207 IHAMANIEMI
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	p=6898162, i=3598880, z=85
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	-
Etäisyystieto:	Enonkosken kirkosta n. 9,8 km pohjoisluoteeseen

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	-
Tutkimukset:	Satu Koivisto 2006 inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	24.10.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421207 IHAMANIEMI, 1:20 000, s. 107
Negatiivit:	f. 142 055
Diat:	-
Digikuvat:	45.

LYHYT KOHDEKUVAUS

Valkeislammen ja Valkeislahden välisellä kannaksella, Valkeisniementien pohjoispuolella sijaitsevalla hiekkakankaalla. Muinaisniemen kärjessä loivapiirteinen, pyöreä kuoppa.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Valkeislammen ja Valkeislahden välisellä kannaksella, Valkeisniementien pohjoispuolella. Alueella sijaitsee hiekkainen harjumuodostuma, jonka länsirinteiltä, muinaisen Valkeislahden rannoilta, tunnetaan kivikautisia asuinpaikkoja. Selkein rantaterassi kulkee n. 85 m mpy korkeuskäyrän tuntumassa. Paikalla on nykyisen Pönttöniemen pohjoiskoilliseen, kohti Valkeislampea, pistävä uloke. Maaperä alueella on hiekkaa. Tasaisella kankaalla kasvaa mäntyä, aluskasvillisuutena on kanervaa, puolukkaa ja sammalta. Valkeisniementien eteläpuolella sijaitseville rantatonteille rakennettiin kiivaasti syksyllä 2006 omakotitaloja sekä kesäasuntoja.

Kohteen kuvaus: Kohde löytyi 2006 inventoinnin yhteydessä tarkastettaessa muinaisen Valkeislahden ranta-alueita. Valkeislahden ja Valkeislammen välillä kohoavan hiekkaisen kankaan kärjestä löytyi pyöreä, loivapiirteinen kuoppa. Kuoppa on matalan kehävalin ulkopuolelta mitattuna n. 3 m ja syvyydeltään n. 50 cm. Kuoppaan tehdyssä koepis-

tossa havaittiin selkeä huuhtoutumiskerros. Pyyntikuoppien ajoittaminen on hankalaa. Osa Käkötaipaleen alueen pyyntikuopista voi ajoittua esihistorialliseenkin aikaan.

f. 142 055

*Kuva 24. Enonkoski Valkeislahti. Pyyntikuoppa muinaisniemen kärjessä. Eteläkaakkoon.
24.10.2006.*

Luokitusehdotus: Luokka 2. Kohteen arvon selvittäminen edellyttää tarkempia tutkimuksia.
Hoitotarve: -
Lisätietoja: -

31. ENONKOSKI HALKOLAHTI

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännystyyppi:	työ- ja valmistuspaikat
Tyyppin tarkenne:	<i>kalastuspaikat</i>
Ajoitus:	historiallinen
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	421208 LEIPÄMÄKI
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	p=6904320, i=3599117, z=78
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	-
Etäisyystieto:	Enonkosken kirkosta n. 15,8 km pohjoisluoteeseen

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	-		
Tutkimukset:	Satu Koivisto	2006	inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	18.9.2006
Löydöt:	-
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421208 LEIPÄMÄKI, 1:20 000
Negatiivit:	f. 142 037
Diat:	d. 58 284
Digikuvat:	-

LYHYT KOHDEKUVAUS

Syväsalmien pohjoispuolella, Kiermisaarta vastapäätä sijaitsevalla rantakalliolla, vanhan hirsirakennuksen jäännökset.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Koloveden kansallispuiston itäpuolella, Kirkkorannasta n. 820 m kaakkoon. Paikalla on Kiermisaaren kaakkoispuolella pieni Halkolahti.

Kohteen kuvaus: Kohde löytyi 2006 inventoinnin yhteydessä. Halkolahden pohjoisrannalla, kohti Kiermisaarta työntyvän niemen kärjestä, löytyi vanhan hirsirakennuksen jäännökset. Kiermisaaren kerrotaan saaneen nimensä vanhasta nuottakiermistä eli -kodasta (Vauramo 1993:7). Saaren puolelta ei erottunut enää mitään säilyneitä rakenteita. Niemessä sijainnut rakennus saattaa olla vanha kalasauna. Seinänurkan säilymisen perusteella kyseessä ei liene kovin vanha rakennus.

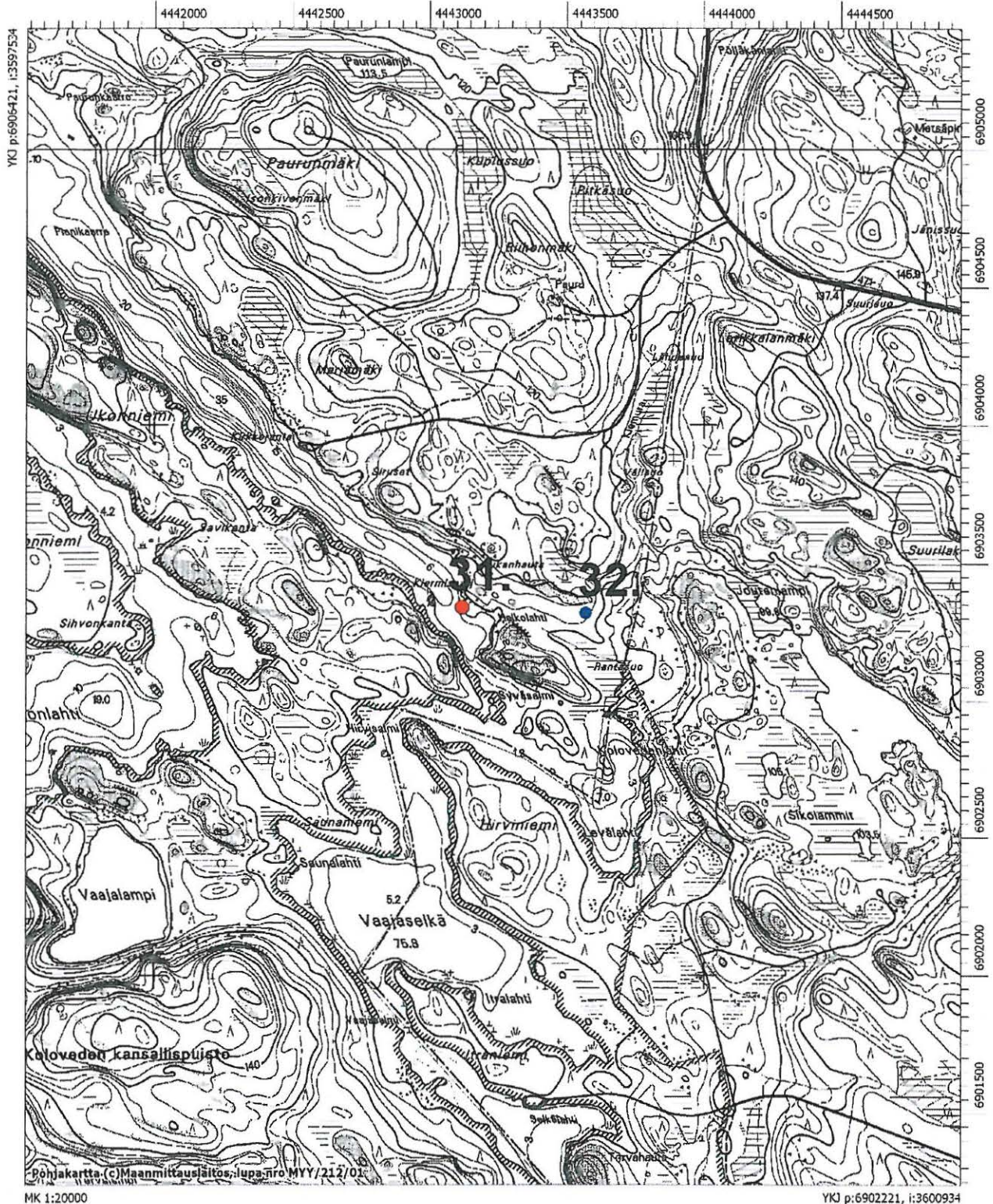

f. 142 037

Kuva 25. Enonkoski Halkolahti. Vanhan kala-aitan jäännökset Kiermisaarta vastapäätä. Itään. 18.9.2006.

Lisätietoja: Vauramo, Anu 1993. *Ihmisen jälkiä Koloveden kansallispuiston alueella.* Metsähallitus. Luonnonsuojelun palveluyksikkö. Kertomus Metsähallituksen arkistossa.

31. ENONKOSKI HALKOLAHTI
 32. ENONKOSKI KOLVEENLAHTI
 Ote peruskartasta 421208 LEIPÄMÄKI, 1:20 000
 31. p=6904320, i=3599117, z=78
 32. p=6904319, i=3599568, z=87

32. ENONKOSKI KOLVEENLAHTI

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi:	löytöpaikat
Tyyppin tarkenne:	<i>irtolöytöpaikat</i>
Ajoitus:	kivikautinen
Rauhoitusluokka:	3
Lukumäärä:	1
Peruskartta:	421208 LEIPÄMÄKI
Merkitty peruskartalle:	ei merkintää
Koordinaatit:	p=6904319, i=3599568, z=87
Koordinaattiselite:	GPS keskikoordinaatit
Maastomerkintä:	ei merkintää
Pinta-ala:	-
Etäisyystieto:	Enonkosken kirkosta n. 15,8 km pohjoiseen

ARKISTOTIEDOT

Löydöt:	KM 27257	1992	kvartsi-iskoksia
	jätettiin paikalleen	2006	kvartsia
Tutkimukset:	Antti Bilund	1992	inventointi
	Satu Koivisto	2006	inventointi

INVENTOINTI 2006

Aika:	24.10.2006
Löydöt:	kvartsia (jätettiin paikalleen)
Karttaotteet:	Ote peruskartasta 421208 LEIPÄMÄKI, 1:20 000, s. 112
Negatiivit:	-
Diat:	-
Digikuvat:	-

LYHYT KOHDEKUVAUS

Koloveden Kirkkorantaan menevältä tieltä etelään, kohti Kolveenlahtea kääntyvän tien varrella, hiekkakuopan itäpäässä 350 m Kolveenlahden pohjoisesta lahdenpohjukasta pohjoiseen. Metsätraktorin rikkomalta maanpinnalta kolme pientä iskosmaista kvartsia.

TUTKIMUSKERTOMUS

Sijainti ja maasto: Löytöpaikka sijaitsee Koloveden kansallispuiston itäpuolella, Kolovedenlahden jatkeena olevan Rantasuon pohjoisrannalla. Löytöpaikan läheisyydessä on Hukanhautauman johtavan tien myötäinen hiekkakuoppa.

Kohteen kuvaus: Löytöpaikka sijaitsee hiekkakuopan kaakkoiskulmasta noin 15 m kaakkoon jyrkähkössä rinteessä olevalla tasanteella, noin 86–87 m mpy korkeudella. Paikalta löytyi 1992 inventoinnissa kolme pientä iskosmaista kvartsia metsätraktorin rikkomalta maanpinnalta parin metrin matkalta. Ympäristöön kaivetuista koekuopista ei löytynyt mitään muinaisjäännökseen viittaavaa.

Löytöpaikka tarkastettiin 2006 inventoinnin yhteydessä. Hakkuuaukealta, metsätraktorin rikkomasta maanpinnasta, GPS-pisteestä p=6904319, i=3599576, löytyi muutamia kvartsin paloja. On mahdollista, että kyseessä on ns. telaketjukvartsi. Yhdessäkään palassa ei ollut selkeitä työstöjälkiä. Kvartsit jätettiin paikoilleen. Bilundin inventoinnissa 1992 löytämät kvartsi-iskokset saattavat olla luontaisia. Maastollisesti ja maaperältään alue soveltuisi esihistorialliseen asutukseen.

Lisätietoja: Bilund, Antti 1992. *Enonkosken muinaisjäännösinventointi*. Savonlinnan maakuntamuseo. Kertomus Museoviraston arkeologian osaston topografiassa arkistossa.

LIITTEET**MUSTAVALKONEGATIIVILUETTELO**

f. 141 989 – 142 055

Kuvannut Satu Koivisto

f.	Kuvausaihe, suunta ja päiväys
141 989	Heinävesi Vierunvuori. Kuvattu Vierunsalmen rannasta itään. 5.9.2006.
141 990	Sama. Kuvattu lähempää. Maalaus kalliolipan alla. 5.9.2006.
141 991	Sama. 5.9.2006.
141 992	Enonkoski Ukonvuori. Tikku-ukkomainen maalaus puoliluolassa kalliolohkareen pinnassa. 5.9.2006.
141 993	Sama. Epämääräisempiä punaväriäisiä kallion seinämässä. 5.9.2006.
141 994	Sama. Metsähallituksen rakentama katselutasanne puoliluolan edustalla. 5.9.2006.
141 995	Sama. Ukonvuoren puoliluola kuvattuna veneestä Ukonlahdelta koilliseen. 5.9.2006.
141 996	Enonkoski Huhuhtniemi. Vanhan kaskiviljelijän taideteos. Pohjoiseen. 6.9.2006.
141 997	Sama. Kaskiraunioita niemen itään laskeutuvilla rinteillä. Luoteeseen. 6.9.2006.
141 998	Enonkoski Käkölampi a. Kivikautinen asuinpaikka hiekkaisella harjulla Käköveden rannalla. Pohjoiseen. 6.9.2006.
141 999	Heinävesi Lapinniemi. Majavien valtakuntaa Ala-Lapin järven rannalla. 7.9.2006.
142 000	Heinävesi Kotalahti. Yleiskuva rantakalliolta itäkoilliseen. 7.9.2006.
142 001	Sama. Pieni metsäinen saari Kotalahden edustalla. Itään. 7.9.2006.
142 002	Sama. Vaatimaton kivilatomus lahden etelärannan uloimmassa niemessä. Länsilounaaseen. 7.9.2006.
142 003	Heinävesi Lapinniemi. Näkymä niemen etelärannalta kohti Kampukkasaaren jyrkenteitä. Etelään. 7.9.2006.
142 004	Heinävesi Ala-Lappi. Vanha vetotaival järven etelärannalta Lapinselälle. Kaakkoon. 7.9.2006.
142 005	Enonkoski Vetokanta. Suursaimaan muinainen rantavalli Käköveden etelärannalla. Eteläkaakkoon. 8.9.2006.
142 006	Enonkoski Valkeisniementie. Asbestisekoitteista kampaleimakoristeista keramiikkaa tieleikkauksesta. 8.9.2006.
142 007	Sama. Hatullinen keramiikkaa tien reunalta. 8.9.2006.
142 008	Sama. Keramiikan löytöpaikka kameralaukun kohdalla. Luoteeseen. 8.9.2006.
142 009	Enonkoski Vaajasalo. Näkymä Metsähallituksen tulentekopaikalta kohti Tetriniemeä. Länteen. 11.9.2006.
142 010	Enonkoski Haukkalähdenvuori. Kalliomaalausalue II. Pohjoiskoilliseen. 11.9.2006.
142 011	Sama. Kalliomaalausalue II etualalla kasvavien nuorten koivujen takana. Kuvattu Käköveden rannasta pohjoiseen. 11.9.2006.
142 012	Sama. Kalliomaalausalue I. Selkeimmät kuvakentät ulostyöntyvän lohkareen pinnalla. Pohjoiseen. 11.9.2006.
142 013	Sama. Kalliomaalausalue I. Kämmentkuvio ja punaväriäisiä. Länsiluoteeseen. 11.9.2006.
142 014	Sama. Kalliomaalausalue I kuvattuna kauempaa. Pohjoiseen. 11.9.2006.
142 015	Savonranta Havukkalahti. Kivilatomus pienellä kalliosaarella Havukkalahden suulla. Pohjoiseen. 11.9.2006.
142 016	Savonranta Lohilahti. Nahkiaissalon louhikkoista etelärantaa. Lounaaseen. 12.9.2006.
142 017	Savonranta Nahkiaisalo. Näkymä kohti Murtosaarta länsilounaaseen. 12.9.2006.
142 018	Enonkoski Karjalanlahti. Kuiville jääneitä kalanpyydyksiä Karjalanlahden pohjassa. Itäkaakkoon. 12.9.2006.
142 019	Enonkoski Suuri Syväniemi. ”Norppakivi” kallion luoteisreunalla. Eteläkaakkoon. 13.9.2006.

- 142 020 Sama. "Seitakivi" jossa "veriura" kiven itäkaakkoisreunalla. Kuvassa alueella op-
paana toiminut Heikki Loikkanen. Länteen. 13.9.2006.
- 142 021 Sama. Toinen "seitakivi" jossa "veriuria" kallion lounaisreunalla, jyrkänteen päällä.
Luoteeseen. 13.9.2006.
- 142 022 Sama. Kiviä kallion päällä. Luoteeseen. 13.9.2006.
- 142 023 Sama. "Seitakivi" jossa "veriura" kallion eteläreunalla. Luoteeseen. 13.9.2006.
- 142 024 Sama. Oletetun "initiaatoradan" päätekiveys. Kivien keskelle tehtiin inventoinnissa
koepisto. Koilliseen 13.9.2006.
- 142 025 Sama. Norpanmuotoinen kivi kalliokielekkeellä Suuren Syvälahden koillisrannalla.
Luoteeseen. 13.9.2006.
- 142 026 Enonkoski Valkealampi. Puoliluola lammen lounaispuolella. Kielekkeen alla tiede-
tään pidetyn pontikkapannua. Itäkaakkoon. 14.9.2006.
- 142 027 Sama. Näkymä myrskyn lähestyessä lammen luoteisreunalta kohoavalta kalliolta
länteen. 14.9.2006.
- 142 028 Sama. Etelään. 14.9.2006.
- 142 029 Enonkoski Ukonkanta. Vanha vetotaival Metsoselältä Ukonlahdelle. Koilliseen
14.9.2006.
- 142 030 Sama. "Piispanhiipat" Ukonkannan itäpuolella, Ukonlahden pohjukassa. Itäkaak-
koon. 14.9.2006.
- 142 031 Enonkoski Iso-Jussi. Suuri kivilatomus Mäntysaarten pohjoisimmassa pikkusaassa.
Koilliseen. 15.9.2006.
- 142 032 Sama. Röykkiön kiveystä. 15.9.2006.
- 142 033 Sama. Iso-Jussin saari kuvattuna itäisimmältä Mäntysaarelta. Länteen 15.9.2006.
- 142 034 Heinävesi Kotaniemi. Tuore hautaus niemen uloimmassa kärjessä. Länteen.
15.9.2006.
- 142 035 Savonranta Hirviniemi. Hirviniemen "hirvi". 18.9.2006.
- 142 036 Sama. 18.9.2006.
- 142 037 Enonkoski Halkolahti. Vanhan kala-aitan jäännökset Kiermisaarta vastapäätä. Itään.
18.9.2006.
- 142 038 Enonkoski Ukonvuori. Kuvattu veneestä Ukonlahdelta pohjoiseen. 18.9.2006.
- 142 039 Sama. Ukonvuoren laella korkeuspiste ja moderni latomus. Eteläkaakkoon.
18.9.2006.
- 142 040 Sama. Näkymä Ukonvuoren laelta etelään kohti Sihvonniemeä. 18.9.2006.
- 142 041 Sama. Ukonvuoren louhikkoista länsirinnettä. Pohjoisluoteeseen. 18.9.2006.
- 142 042 Sama. Näkymä puoliluolasta, kivilipan alta kohti Ukonlahtea. Etelälounaaseen.
18.9.2006.
- 142 043 Enonkoski Huhuetsaari. Kivilatomus saaren eteläkärjessä. Pohjoiseen. 20.9.2006.
- 142 044 Enonkoski Häpylammit. Koilliseen. 20.9.2006.
- 142 045 Enonkoski Kämppälahti. Kämppäsaunan jäännökset lahden rannalla. Koilliseen.
20.9.2006.
- 142 046 Enonkoski Valkeislampi. Kulku-uoma lammelle kuivunut syyskuussa 2006. Itäkoil-
liseen. 20.9.2006.
- 142 047 Heinävesi Pirunvuori. Luola vuoren koillisjyrkänteellä. Länteen. 21.9.2006.
- 142 048 Sama. Suuria siirtolohkareita Pirunvuoren laella. Länteen. 21.9.2006.
- 142 049 Sama. Näkymä Pirunvuoren laelta Koukunpolveen. Luoteeseen. 21.9.2006.
- 142 050 Sama. "Pirunpöytä" tuoleineen vuoren lounaisreunalla. Lounaaseen. 21.9.2006.
- 142 051 Savonranta Käräkö. Kiviröykkiö Kärängön ja Loukunvuoren välisessä notkelmassa.
Pohjoiseen. 21.9.2006.
- 142 052 Enonkoski Aholahdenniemi. Kivilatomus niemen kärjessä. Vieressä tervahauta. Ete-
läkaakkoon. 24.10.2006.
- 142 053 Enonkoski Pieni Kampukalahti. Venäläisten sotavankien työleirin rakennusten
jäännöksiä lahden pohjukassa. Koilliseen. 24.10.2006.
- 142 054 Sama. Rakennuksen kivijalkaa. Koilliseen. 24.10.2006.
- 142 055 Enonkoski Valkeislahti. Pyyntikuoppa muinaisniemen kärjessä. Eteläkaakkoon.
24.10.2006.

DIALUETTELO

d. 58 249 – 58 298

Kuvannut Satu Koivisto

- d. Kuvasaihe, suunta ja päiväys**
- 58 249 Enonkoski Huhuhtniemi. Vanhan kaskiviljelijän taideteos. Pohjoiseen. 6.9.2006.
 58 250 Sama. Kaskiraunioita niemen itään laskeutuvilla rinteillä. Luoteeseen. 6.9.2006.
 58 252 Enonkoski Käkölampi a. Kivikautinen asuinpaikka hiekkaisella harjulla Käköveden rannalla. Pohjoiseen. 6.9.2006.
 58 252 Heinävesi Lapinniemi. Majavien valtakuntaa Ala-Lapin järven rannalla. 7.9.2006.
 58 253 Heinävesi Kotalahti. Yleiskuva rantakalliolta itäkoilliseen. 7.9.2006.
 58 254 Sama. Pieni metsäinen saari Kotalahden edustalla. Itään. 7.9.2006.
 58 255 Sama. Vaatimaton kivilatomus lahden etelärannan uloimmassa niemessä. Länsilounaaseen. 7.9.2006.
 58 256 Heinävesi Lapinniemi. Näkymä niemen etelärannalta kohti Kampukkasaaren jyrkän- teitä. Etelään. 7.9.2006.
 58 257 Heinävesi Ala-Lappi. Vanha vetotaival järven etelärannalta Lapinselälle. Kaakkoon. 7.9.2006.
 58 258 Enonkoski Vetokanta. Suursaimaan muinainen rantavalli Käköveden etelärannalla. Eteläkaakkoon. 8.9.2006.
 58 259 Enonkoski Valkeisniementie. Asbestisekoitteista kampaleimakoristeista keramiikkaa tieleikkauksesta. 8.9.2006.
 58 260 Sama. Hatullinen keramiikkaa tien reunalta. 8.9.2006.
 58 261 Sama. Keramiikan löytöpaikka kameralaukun kohdalla. Luoteeseen. 8.9.2006.
 58 262 Enonkoski Vaajasalo. Näkymä Metsähallituksen tulentekopaikalta kohti Tetriniemeä. Länteen. 11.9.2006.
 58 263 Enonkoski Haukkaladenvuori. Kalliomaalausalue II. Pohjoiskoilliseen. 11.9.2006.
 58 264 Sama. Kalliomaalausalue II etualalla kasvavien nuorten koivujen takana. Kuvattu Käköveden rannasta pohjoiseen. 11.9.2006.
 58 265 Sama. Kalliomaalausalue I. Selkeimmät kuvakentät ulostyöntyvän lohkareen pinnal- la. Pohjoiseen. 11.9.2006.
 58 266 Sama. Kalliomaalausalue I. Kämmenkuvio ja punaväriäiskä. Länsiluoteeseen. 11.9.2006.
 58 267 Sama. Kalliomaalausalue I kuvattuna kauempaa. Pohjoiseen. 11.9.2006.
 58 268 Savonranta Havukkalahdi. Kivilatomus pienellä kalliosaarella Havukkalahden suulla. Pohjoiseen. 11.9.2006.
 58 269 Savonranta Lohilahti. Nahkiaissalon louhikkoista etelärantaa. Lounaaseen. 12.9.2006.
 58 270 Savonranta Nahkiaisalo. Näkymä kohti Murtosaarta länsilounaaseen. 12.9.2006.
 58 271 Enonkoski Karjalanlahti. Kuiville jääneitä kalanpyydyksiä Karjalanlahden pohjassa. Itäkaakkoon. 12.9.2006.
 58 272 Enonkoski Suuri Syväniemi. ”Norppakivi” kallion luoteisreunalla. Eteläkaakkoon. 13.9.2006.
 58 273 Sama. ”Seitakivi” jossa ”veriura” kiven itäkaakkoisreunalla. Kuvassa alueella op- paana toiminut Heikki Loikkanen. Länteen. 13.9.2006.
 58 274 Sama. Toinen ”seitakivi” jossa ”veriuria” kallion lounaisreunalla, jyrkänteen päällä. Luoteeseen. 13.9.2006.
 58 275 Sama. Norpanmuotoinen kivi kalliokielekkeellä Suuren Syvälahden koillisrannalla. Luoteeseen. 13.9.2006.
 58 276 Enonkoski Valkealampi. Puoliluola lammen lounaispuolella. Kielekkeen alla tiede- tään pidetyn pontikkapannua. Itäkaakkoon. 14.9.2006.
 58 277 Sama. Näkymä myrskyn lähestyessä lammen luoteisreunalta kohoavalta kalliolta länteen. 14.9.2006.
 58 278 Enonkoski Ukonkanta. Vanha vetotaival Metsoselältä Ukonlahdelle. Koilliseen 14.9.2006.

- 58 279 Sama. Piispanhiipat Ukonkannan itäpuolella, Ukonlahden pohjukassa. Itäkaakkoon. 14.9.2006.
- 58 280 Enonkoski Iso-Jussi. Suuri kivilatomus Mäntysaarten pohjoisimmassa pikkusaarella. Koilliseen. 15.9.2006.
- 58 281 Sama. Iso-Jussin saari kuvattuna itäisimmältä Mäntysaarelta. Länteen 15.9.2006.
- 58 282 Heinävesi Kotaniemi. Tuore hautaus niemen uloimmassa kärjessä. Länteen. 15.9.2006.
- 58 283 Savonranta Hirviniemi. Hirviniemen ”hirvi”. 18.9.2006.
- 58 284 Enonkoski Halkolahti. Vanhan kala-aitan jäännökset Kiermisaarta vastapäätä. Itään. 18.9.2006.
- 58 285 Enonkoski Ukonvuori. Kuvattu veneestä Ukonlahdelta pohjoiseen. 18.9.2006.
- 58 286 Sama. Ukonvuoren laella korkeuspiste ja moderni latomus. Eteläkaakkoon. 18.9.2006.
- 58 287 Sama. Näkymä Ukonvuoren laelta etelään kohti Sihvonniemeä. 18.9.2006.
- 58 288 Sama. Ukonvuoren louhikkoista länsirinnettä. Pohjoisluoteeseen. 18.9.2006.
- 58 289 Sama. Näkymä puoliluolasta, kivilipan alta kohti Ukonlahtea. Etelälounaaseen. 18.9.2006.
- 58 290 Enonkoski Huuhtsaari. Kivilatomus saaren eteläkärjessä. Pohjoiseen. 20.9.2006.
- 58 291 Enonkoski Häpylammit. Koilliseen. 20.9.2006.
- 58 292 Enonkoski Kämppälahti. Kämppäsaunan jäännökset lahden rannalla. Koilliseen. 20.9.2006.
- 58 293 Enonkoski Valkeislampi. Kulku-uoma lammelle kuivunut syyskuussa 2006. Itäkoilliseen. 20.9.2006.
- 58 294 Heinävesi Pirunvuori. Luola vuoren koillisjyrkänteellä. Länteen. 21.9.2006.
- 58 295 Sama. Suuria siirtolohkareita Pirunvuoren laella. Länteen. 21.9.2006.
- 58 296 Sama. Näkymä Pirunvuoren laelta Koukunpolveen. Luoteeseen. 21.9.2006.
- 58 297 Sama. ”Pirunpöytä” tuoleineen vuoren lounaisreunalla. Lounaaseen. 21.9.2006.
- 58 298 Savonranta Käränpöytä. Kiviröykkiö Kärängön ja Loukunvuoren välisessä notkelmassa. Pohjoiseen. 21.9.2006.

DIGITAALINEN KUVA-AINEISTO

kuvat 1. – 49.

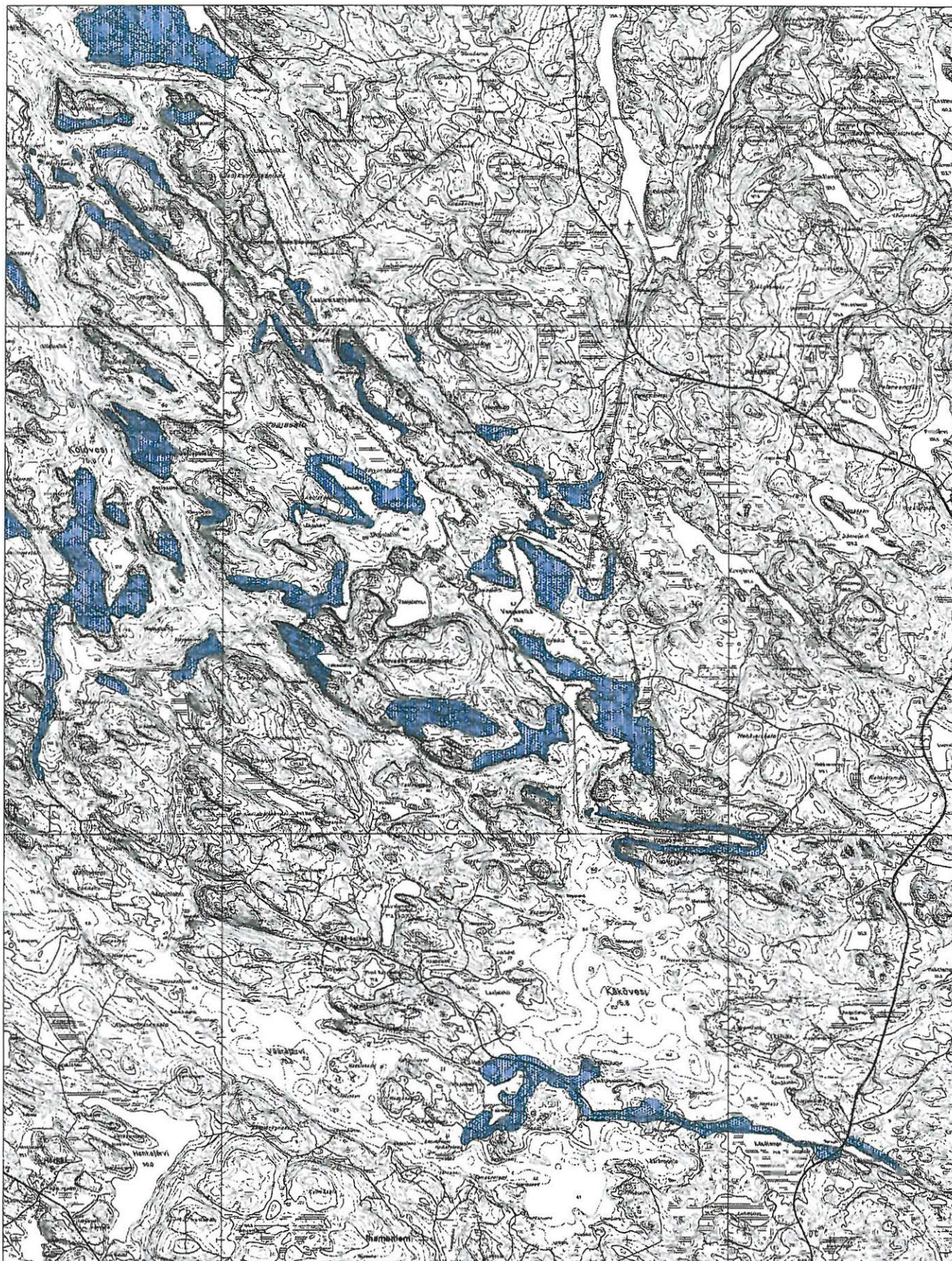
Kuvannut Satu Koivisto

Säilytetään Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa cd-levyllä.

- Kuva 1. Heinävesi Vierunvuori. Maalaus kalliolipan alla. 5.9.2006.
 Kuva 2. Heinävesi Vierunvuori. Maalausalue lähempää. 5.9.2006.
 Kuva 3. Enonkoski Ukonvuori. Tikku-ukkomainen maalaus puoliluolassa kalliolohkareen pinnassa. 5.9.2006.
 Kuva 4. Enonkoski Ukonvuori. Ukonvuoren puoliluola kuvattuna alhaalta, Ukonlahden rantaan johtavalta polulta koilliseen. 5.9.2006.
 Kuva 5. Enonkoski Ukonvuori. Metsähallituksen pystyttämä opastaulu katselutasanteella. 5.9.2006.
 Kuva 6. Enonkoski Ukonvuori. Ukonvuoren laella korkeuspiste ja moderni latomus. Eteläkaakkoon. 18.9.2006.
 Kuva 7. Enonkoski Ukonvuori. Näkymä Ukonvuoren laelta etelään kohti Sihvonniemeä. 18.9.2006.
 Kuva 8. Enonkoski Ukonvuori. Ukonvuoren louhikkoista länsirinnettä. Pohjoisluoteeseen. 18.9.2006.
 Kuva 9. Enonkoski Huuhtniemi. Vanhan kaskiviljelijän taideteos. Pohjoiseen. 6.9.2006.
 Kuva 10. Enonkoski Huuhtniemi. Kaskiraunioita niemen itään laskeutuvilla rinteillä. Luoteeseen. 6.9.2006.
 Kuva 11. Heinävesi Kotalahti. Pieni metsäinen saari Kotalahden edustalla. Itään. 7.9.2006.
 Kuva 12. Heinävesi Kotalahti. Vaatimaton kivilatomus lahden etelärannan uloimmassa niemessä. Länsilounaaseen. 7.9.2006.
 Kuva 13. Heinävesi Lapinniemi. Näkymä niemen etelärannalta kohti Kampukkasaaren jyrkänteitä. Etelään. 7.9.2006.
 Kuva 14. Heinävesi Lapinniemi. Majavien valtakunta Ala-Lapin järven rannalla. 7.9.2006.
 Kuva 15. Heinävesi Ala-Lappi. Vanha vetotaival järven etelärannalta Lapinselälle. Kaakkoon. 7.9.2006.
 Kuva 16. Enonkoski Käkölampi a. Kivikautinen asuinpaikka hiekkaisella harjulla Käköveden rannalla. Pohjoiseen. 6.9.2006.
 Kuva 17. Enonkoski Vetokanta. Suursaimaan muinainen rantavalli Käköveden etelärannalla. Eteläkaakkoon. 8.9.2006.
 Kuva 18. Enonkoski Valkeisniementie. Asbestisekoitteista kampaleimakoristeista keramiikkaa tieleikkauksesta. 8.9.2006.
 Kuva 19. Enonkoski Valkeisniementie. Hatullinen keramiikkaa tien reunalta. 8.9.2006.
 Kuva 20. Enonkoski Valkeisniementie. Keramiikan löytöpaikka kameralaukun kohdalla. Luoteeseen. 8.9.2006.
 Kuva 21. Enonkoski Vaajasalo. Näkymä Metsähallituksen tulentekopaikalta kohti Tetriniemeä. Länteen. 11.9.2006.
 Kuva 22. Enonkoski Haukkalاهدenvuori. Kalliomaalausalue II. Pohjoiskoilliseen. 11.9.2006.
 Kuva 23. Enonkoski Haukkalاهدenvuori. Kalliomaalausalue II. 11.9.2006.
 Kuva 24. Enonkoski Haukkalاهدenvuori. Kalliomaalausalue II nuorten koivujen takana. Kuvattu Käköveden rannasta pohjoiseen. 11.9.2006.
 Kuva 25. Enonkoski Haukkalاهدenvuori. Kalliomaalausalue I. Selkeimmät kuvakentät ulostyöntävän lohkareen pinnalla. Pohjoiseen. 11.9.2006.
 Kuva 26. Enonkoski Haukkalاهدenvuori. Kalliomaalausalue I. Sama kuvattuna läheltä. 11.9.2006.
 Kuva 27. Enonkoski Haukkalاهدenvuori. Kalliomaalausalue I. Kämmentä ja punaväriä. Länsiluoteeseen. 11.9.2006.
 Kuva 28. Savonranta Havukkalahti. Kivilatomus pienellä kalliosaarella Havukkalahden suulla. Pohjoiseen. 11.9.2006.
 Kuva 29. Enonkoski Karjalanlahti. Kuiville jääneitä kalanpyydyksiä Karjalanlahden pohjassa. Itäkaakkoon. 12.9.2006.
 Kuva 30. Enonkoski Karjalanlahti. Yksityiskohtakuva vedenhiomasta oksanhangasta 12.9.2006.
 Kuva 31. Enonkoski Valkealampi. Puoliluola lammen lounaispuolella. Kielekkeen alla tiedetään pidetyn pontikkapannua. Itäkaakkoon. 14.9.2006.

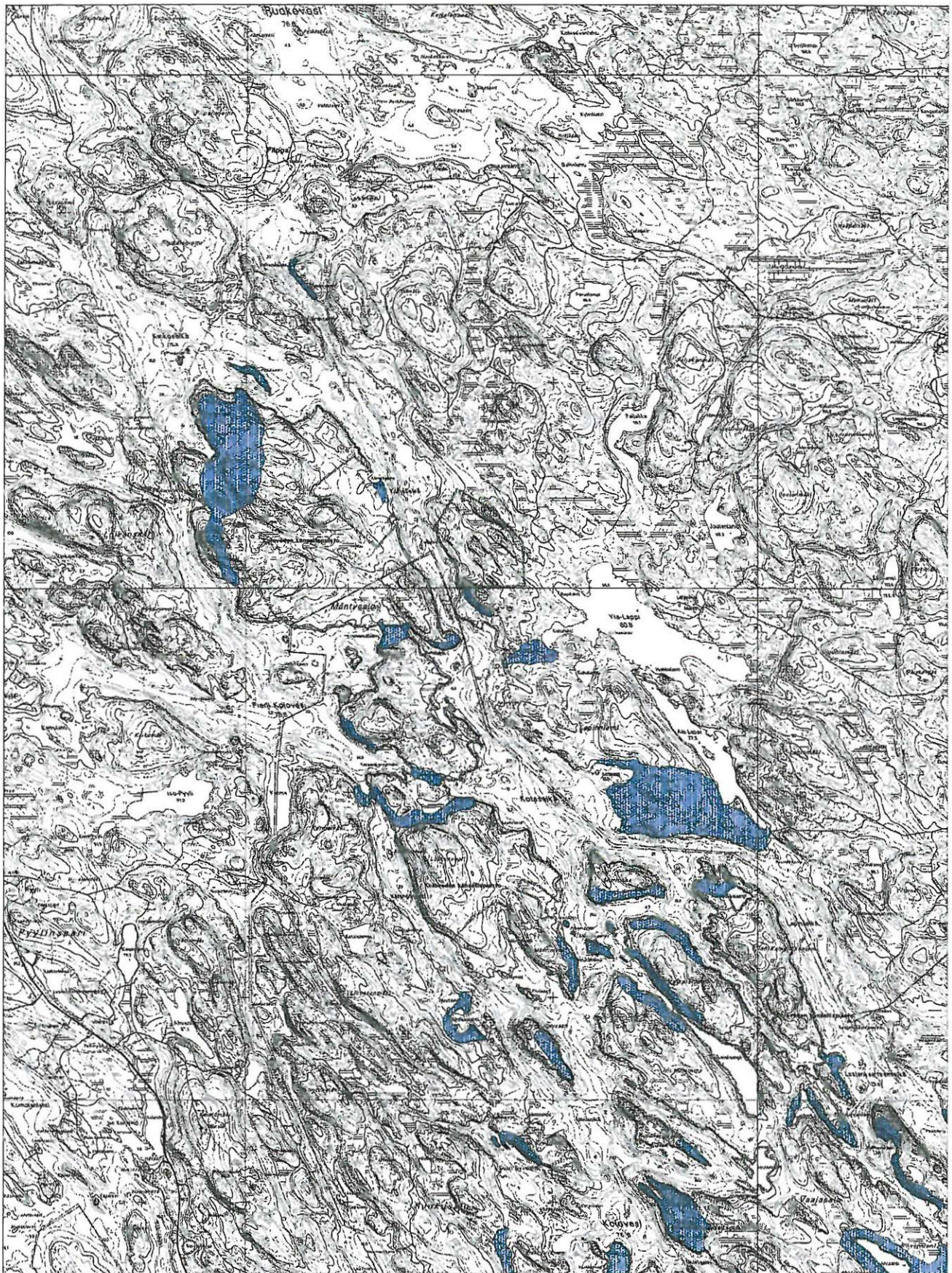
- Kuva 32. Enonkoski Ukonkanta. Vanha vetotaival Metsoselältä Ukonlahdelle. Koilliseen 14.9.2006.
- Kuva 33. Enonkoski Ukonkanta. ”Piispanhiipat” Ukonkannan itäpuolella, Ukonlahden pohjukassa. Itäkaakkoon. 14.9.2006.
- Kuva 34. Enonkoski Iso-Jussi. Suuri kivilatomus Mäntysaarten pohjoisimmassa pikkusaarissa. Koilliseen. 15.9.2006.
- Kuva 35. Enonkoski Iso-Jussi. Röykkiön kiveystä. 15.9.2006.
- Kuva 36. Enonkoski Häpylammit. Koilliseen. 20.9.2006.
- Kuva 37. Reipas inventoija Enonkosken Häpylamilla. 20.9.2006.
- Kuva 38. Enonkoski Valkeislampi. Kulku-uoma lammelle kuivunut syyskuussa 2006. Itäkoilliseen. 20.9.2006.
- Kuva 39. Enonkoski Kämppälahti. Kämppäsaunan jäännökset lahden rannalla. Koilliseen. 20.9.2006.
- Kuva 40. Heinävesi Pirunvuori. Luola vuoren koillisjyrkänteellä. Länteen. 21.9.2006.
- Kuva 41. Heinävesi Pirunvuori. Näkymä Pirunvuoren laelta Koukunpolveen. Luoteeseen. 21.9.2006.
- Kuva 42. Savonranta Käränkö. Kiviröykkiö syyskämärässä Kärängön ja Loukunvuoren välisessä notkelmassa. Pohjoiseen. 21.9.2006.
- Kuva 43. Enonkoski Lapinselkä. Vauhdin hurmaa vesillä. 24.10.2006.
- Kuva 44. Enonkoski Pieni Kampukkalahti. Venäläisten sotavankien työleirin rakennusten jäännöksiä lahden pohjukassa. Koilliseen. 24.10.2006.
- Kuva 45. Enonkoski Valkeislahti. Pyyntikuoppa muinaisniemen kärjessä. Eteläkaakkoon. 24.10.2006.
- Kuva 46. Enonkoski Suuri Syväniemi. ”Norppakivi” kallion luoteisreunalla. Eteläkaakkoon. 13.9.2006.
- Kuva 47. Enonkoski Suuri Syväniemi. ”Seitakivi” jossa ”veriura” johtaa järveen. Länteen. 13.9.2006.
- Kuva 48. Enonkoski Suuri Syväniemi. Oletetun ”initiaatoradan” päatekiveys. Kivien keskelle tehtiin inventoinnissa koepisto. Koilliseen 13.9.2006.
- Kuva 49. Enonkoski Suuri Syväniemi. Norpanmuotoinen kivi kalliokielekkeellä Suuren Syvälahden koillisrannalla. Luoteeseen. 13.9.2006

LIITEKARTTA 1. Inventoidut alueet merkitty sinisellä rasterilla.

mk 1:50 000

LIITEKARTTA 2. Inventoidut alueet merkitty sinisellä rasterilla.

mk 1:50 000

KOLOVEDEN KANSALLISPUISTON ALUEELLA SIJAITSEVAT INVENTOINTIKOhteet

NIMI	KUNTA	MJ-TYYPPI	TARKENNE	AJOITUS	RAUH.LUOKKA	LKM.	PERUSKARTTA	X	Y	Z	TUTKIMUKSET
1. Huuhtniemi	Enonkoski	työ- ja valmistuspaikat	kashöyrykkeit	historiallinen	2	17	421205 Pyylinsaari	6902995	3594877	87	Koivisto 2006
2. Kotalahti	Heinävesi	kivirakenteet	latomukset	ajoittamaton	2	1	421205 Pyylinsaari	6908765	3594319	79	Koivisto 2006
3. Iso-Jussi	Enonkoski	muinaisjäännösryhmät	kts. kohteet	ajoittamaton	2	3	421205 Pyylinsaari	6907454	3593984	79	Koivisto 2006
4. Huuhtsaari S	Enonkoski	kivirakenteet	latomukset	ajoittamaton	2	1	421205 Pyylinsaari	6902945	3595219	79	Koivisto 2006
5. Huuhtsaari W	Enonkoski	työ- ja valmistuspaikat	viljelmät	historiallinen	2	-	421205 Pyylinsaari	6903119	3595017	79	Koivisto 2006
6. Kämpälähti	Enonkoski	teollisuuskohteet	viittolaitteet	historiallinen	2	1	421205 Pyylinsaari	6903999	3595931	78	Koivisto 2006
7. Käränkö	Savonranta	muinaisjäännösryhmät	kts. kohteet	historiallinen	2	4	421205 Pyylinsaari	6908378	3592420	85	Koivisto 2006
8. Kuhakanta	Heinävesi	kulkuväylät	veneenvetopaikat	historiallinen	2	1	421205 Pyylinsaari	6910074	3593475	91	Koivisto 2006
9. Vetokanta (Mäntysalo)	Savonranta	kulkuväylät	veneenvetopaikat	historiallinen	2	1	421205 Pyylinsaari	6910225	3592187	80	Koivisto 2006
10. Vierunvuori	Heinävesi	taide, muistomerkit	kalliomaalaukset	kivikautinen	1	1	421206 Pilppa	6913700	3591000	85	Pohjakalho 1971, Taskinen/Uno 1998, Taskinen 2004, Koivisto 2006
11. Pirunvuori	Heinävesi	luonnonmuodostumat	luolat	-	-	1	421206 Pilppa	6911142	3590392	125	Koivisto 2006
12. Vetokanta (Käkövesi)	Enonkoski	asuinpaikat?	-	kivikautinen?	2	1	421207 Ihmaniemi	6898703	3599325	82	Koivisto 2006
13. Ukonvuori	Enonkoski	taide, muistomerkit	kalliomaalaukset	kivikautinen	1	1	421208 Leipämäki	6905544	3597249	105	Bilund 1992, Koponen, Kupinen & Poutanen 1993, Taskinen 2005, Koivisto 2006
14. Ukonkanta	Enonkoski	kulkuväylät	veneenvetopaikat	historiallinen	-	1	421208 Leipämäki	6903087	3596953	80	Koivisto 2006
15. Havukkalahti	Savonranta	kivirakenteet	latomukset	ajoittamaton	2	1	421208 Leipämäki	6901257	3599784	80	Koivisto 2006
16. Nahkiaissalo	Savonranta	työ- ja valmistuspaikat	tervähaudat	historiallinen	2	1	421208 Leipämäki	6902307	3599889	82	Koivisto 2006
17. Valkealampi	Enonkoski	luonnonmuodostumat	luolat	-	-	1	421208 Leipämäki	6902505	3597028	120	Koivisto 2006
18. Aholahdenniemi	Enonkoski	muinaisjäännösryhmät	kts. kohteet	ajoittamaton/historial.	2	2	421208 Leipämäki	6903975	3597444	80	Koivisto 2006
19. Aholahki	Enonkoski	työ- ja valmistuspaikat	kalastuspaikat	ajoittamaton	2	1	421208 Leipämäki	6904464	3596988	75	Koivisto 2006
20. Pieni Kampukkalahti	Enonkoski	työ- ja valmistuspaikat	työvärit	1940-luku	-	1	421208 Leipämäki	6905835	3596332	80	Koivisto 2006

KOLOVEDEN KANSALLISPUISTON LÄHEISYYDESSÄ SIJAITSEVAT INVENTOINTIKOhteet

NIMI	KUNTA	MJ-TYYPPI	TARKENNE	AJOITUS	RAUH.LUOKKA	LKM.	PERUSKARTTA	X	Y	Z	TUTKIMUKSET
21. Haukkalahdenvuori (I+II)	Enonkoski	taide, muistomerkit	kalliomaalaukset	kivi- ja tai pronssik.	1	1	421207 Ihmaniemi	6900852	3600059	85	Sarvas & Laivitsanen 1973, Taskinen 2004, Koivisto 2006
22. Kätkötaipale a	Enonkoski	asuinpaikat	-	kivikautinen	2	1	421207 Ihmaniemi	6898678	3599249	83	Bilund 1992, Koivisto 2006
23. Käkölampi a	Enonkoski	asuinpaikat	-	kivikautinen	2	1	421207 Ihmaniemi	6898002	3602173	85	Bilund 1992, Koivisto 2006
24. Käkölampi b	Enonkoski	työ- ja valmistuspaikat	pyyntikuopat	ajoittamaton	2	6	421207 Ihmaniemi	6897954	3602206	85	Bilund 1992, Koivisto 2006
25. Käkölampi c	Enonkoski	työ- ja valmistuspaikat	pyyntikuopat	ajoittamaton	2	4	421207 Ihmaniemi	6898205	3601353	83	Bilund 1992, Koivisto 2006
26. Valkeislampi	Enonkoski	asuinpaikat	asunuspainanteet	kivikautinen	-	2	421207 Ihmaniemi	6898284	3599177	85	Bilund 1992, Koivisto 2006
27. Valkelsniementie	Enonkoski	asuinpaikat	-	kivikautinen	2	1	421207 Ihmaniemi	6898448	3599292	86	Koivisto 2006
28. Karjalanlahti	Enonkoski	työ- ja valmistuspaikat	kalastuspaikat	ajoittamaton	2	-	421207 Ihmaniemi	6897914	3602848	76	Koivisto 2006
29. Valkealahti	Enonkoski	muinaisjäännösryhmät	kts. kohteet	ajoittamaton/historial.	2	3	421207 Ihmaniemi	6898639	3599069	80	Koivisto 2006
30. Valkeislahti	Enonkoski	työ- ja valmistuspaikat	pyyntikuopat	ajoittamaton	2	1	421207 Ihmaniemi	6898162	3598889	85	Koivisto 2006
31. Haikolahti	Enonkoski	työ- ja valmistuspaikat	kalastuspaikat	historiallinen	2	1	421208 Leipämäki	6904320	3599117	78	Koivisto 2006
32. Kolveenlahti	Enonkoski	löytöpaikat	irtalöytöpaikat	kivikautinen	3	1	421208 Leipämäki	6904319	3599568	87	Bilund 1992, Koivisto 2006